

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์
เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัด
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

สิงหาคม 2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยพะเยา

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์
เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัด
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
สิงหาคม 2561
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยพะเยา

THE PARTICIPATION OF PARENTS IN THE EXPERIENCE TO PROMOTE THE DEVELOPMENT
OF STUDENTS IN SCHOOLS UNDER THE LOCAL GOVERNMENT
ORGANIZATION CHIANG RAI PROVINCE.

An Independent Study in Partial Fulfillment of Requirements
for the Master of Education in Educational Administration

August 2018

Copyright of University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์

เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัด

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย

ของ ศิริขวัญ ดวงใจ

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิดาวัลย์ ชุ่มทอง)

..... คณบดีวิทยาลัยการศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ นพรัตน์)

เรื่อง:	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย
ผู้ศึกษาค้นคว้า:	ศิริขวัญ ดวงใจ, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัย พะเยา, 2561
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิดาวัลย์ อุ่นกอง
คำสำคัญ	การมีส่วนร่วม, การจัดประสบการณ์

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย จำนวน 4,556 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 357 คน จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ภาพรวม มีส่วนร่วมระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ มีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ และด้านการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ตามลำดับ ส่วนด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา มีส่วนร่วมต่ำสุด 2) ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน พบว่า ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กได้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ มีความกล้าแสดงออก รู้จักการรอคอย มีน้ำใจต่อผู้อื่น มีความอดทนต่อปัญหา มีระเบียบวินัย ควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ได้เด็กมีสมาธิและตั้งใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และผู้ปกครองควรดูแลเอาใจใส่เด็กอย่างสม่ำเสมอ

Title: The Participation of parents in the experience to promote the development of students in schools under the local government organization Chiang Rai province.

Author: Sirikhwuan Duangjai, Independent Study: M.Ed. (Educational Administration), University of Phayao, 2018

Advisor: Assistant Professor Dr. Thidawan Unkong

Keyword Participation. Experience Method.

ABSTRACT

This study has a purpose to study the participation of parents in experience to promote the development of students and to study parents' involvement in the experience. Population used in this study include 4,556 early childhood parents by sample A total of 357 randomly selected sample sizes were used Krejcie and Morgan analyze data by content analysis. The results of this research were as follow

1) Parental Involvement in the Development of Student Experience Schools local administration Chiangrai province when considering each aspect, it was found that participation in the promotion of mental development were the highest levels the second participation in emotional development and the third participation in the promotion of social development. The promotion of intellectual development were the lowest.

2) Suggestions for parental involvement in organizing experiences to promote student development, parents should participate in encouraging assertive children. Know the wait. Provide children with tolerance to problems. Gracious generosity. Give the discipline. the children know the reverence and should be involved in encouraging children to concentrate on activities and the intended work. Should take care of the children as well.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษา"เรื่องความร่วมมือร่วมใจของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย" สามารถสำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยการสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดาวลัย อุ่นกอง อาจารย์ที่ปรึกษา ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่งจนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ นายพิทักษ์ กาบแก้ว ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเทศบาลตำบลแม่คำ(แม่คำสบบเป็นราษฎร์นุกูล) นางวารินทร์ กาบแก้ว ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเทศบาลตำบลแม่คำ(แม่คำสบบเป็นราษฎร์นุกูล) และนางชัชฌิภา คำเงิน ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านแม่จัน(เขียงแสนประชานุกูล) ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้อง ให้คำแนะนำแก้ไขตรวจสอบเครื่องมือและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร บุคลากร ผู้ปกครองนักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่งในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถามจนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

หากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ มีประโยชน์และเป็นคุณูปการแก่ผู้ที่สนใจศึกษาหาความรู้ เพื่อจรรโลงแต่สังคัม คุณความดีดังกล่าวขอมอบเป็นกตเวทิตาคุณแด่บุพการีบูรพาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ศิริขวัญ ดวงใจ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของงานวิจัย	5
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
หลักการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	10
พัฒนาการของเด็กปฐมวัย 3-5 ปี	23
การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย	35
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก.....	53
แนวคิด/ทฤษฎีการมีส่วนร่วม.....	70
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	73
กรอบแนวคิดการวิจัย	80
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	81
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	81

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	84
การเก็บรวบรวมข้อมูล	85
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	85
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	88
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองนักเรียน	88
ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของ นักเรียน.....	90
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริม พัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย..	98
บทที่ 5 บทสรุป	102
สรุปผลการศึกษา.....	102
อภิปรายผล.....	105
ข้อเสนอแนะ.....	108
บรรณานุกรม	109
ภาคผนวก	115
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ.....	116
ภาคผนวก ข การหาคุณภาพเครื่องมือ	117
ภาคผนวก ค เครื่องมือการวิจัย.....	131
ประวัติผู้วิจัย	140

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 แสดงการสังเคราะห์หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย.....	72
ตาราง 2 แสดงขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มประชากร.....	83
ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง.....	88
ตาราง 4 แสดงค่าค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการภาพรวม.....	90
ตาราง 5 แสดงค่าค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย.....	91
ตาราง 6 แสดงค่าค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ.....	92
ตาราง 7 แสดงค่าค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านวินัย.....	93
ตาราง 8 แสดงค่าค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์.....	94
ตาราง 9 แสดงค่าค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม.....	95
ตาราง 10 แสดงค่าค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา.....	96
ตาราง 11 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน ด้านร่างกาย.....	98
ตาราง 12 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน ด้านจิตใจ.....	98
ตาราง 13 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน ด้านวินัย.....	99
ตาราง 14 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน ด้านอารมณ์.....	100

สารบัญตาราง(ต่อ)

หน้า

ตาราง 15 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน ด้านสังคม.....	100
ตาราง 16 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน ด้านสติปัญญา.....	101

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิด.....	80
ภาพ 2 แสดงการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling).....	82

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 หมวดที่ 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 กล่าวว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากล การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดว่าการศึกษาคือกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกการอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้า การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม แห่งการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (มาตรา 4 มาตรา 18 และมาตรา 41) ตามที่ระบุให้ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการและเหมาะสมต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 2-15) จากหลักการการจัดการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าความร่วมมือของทุกฝ่ายเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา โดยเฉพาะความร่วมมือจากพ่อแม่ ผู้ปกครองจะทำให้เด็กประสบความสำเร็จในด้านวิชาการแล้วยังช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสังคม อันจะช่วยให้เด็กมีความก้าวหน้าในชีวิตต่อไปในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546, หน้า 6) เพราะการพัฒนาเด็กที่ดีเริ่มต้นจากครอบครัวช่วงวัยเด็กเป็นช่วงวัยที่ครอบครัวมีอิทธิพลต่อเด็กโดยตรง

ผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการวางรากฐานและมีบทบาทต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาเด็กปฐมวัยจึงเป็นพื้นฐานสำคัญ ของกระบวนการพัฒนาชีวิตเพราะเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาทั้งด้าน ร่างกายอารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และบุคลิกภาพเป็นวัยที่เรียกว่าช่วงพลังแห่งการ เจริญเติบโตของชีวิต (สิริมา ภิญาญอนันตพงษ์, 2545, หน้า 149) และเพื่อให้เป็นไปตาม เป้าหมายของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ว่าด้วย ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาทุนศักยภาพมนุษย์ ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็น ธรรมชาติลดความเหลื่อมล้ำในสังคม เป้าหมายการพัฒนา ที่ว่าคนไทยทุกกลุ่มวัยมีทักษะและ ความรู้ความสามารถที่จะเป็นฐานในการพัฒนาประเทศ เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการเต็มตาม ศักยภาพสามารถเติบโตเป็นคนดี มีคุณภาพ และทำประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม จะเห็นได้ว่ารัฐ ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาของเด็กปฐมวัยมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันโรงเรียนก็ต้อง พัฒนาคุณภาพการศึกษาในเด็กปฐมวัยโดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและ โรงเรียน เพราะเด็กมีความผูกพันและเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว โรงเรียนจึงให้ความสำคัญ กับครอบครัวของเด็ก เนื่องจากประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโรงเรียนส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับ ความร่วมมือของผู้ปกครองด้วย พ่อแม่จึงนับว่าเป็นครูคนแรกและเป็นครูคนที่สำคัญที่สุด ของเด็กเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการให้ความรู้ให้ประสบการณ์แก่เด็กและเป็นแบบอย่าง ในการให้ความรู้ของเด็ก นอกจากนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองยังมีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้ เจริญเติบโตแข็งแรงมีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีหน้าที่ในการส่งเสริมและ สนับสนุนทางการศึกษาเชื่อมโยงต่อจากทางโรงเรียน พ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องรู้ถึงบทบาท และหน้าที่ของตนในการที่จะช่วยให้เด็กเกิดการพัฒนาทุกด้านเนื่องจากพัฒนาการทุกด้านที่ เจริญเติบโตสมวัยจะเป็นพื้นฐานที่ดีของบุคคลครอบครัวและสังคม ดังนั้นการศึกษาถึงบทบาท การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนกับครูในสถานศึกษาจะนำไปสู่การมี ส่วนร่วมสนับสนุนในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างครูผู้ปกครองนักเรียนและ ชุมชนว่าทุกฝ่ายสามารถประสานความร่วมมือในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในเรื่อง อะไรได้บ้างซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สำหรับการให้การศึกษาในศตวรรษ ที่ 21 จะมีความยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ทำทาย และซับซ้อน เป็นการศึกษาที่จะทำให้โลกเกิดการ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเต็มไปด้วยความท้าทายและปัญหา การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้อง เปลี่ยนทัศนะ จากกระบวนการที่เดิมเดิมไปสู่กระบวนการที่ใหม่ที่ทำให้โลกของนักเรียนและโลก ของความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับ

ความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นทักษะและทัศนคติ-ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะองค์การ ทัศนคติเชิงบวก ความเคารพตนเอง นวัตกรรม ความสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะและค่านิยมทางเทคโนโลยี ความเชื่อมั่นตนเอง ความยืดหยุ่น การจูงใจตนเอง และความตระหนักในสภาพแวดล้อม และเหนืออื่นใด คือ ความสามารถใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ ถือเป็นทักษะสำคัญจำเป็นสำหรับการเป็นนักเรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นความท้าทายในการที่จะพัฒนาผู้เรียนในอนาคต เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะ ทัศนคติ ค่านิยม และบุคลิกภาพส่วนบุคคล เพื่อเผชิญกับอนาคตด้วยภาพในทางบวก ที่มีทั้งความสำเร็จและความสุข

ดังนั้น การศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพราะการศึกษานั้นเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถนำพาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองขึ้นได้ โดยการศึกษาที่มีเป้าหมายให้ทุกคนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ทุกคนต้องได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพในทุกระดับชั้นอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องตลอดชีวิตตั้งแต่เด็กจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ 2546, หน้า 5) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังมุ่งให้คนใฝ่เรียนรู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยยึดหลักการศึกษาดลอดชีวิต ส่งเสริมให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กล่าวว่า เป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิด ถึง 6 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยง และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร ความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยมุ่งส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเติบโตขึ้นอย่างมีพัฒนาการทุกด้านสมบูรณ์ สมดุล เหมาะสมกับวัยและศักยภาพ แต่การจะส่งเสริมให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ ครอบครัว ชุมชน สถาบันการศึกษา และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง และต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ อาทิ ครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ต้องมีความเชื่อว่าเยาวชนหรือคนไทยทุกคนเป็นมนุษย์ที่มีศักยภาพ สามารถพัฒนาให้ดี เก่ง และมีความสุขได้ และต้องช่วยกันค้นหาศักยภาพ ความสนใจของผู้เรียนให้พบ เมื่อพบแล้ว

ต้องจัดการเรียนการสอนให้เชื่อมโยงกับความสนใจและศักยภาพของผู้เรียนให้ได้มากที่สุด โดยผู้เรียนต้องได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากการทดลอง การปฏิบัติจริง แก้ปัญหาจริง ได้คิด ได้ทำ ได้ทดลอง และค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน จะต้องให้ความสำคัญและดำเนินการพัฒนาผู้เรียนอย่างจริงจังตามศักยภาพของแต่ละคน

สำหรับการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้ปกครองก็จะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนเจตคติและใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้นสำหรับผู้ปกครองในฐานะที่เป็นผู้ให้การเลี้ยงดูและมีความใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ต้องการให้ผู้เรียนมีอนาคตที่ดีและดำเนินอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้ดีขึ้น อันจะส่งผลไปสู่การเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจะเกิดขึ้นได้ถ้าผู้ปกครองได้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนโดยโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนซึ่งจะเกิดประโยชน์กับตัวผู้เรียนและยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียนอีกด้วย การมีส่วนร่วมจะช่วยให้ทุกฝ่ายเกิดความเข้าใจตรงกันและเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกันสนับสนุนให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ (พระชานนท์ จักรใจและคณะ, 2556, หน้า 2-3)

ผู้ศึกษาเห็นว่าการจัดการศึกษาในปัจจุบันมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน จะต้องร่วมมือและร่วมใจกัน ในการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพมาตรฐาน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ อีกทั้งจะต้องส่งเสริมให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งผู้ปกครองเป็นบุคคลสำคัญที่มีส่วนช่วยส่งเสริมให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาดำเนินงานการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่ระบุว่าจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา มีความรู้มีคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมไทยในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขซึ่งจะต้องปลูกฝังทุกสิ่งทุกอย่างตั้งแต่

ระดับชั้นปฐมวัย ทั้งนี้ผลการศึกษาอาจนำไปสู่แนวความคิดใหม่ในการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน ในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัยในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านวินัย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านวินัย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย 6 ด้าน ได้แก่

1. ด้านร่างกาย
2. ด้านจิตใจ
3. ด้านวินัย
4. ด้านอารมณ์
5. ด้านสังคม
6. ด้านสติปัญญา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัย ของโรงเรียนสังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย จำนวน 43 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559 จำนวน 4,556 คน ได้มาจากข้อมูลจำนวนนักเรียนในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัย ของโรงเรียนสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 357 คน จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 pp. 607-610) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling)

นิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง พ่อ แม่ หรือผู้ที่รับผิดชอบดูแลเด็กระดับปฐมวัย ซึ่งมีส่วนที่จะช่วยส่งเสริมเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัยทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านวินัย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อเด็กระดับปฐมวัยเป็นอย่างมาก

พัฒนาการด้านร่างกาย หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมด้านโภชนาการ และการดูแลสุขภาพของนักเรียนให้เด็กได้นอนหลับพักผ่อนเด็กได้ดีมีนมเป็นประจำวันเด็กได้ออกกำลังกายเป็นประจำทุกวันเด็กได้เล่นกีฬาทั้งในร่มและกลางแจ้งเด็กได้เล่นกับผู้อื่นอย่างปลอดภัยนอกจากนี้เด็กยังได้พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เช่น การหยิบจับสิ่งของ การเขียน ด้วยตนเองเป็นประจำ เด็กสามารถแต่งตัว หวีผม แปรงฟัน และทำงานที่ละเอียดขึ้นด้วยตนเองให้เด็กได้ช่วยงานบ้าน เช่น กวาดบ้าน ถูบ้าน และเด็กได้รับการตรวจสุขภาพและรับวัคซีนสร้างภูมิคุ้มกันโรค ตามวัย และตามที่แพทย์กำหนด

พัฒนาการด้านจิตใจ หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมให้เด็กให้มีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ให้เด็กมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักแบ่งปัน สิ่งของให้ผู้อื่น มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรัก มีความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ไม่หยิบจับสิ่งของ ๆ ผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ส่งเสริมให้รู้จักประหยัด ใช้สิ่งของ/เครื่องใช้/น้ำ/ไฟ อย่างประหยัด รู้จักการออมเงินสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก อยู่ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด มีโอกาสพาเด็กออกไปเที่ยวนอกบ้านนอกสถานที่ ให้กำลังใจแก่เด็ก ยกย่องชมเชยและให้รางวัลเมื่อเด็กประสบความสำเร็จ

พัฒนาการด้านวินัย หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมเด็กให้รู้จักการมีระเบียบวินัย การรอคอย มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ส่งเสริมให้เด็กรู้จักเก็บของและรักษาของใช้ส่วนตัว ฝึกให้เด็กปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง เช่น แต่งตัว แปรงฟัน รับประทานอาหาร เป็นต้น ฝึกให้มีความตรงเวลาและสม่ำเสมอ ทั้งเรื่องกิน นอน เล่น อาบน้ำ ขับถ่าย ตื่นเช้าไปโรงเรียน กินอาหารเช้า อ่านหนังสือ ทำการบ้านให้เด็กปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีความอดทนต่อความยากลำบาก รู้จักควบคุมตนเองได้ อธิบายให้เด็กทราบถึงเหตุและผลเสมอ เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องวินัยให้กับเด็ก

พัฒนาการด้านอารมณ์ หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมให้เด็กรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองด้วยการอธิบายเหตุผลและยกตัวอย่างให้เด็กเข้าใจ มีการสอบถามเหตุผลจากเด็กทุกครั้งเมื่อเห็นเด็กแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม ฝึกให้เรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยตนเอง ให้เด็กมีความอดทน อดกลั้น แสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสมกับวัย และสถานการณ์ เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวด้วยตนเอง ให้เด็กได้ตัดสินใจและทำในสิ่งที่ต้องการ มีเวลาดูแลและเอาใจใส่เด็กอย่างสม่ำเสมอ แสดงความรัก ความเข้าใจ รับฟังและพูดคุยโต้ตอบกับเด็ก มีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเด็ก เช่น เล่นของเล่น ทำอาหาร เล่นกีฬา พาไปเที่ยว เป็นต้น

พัฒนาการด้านสังคม หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมให้เด็กรู้จัก คำว่า สวัสดี ทักทายและแสดงความเคารพผู้ใหญ่ ให้เด็กพูดจาสุภาพ เป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กเห็นถึงความ เป็นระเบียบ สะอาด และสวยงาม ปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีงาม คอยดูแลสังเกตพฤติกรรมเด็กและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก มีส่วนร่วมในการเล่นกับเด็กเป็นประจำ ส่งเสริมให้เด็กใช้ภาษาและการสื่อสารที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัย ให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะร่วมมือกับผู้อื่นในลักษณะกลุ่ม ให้เด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนและชุมชน นำเด็กเข้าร่วมกิจกรรมและประเพณีของท้องถิ่นเสมอ ส่งเสริมให้เด็กรู้จักแบ่งปันของเล่น ของใช้ให้ผู้อื่น

พัฒนาการด้านสติปัญญา หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมความสามารถในการสังเกต ขนาดสี รูปร่างของคน สัตว์ สิ่งของที่อยู่ใกล้ตัว เปิดโอกาสให้เด็กได้แก้ปัญหาด้วยตนเองโดยให้คำแนะนำแก่เด็ก ให้เด็กได้สนทนา โต้ตอบและแสดงความคิดเห็น มีการตั้งคำถามปลายเปิดให้เด็กได้ตอบคำถามได้หลากหลาย เช่น ทำไม อย่างไร ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น ให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ด้วยการเล่านิทานหรืออ่านหนังสือให้เด็กฟังเป็นประจำ ส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการในการสร้างผลงาน เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยการลองผิดลองถูกในเรื่องต่าง ๆ ให้เด็กได้เล่าเรื่องหรืออธิบายภาพจาก

หนังสือหรือภาพที่เด็กวาด มีส่วนร่วมในการดูโทรทัศน์พร้อมเด็กและเลือกดูรายการที่เหมาะสมได้

โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึงสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับชั้น อนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการถ่ายโอนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ ให้มาอยู่ในความดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ข้อมูลในการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและครูในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย
2. ข้อมูลในการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และเป็นแนวทางของหน่วยงานต้นสังกัดนำไปวางแผนในการพัฒนาเด็กปฐมวัยเพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการและการพัฒนาเด็กต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยผู้ศึกษาได้เสนอทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ดังนี้

1. หลักการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
 - 1.1 ความหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
 - 1.2 ความสำคัญของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
 - 1.3 หลักการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
 - 1.4 นโยบายแห่งรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560
 - 1.5 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560
2. พัฒนาการเด็กปฐมวัย 3-5 ปี
 - 2.1 พัฒนาการด้านร่างกาย
 - 2.2 พัฒนาการด้านจิตใจ
 - 2.3 พัฒนาการด้านวินัย
 - 2.4 พัฒนาการด้านอารมณ์
 - 2.5 พัฒนาการด้านสังคม
 - 2.6 พัฒนาการด้านสติปัญญา
3. การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย
 - 3.1 หลักการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย
 - 3.2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย
4. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน
 - 4.1 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน
 - 4.2 แนวคิด/ทฤษฎีการมีส่วนร่วม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

หลักการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

ความหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

Massoglia (1997, หน้า 3-4 อ้างอิงใน เยาวพา เดชะคุปต์, 2542, หน้า 34) กล่าวว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี จะมีลักษณะที่พิเศษแตกต่างไปจากระดับอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่สำคัญต่อการวางรากฐานบุคลิกภาพและการพัฒนาทางสมอง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยพัฒนาเด็กในหลายรูปแบบต่าง ๆ กัน การจัดการศึกษาปฐมวัยควรมีส่วนช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการและการเรียนรู้อย่างเต็มที่ ซึ่งแนวคิดการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้ควรมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทุกด้านนับตั้งแต่แรกเกิดจนเริ่มเข้าเรียนในระบบโรงเรียนวางพื้นฐานทางสุขภาพอนามัยให้กับเด็กตั้งแต่ต้น รวมทั้งเด็กที่มีข้อบกพร่องต่าง ๆ สิ่งแวดล้อมที่บ้านควรมีส่วนช่วยให้เด็กเจริญเติบโต และพัฒนาได้ทุก ๆ ด้านพ่อแม่ควรเป็นครูคนแรกที่มีความสำคัญต่อลูกอิทธิพลจากที่บ้านมีผลต่อกระบวนการในการพัฒนาเด็ก

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ว่า การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี บริบูรณ์ บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคน ให้เต็มตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

ศศิพันธุ์ เปี่ยมเปี่ยมสิน และคณะ (2559, หน้า 4) ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัยว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี ในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการตามวัย ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเรียนรู้และวางรากฐานบุคลิกภาพ และการพัฒนาสมอง เพื่อให้เด็กเติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพ และพร้อมที่จะรับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สรุปได้ว่า หลักการจัดการศึกษาปฐมวัยหรือเด็กวัยใดก็ตาม ควรคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัย ความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ การศึกษาถึงพัฒนาการของเด็กจะช่วยให้เราเกิดความเข้าใจถึงธรรมชาติและลักษณะพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย ซึ่งจะ

ช่วยให้เราสามารถจัดประสบการณ์ จัดการเรียนรู้และการสอน และอบรมเลี้ยงดูเด็กได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก

ความสำคัญของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2556, หน้า 1) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการศึกษาปฐมวัยว่า ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงที่มีพัฒนาการด้านสมองและการเรียนรู้เป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุดในทศวรรษที่ผ่านมา มีการใช้ศาสตร์ต่าง ๆ ไปวิเคราะห์สมอง ถ่ายภาพสมองเพื่อศึกษาพัฒนาการแต่ละขั้นตอน ความรู้ใหม่ พบว่า โอกาสแห่งการเรียนรู้และอัตราการเรียนรู้สูงสุดอยู่ในช่วงวัยเด็ก การเติบโตและพัฒนาการของสมองเป็นรากฐานของการเรียนรู้และเริ่มตั้งแต่ทารกอยู่ในครรภ์ในช่วง 3-6 เดือนในครรภ์มีการสร้างเซลล์สมองสูงสุด การเติบโตของสมองสูงสุดในช่วง 0-6 ปี เป็นการเติบโตทางปริมาณทำให้สมองของเด็กมีขนาด 90-95% และไม่ได้หยุดเติบโตเมื่ออายุ 6 ปี แต่เติบโตจนถึงอายุ 20-25 ปี จากองค์ความรู้นี้ นำไปสู่การออกแบบการเรียนรู้สมัยใหม่ ให้เข้ากับพัฒนาการของสมอง จึงถือได้ว่าช่วงปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่ต้องการการปลูกฝังเป็นพิเศษ โดยถือว่าการปลูกฝัง หรือการบ่มเพาะใด ๆ จะเป็นการสร้างฐานรากของชีวิต ที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม และให้ถือว่าการลงทุนในช่วงวัยนี้เป็นการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุด

ศศิพันธุ์ เปี่ยมเปี่ยมสิน และคณะ (2559, หน้า 4) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาปฐมวัยว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยที่เหมาะสม ควรคำนึงถึงการเสริมสร้างพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาอย่างได้สัดส่วน กล่าวคือเปิดโอกาสให้เด็กได้สร้างเสริมพัฒนาการด้านร่างกายทั้งกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก ได้รับอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการและถูกส่วน ได้รับการปลูกฝังและเสริมสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาอย่างเต็มที่ เพื่อให้เด็กเจริญเติบโตเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพและมีคุณค่าแก่สังคม การพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพมีผลมาจากการส่งเสริมพัฒนาการตั้งแต่ปฐมวัย ซึ่งเป็นระยะวิกฤตที่เด็กสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว การกระตุ้นตา หู จมูก ลิ้นและกาย ให้ได้เห็น ได้ยิน ได้สัมผัส และได้เรียนรู้โดยการเล่นตั้งแต่ปฐมวัย โดยเฉพาะการได้รับความรัก ความอบอุ่น การดูแลจากพ่อแม่ จะช่วยให้ใยประสาทในเซลล์สมองขยายออกงาม ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ง่าย รู้เหตุผล อันเป็นพื้นฐานการพัฒนาเด็กให้สมบูรณ์มากที่สุด เด็กเล็ก ๆ จะเรียนรู้ทุกอย่างในวัยที่เขายังเล็กอยู่ แต่ถ้าหากเด็กวัยนี้ไม่ได้รับการเอาใจใส่ เมื่อพ้นวัยนี้ไปเด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยความยากลำบากและในบางอย่างก็อาจจะไม่สามารถเรียนรู้ได้อีกเลย

วัชรีย์ ร่วมคิด (2547, หน้า 3-4) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาปฐมวัยไว้ ดังนี้

1. ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าเด็กปฐมวัย เป็นวัยเริ่มต้นของชีวิตมนุษย์และนับเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดช่วงหนึ่งเพราะเป็นช่วงวัยของการวางรากฐานและเตรียมตัวเพื่อชีวิตทั้งยังเป็นช่วงระยะที่เกิดการเรียนรู้มากที่สุดในชีวิตด้วย

2. ความสำคัญของการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์นักจิตวิทยาหลายท่านมีความเห็นสอดคล้องกันว่าช่วงวิกฤตของชีวิตในระยะ 5 ปีแรกเป็นระยะสำคัญในการวางรากฐานบุคลิกของมนุษย์ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพของประชาชนจึงจำเป็นต้องเริ่มพัฒนาตั้งแต่ระยะปฐมวัยเพื่อให้เติบโตขึ้นเป็นคนที่มีความรู้และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมและประเทศชาติ

3. ความสำคัญต่อกระบวนการจัดการศึกษา Jean Piaget ผู้สร้างทฤษฎีทางปัญญาที่แพร่หลายที่สุด กล่าวว่า เด็กในช่วงอายุ 2-6 ปี ช่วงวัยที่เด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาพูดและสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้นแต่ความสามารถในการเรียนรู้ยังอยู่ในลักษณะจำกัด ดังนั้นเด็กในวัยนี้จึงจำเป็นต้องได้รับการฝึกทักษะการใช้ภาษาสัมผัสซึ่งการจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมจะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการในด้านการคิดและพัฒนาการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาโครงสร้างทางสติปัญญาในขั้นต่อไปให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. การวางรากฐานเด็กและเยาวชนในการพัฒนาประเทศการพัฒนาประเทศชาติเมืองบ้านเมืองนั้นจะต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพก่อนเป็นอันดับแรกเพื่อให้เป็นทั้งคนเก่งคนดีคนที่มีสติปัญญา มีความสามารถและมีคุณธรรมจริยธรรมซึ่งคุณสมบัติต่าง ๆ เหล่านี้ เด็กต้องได้รับการปลูกฝังอบรมสั่งสอนตั้งแต่ยังเด็กทั้งยังต้องอาศัยความร่วมมือจากสถาบันทางสังคมทุกสถาบันร่วมมือกันพัฒนาเด็กตั้งแต่เยาว์วัย

สรุปได้ว่า การศึกษาระดับปฐมวัยเป็นวัยที่สำคัญที่สุด เป็นช่วงเวลาในการวางรากฐานที่สำคัญให้กับชีวิตมนุษย์ ถ้าวางรากฐานไว้ดีเด็กก็จะพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ แต่ถ้าวางรากฐานไว้ได้ไม่ดีเด็กจะมีชีวิตที่สมบูรณ์ไม่ได้ การศึกษาในระดับปฐมวัยนี้เป็นการฝึกให้เด็กมีทักษะชีวิตตามวัย เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กพัฒนาไปตามวัย เป็นการเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้านให้กับเด็กได้ไปใช้ประโยชน์ในแต่ละช่วงของวัย ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากสถาบันทางสังคมทุกสถาบันร่วมมือกัน หากผู้เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยทุกฝ่ายได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว และร่วมมือกันพัฒนาการศึกษาปฐมวัยเป็น

อย่างดีแล้ว ก็จะทำให้ได้ประชากรที่มีคุณภาพซึ่งจะเติบโตมาเป็นกำลังแห่งการพัฒนาประเทศได้ในที่สุด

หลักการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ได้กล่าวว่า เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ตลอดจนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้สอน เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู การพัฒนา และให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้าน อย่างเป็นองค์รวม มีคุณภาพ และเต็มตามศักยภาพ โดยกำหนดหลักการ ดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกคน
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคมและวัฒนธรรมไทย
3. ยึดพัฒนาการและการพัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นอย่างมีความหมายและมีกิจกรรมที่หลากหลาย และได้ลงมือกระทำในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เหมาะสมกับวัยและมีการพักผ่อนเพียงพอ
4. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้เด็กมีทักษะชีวิต และสามารถปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และมีความสุข
5. สร้างความรู้ ความเข้าใจ และประสานความร่วมมือในการพัฒนาเด็กระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ศศิพันธุ์ เปี่ยมเปี่ยมสิน และคณะ (2559, หน้า 7) ได้กล่าวว่า การเจริญเติบโตของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และบุคลิกภาพ ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างความพร้อมของเด็กที่จะพัฒนาตนเองในขั้นต่อไปให้บรรลุถึงศักยภาพแห่งพัฒนาการ ดังนั้นนักการศึกษาปฐมวัยหลายท่านจึงได้เสนอแนะหลักการในการจัดการศึกษาปฐมวัยซึ่งมีความแตกต่างจากการศึกษาระดับอื่น กล่าวโดยสรุปดังนี้

Joanne Handrick (อ้างอิงในศศิพันธุ์ เปี่ยมเปี่ยมสิน และคณะ, 2559, หน้า 7) ได้ยึดหลักในการจัดการศึกษาว่า “เด็กคือใครและเด็กต้องการอะไร” ซึ่งการจัดการศึกษาปฐมวัยพื้นฐานสำคัญควรยึดหลักดังต่อไปนี้ คือ

1. เด็กมีพัฒนาการทุกขั้นตอน ดังนั้น ควรจัดเตรียมการศึกษาให้เหมาะสมกับระดับชั้น

2. เพิ่มความสามารถในการพัฒนาเด็ก โดยเน้นให้เด็กมีความมั่นใจในตนเองและเห็นคุณค่าของตนเอง

3. พัฒนาการทางด้านร่างกายและอารมณ์ให้ดีอยู่เสมอ

4. เด็กเรียนรู้ด้วยกระบวนการ เช่น ปฏิบัติจริง มีส่วนร่วมประสบการณ์กับบุคคลและทำกิจกรรมต่าง ๆ เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้อย่างอิสระโดยผ่านการเล่น มีโอกาสตัดสินใจด้วยตนเอง

Katz (อ้างอิงใน ศติพันธุ์ เปี่ยมเปี่ยมลิน และคณะ, 2559, หน้า 7) ได้สนับสนุนว่าหลักในการจัดการศึกษา ควรยึดขอบข่ายต่อคำถามที่ว่า “เด็กต้องการอะไร” โดยเสนอว่าพื้นฐานความต้องการของเด็กนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ใหญ่ต้องรู้ว่าอะไรบ้างและจะตอบสนองอย่างไรจึงจะพัฒนาเด็กอย่างได้ผล ความต้องการพื้นฐานของเด็กคือ

1. เด็กต้องการความรู้สึกปลอดภัยอย่างแท้จริง ในส่วนความต้องการที่พัฒนาตัวเด็กในระยะนั้นความรู้สึกที่ผูกพันอย่างมั่นคงไม่ใช่เพียงแต่ผู้ใหญ่ให้ความอบอุ่นเท่านั้น แต่ต้องให้ความปลอดภัยหรือความมั่นคงต่อเด็ก

2. เด็กทุกคนต้องการความเพียงพอหรือความสามารถที่จะทำ ควรเสริมสร้างเด็กให้มีความคิดเกี่ยวกับตนเองว่าเป็นคนดี โดยคิดคำนึงให้อยู่ในขอบเขตที่เพียงพอไม่ใช่ว่าตนเองดีเกินความเป็นจริง

3. เด็กทุกคนควรมีความรู้สึกหรือประสบการณ์เกี่ยวกับชีวิตของเขาในทางที่ดีว่า ชีวิตมีคุณค่า ความพอใจอย่างมีเหตุผล ความสนใจ ความแท้จริง ดังนั้นควรทำในสิ่งที่เด็กรู้สึกว่าการชีวิตของเขาเป็นความจริง

4. เด็กความต้องการที่จะให้ผู้ใหญ่และเพื่อนเด็กคนอื่น ๆ ร่วมให้เขาต้องตัดสินใจด้วยประสบการณ์ตนเอง ไม่ควบคุมเด็กทุกด้าน ปล่อยให้เรียนรู้และตัดสินใจที่จะกระทำกิจกรรมอะไรด้วยตนเอง

5. เด็กต้องการให้ผู้ใหญ่ยอมรับว่ามีอำนาจในตัวเขาเอง

6. เด็กต้องการการสนองตอบจากผู้ใหญ่และเพื่อน ๆ ซึ่งคุณสมบัติที่ควรให้แก่เด็กนั้นได้แก่ ความสามารถ ความซื่อสัตย์ ความใจดี ความเมตตา การยอมรับในความแตกต่างของผู้อื่น

ความต้องการทั้ง 6 ประการนี้ควรเป็นหลักของความรับผิดชอบที่ผู้ใหญ่ควรจัดให้เด็ก ดังนั้นจึงถือเป็นหัวใจหลักในการจัดการศึกษาปฐมวัย

ศุภโชค เกตงาม (2553, สื่อออนไลน์) ได้กล่าวว่า หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย เด็กทุกคนมีสิทธิ์ที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนจนการเรียนรู้

อย่างเหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูหรือบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุล เต็มศักยภาพ บรรลุตามปรัชญาการศึกษาปฐมวัย โดยมีหลักการ ดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัย ทุกประเภท
 2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล วิถีชีวิตของเด็กตามบริบทชุมชน สังคม วัฒนธรรมไทย
 3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวม โดยผ่านการเล่นกิจกรรม และกิจกรรมบูรณาการ สาธิต การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย
 4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข
 5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก
- เยาวพา เดชะคุปต์ (2542, หน้า 22) ได้สรุปหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้ว่าควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. ความเสมอภาคทางโอกาส เด็กทุกคนไม่ว่าจะมาจากที่ใด สังคมใดมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับการพัฒนาในระดับปฐมวัย เพื่อให้เจริญเติบโตไปสู่ความเป็นพลเมืองดีมีคุณภาพ โดยเฉพาะเด็กในชนบท ชุมชนแออัด หรือเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ยากไร้ควรได้รับการพิจารณาช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพื่อให้ได้รับการพัฒนาตามแนวทางเช่นเดียวกับเด็ก ในเมืองได้รับ

2. การพัฒนาศักยภาพของเด็ก มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพหรือความสามารถอยู่ในตัวซึ่งติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ศักยภาพต่าง ๆ เหล่านี้สามารถพัฒนาได้และสามารถจะนำออกมาใช้เมื่อได้รับการกระตุ้นทั้งจากสิ่งเร้าภายนอกและแรงจูงใจภายในตนเอง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยนี้จะต้องพยายามดึงเอาศักยภาพของเด็กแต่ละคนออกมา และพัฒนาศักยภาพนั้นให้งอกงามสมบูรณ์

3. ความแตกต่างระหว่างบุคคลความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นธรรมชาติของมนุษย์ แต่ละคนมีความแตกต่างกันตามคุณสมบัติประจำตัวและสิ่งแวดล้อมที่ได้รับ การจัดการศึกษาปฐมวัยจะต้องตระหนักถึงหลักความจริงนี้ ความแตกต่างระหว่างบุคคลจะเป็นพื้นฐานในการวางแนวทางพัฒนาเด็กตามลักษณะเฉพาะของเขาและเป็นการพยายามเข้าถึงตัวเด็กแต่ละคนด้วย

กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2558, หน้า 9-10) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรพิจารณาจากวันและประสบการณ์ของเด็กโดยเป็นหลักสูตรที่ฝึกในการพัฒนาเด็กทุกด้านทั้งด้านร่างกายอารมณ์และจิตใจสังคมและสติปัญญาโดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่ และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับต้องมีความหมายกับตัวเด็กเป็นหลักสูตรให้โอกาสเด็กปกติเด็กด้อยโอกาสและเด็กพิเศษได้พัฒนารวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาของเด็กพัฒนาเด็กให้รู้สึกเป็นสุขในปัจจุบัน มิใช่เพียงเพื่อเตรียมเด็กสำหรับอนาคตข้างหน้าเท่านั้น

2. สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กอยู่ในที่สะอาดปลอดภัยอากาศสดชื่นผ่อนคลายไม่เครียดมีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อนมีสื่อวัสดุอุปกรณ์มีของเล่นที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่นเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกที่เด็กอยู่รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมดังนั้นสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนจึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคนจะเรียนรู้และสะท้อนให้เห็นว่าคุณค่าในสังคมเห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย

3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กผู้สอนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างมากผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำตามเป็นอำนวยความสะดวก ในการจัดสภาพแวดล้อมประสบการณ์และกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กที่ผู้สอนและเด็กมีส่วนร่วมที่จะริเริ่มทั้ง 2 ฝ่ายโดยผู้สอนจะเป็นผู้สนับสนุนชี้แนะและเรียนรู้ร่วมกับเด็กส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำเรียนรู้และค้นพบด้วยตัวเอง ดังนั้นผู้สอนจะต้องยอมรับเห็นคุณค่ารู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบก่อนเพื่อจะได้วางแผนสร้างสภาพแวดล้อมและจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม

4. การบูรณาการการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยยึดหลักการบูรณาการที่ว่าหนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ

5. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินเด็กปฐมวัยควรยึดวิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ประเมินพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กว่าได้บรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่สังเกตพัฒนาการข้อมูลเชิงบรรยายจากการรวบรวมผลงานการ

แสดงออกในสภาพที่เป็นจริงข้อมูลจากครอบครัวของเด็กตลอดจนการที่ได้กประเมินตนเองหรือผลงานสามารถบอกได้ว่าเด็กเรียนรู้ และ มีความก้าวหน้าเพียงใด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับเด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครอง และขณะเดียวกันยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้อีกด้วย

6. ความสัมพันธ์ที่อันดีระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก ซึ่งเด็กแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นมา ผู้สอน พ่อแม่ และผู้ปกครองของเด็กจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบ หรือถือเป็นหุ้นส่วนที่จะต้องช่วยกันพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ดังนั้น ผู้สอนจึงมีใช้จะแลกเปลี่ยนความรู้กับพ่อแม่ผู้ปกครองเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กเท่านั้น แต่จะต้องให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย

สรุปได้ว่า หลักในการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็ก ควรคำนึงถึงความต้องการของเด็ก จัดการศึกษาให้กับเด็กด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยต้องดึงเอาศักยภาพของเด็กแต่ละคนออกมา และพัฒนาศักยภาพนั้นให้เจริญงอกงามสมบูรณ์อย่างเต็มความสามารถ เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก โดยจัดการศึกษาบูรณาการผ่านการเล่น ซึ่งเด็กจะเรียนรู้ได้ดีผ่านการเล่นที่มีความสุขและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

นโยบายแห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ประกาศว่า นายกรัฐมนตรีได้นำความกราบบังคมทูลว่านับแต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ.2475 เป็นต้นมาการปกครองของประเทศไทยได้ดำรงเจตนารมณ์ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขต่อเนื่องมาโดยตลอดแม้ได้มีการยกเลิกแก้ไขเพิ่มเติมและประกาศใช้รัฐธรรมนูญ เพื่อจัดระเบียบการปกครองให้เหมาะสมหลายครั้งแต่การปกครองก็มิได้มีเสถียรภาพหรือราบรื่นเรียบร้อยเพราะยังคงประสบปัญหาและข้อขัดแย้งต่าง ๆ บางครั้งเป็นวิกฤติทางรัฐธรรมนูญที่หาทางออกไม่ได้เหตุส่วนหนึ่งเกิดจากการที่มีผู้ไม่นำพาหรือไม่นับถือยำเกรงกฎหมายเกณฑ์การปกครองบ้านเมืองทุจริตฉ้อฉลหรือบิดเบือนอำนาจหรือขาดความตระหนักสำนึกรับผิดชอบต่อประเทศชาติและประชาชนจนทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่เป็นผลซึ่งจำต้องป้องกันและแก้ไขด้วยการปฏิรูปการศึกษาและการบังคับใช้กฎหมายและเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบคุณธรรมและ

จริยธรรมแต่เหตุอีกส่วนหนึ่งเกิดจากกฎเกณฑ์การเมืองการปกครองที่ยังไม่เหมาะสมแก่สภาพการณ์บ้านเมืองและกาลสมัยให้ความสำคัญแก่รูปแบบและวิธีการยิ่งกว่าหลักการพื้นฐานในระบบประชาธิปไตยหรือไม่อาจนำกฎเกณฑ์ที่มีอยู่มาใช้แก่พฤติกรรมของบุคคลและสถานการณ์ในยามวิกฤติที่มีรูปแบบและวิธีการแตกต่างไปจากเดิมให้ได้ผล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2558 จึงได้บัญญัติให้มีคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญเพื่อใช้เป็นหลักในการปกครองและเป็นแนวทางในการจัดทำกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นโดยได้กำหนดกลไกเพื่อจัดระเบียบและสร้างความเข้มแข็งแก่การปกครองประเทศขึ้นใหม่ด้วยการจัดโครงสร้างของหน้าที่และอำนาจขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญและสัมพันธภาพระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารให้เหมาะสมการให้สถาบันศาลและองค์กรอิสระอื่นซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สุจริตเที่ยงธรรมและมีส่วนในการป้องกันหรือแก้ไขวิกฤติของประเทศตามความจำเป็นและความเหมาะสมการรับรองปกป้องและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยให้ชัดเจนและครอบคลุมอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นโดยถือว่าการมีสิทธิเสรีภาพเป็นหลักการจำกัดตัดสิทธิเสรีภาพเป็นข้อยกเว้นแต่การใช้สิทธิเสรีภาพดังกล่าว ต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เพื่อคุ้มครองส่วนรวมการกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ต่อประชาชนเช่นเดียวกับการให้ประชาชนมีหน้าที่ต่อรัฐการวางกลไกป้องกันตรวจสอบและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เข้มงวดเด็ดขาดเพื่อมิให้ผู้บริหารที่ปราศจากคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาล เข้ามามีอำนาจในการปกครองบ้านเมืองหรือใช้อำนาจตามอำเภอใจและการกำหนดมาตรการป้องกันและบริหารจัดการวิกฤติการณ์ของประเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นตลอดจนได้กำหนดกลไกอื่น ๆ ตามแนวทางที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ระบุไว้เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาประเทศตามแนวนโยบายแห่งรัฐและยุทธศาสตร์ชาติซึ่งผู้เข้ามาบริหารประเทศแต่ละคณะจะได้กำหนดนโยบายและวิธีดำเนินการที่เหมาะสมต่อไปทั้งยังสร้างกลไกในการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญและจำเป็นอย่างร่วมมือร่วมใจกันรวมตลอดทั้งการลดเงื่อนไขความขัดแย้งเพื่อให้ประเทศมีความสงบสุขบนพื้นฐานของความรู้รักสามัคคีปรองดองการจะดำเนินการในเรื่องเหล่านี้ให้ลุล่วงไปได้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประชาชนทุกภาคส่วนกับหน่วยงานทั้งหลายของรัฐตามแนวทางประชารัฐภายใต้กฎเกณฑ์ตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและประเพณีการปกครองที่เหมาะสมกับสถานการณ์และลักษณะสังคมไทย หลักความสุจริตหลักสิทธิมนุษยชนและหลักธรรมาภิบาลอันจะทำให้สามารถขับเคลื่อนประเทศให้พัฒนาไปข้างหน้าได้อย่างเป็นขั้นตอนจนเกิดความมั่นคงมั่งคั่งและยั่งยืน

ทั้งในทางการเมืองการปกครองเศรษฐกิจและสังคมตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 หมวดที่ 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 กล่าวว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

สรุปได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ให้รัฐดำเนินการดูแลและพัฒนาเด็กก่อนเข้ารับการศึกษาในขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย ซึ่งได้เพิ่มเติมจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเดิม ที่ให้รัฐดำเนินการดูแลและพัฒนาเด็กก่อนเข้ารับการศึกษาในขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย ดังนั้น ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการพัฒนาเด็กให้ครบทุกด้านเพื่อให้บรรลุตามนัยแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าว

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560

กระทรวงศึกษาธิการ (2560, คำนำ) ได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยขึ้นเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับชาติ ชุมชน และครอบครัว เห็นคุณค่าของการจัดการศึกษาปฐมวัยมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้และสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยร่วมกันทำงานอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ ในการวางแผน ส่งเสริม สนับสนุน ตรวจสอบ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขเพื่อสิทธิที่เด็กทุกคนจะต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งสถานศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานนั้นจำเป็นต้องมีการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ลงสู่การปฏิบัติเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กปฐมวัยพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป

ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ได้กำหนดปรัชญาการศึกษาปฐมวัย ไว้ดังนี้ การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่วัยแรกเกิดจนถึง 6 ปีบริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและ พัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และ ประเทศชาติ

จุดหมายของหลักสูตรสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการตามวัยเต็มตาม ศักยภาพ และมีความพร้อมในการเรียนรู้ต่อไป จึงกำหนดจุดหมายเพื่อให้เกิดกับเด็กเมื่อจบ การศึกษาระดับปฐมวัย ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย แข็งแรง และมีสุขนิสัยที่ดี
2. สุขภาพจิตดี มีสุนทรียภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตใจที่ดีงาม
3. มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีวินัย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
4. มีทักษะการคิด การใช้ภาษาสื่อสาร และการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย

สาระการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ เป็นสื่อกลางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้าน ให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตรที่กำหนด ประกอบด้วย ประสบการณ์สำคัญ และสาระที่ควรเรียนรู้ ดังนี้

1. ประสบการณ์สำคัญ

ประสบการณ์สำคัญเป็นแนวทางสำหรับผู้สอนนำไปใช้ในการออกแบบการจัด ประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และได้รับการส่งเสริมพัฒนาการครบถ้วนทุกด้าน ดังนี้

1.1 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย เป็นการสนับสนุนให้เด็ก มีโอกาสพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อ และระบบประสาท ในการทำกิจวัตรประจำวันหรือกิจกรรมต่าง ๆ และสนับสนุนให้เด็กมี โอกาสดูแลสุขภาพและสุขอนามัย สุขนิสัย และการรักษาความปลอดภัย ดังนี้

- 1.1.1 การใช้กล้ามเนื้อใหญ่
- 1.1.2 การใช้กล้ามเนื้อเล็ก
- 1.1.3 การรักษาสุขภาพอนามัยส่วนตัว
- 1.1.4 การรักษาความปลอดภัย

1.1.5 การตระหนักรู้เกี่ยวกับร่างกายตนเอง

1.2 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจ เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกของตนเองที่เหมาะสมกับวัย ตระหนักถึงลักษณะพิเศษเฉพาะ ที่จำเป็นอัตลักษณ์ ความเป็นตัวของตัวเอง มีความสุข ร่าเริงแจ่มใส การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ได้พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม สุนทรียภาพ ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเองขณะปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1.2.1 สุนทรียภาพ ดนตรี

1.2.2 การเล่น

1.2.3 คุณธรรม จริยธรรม

1.2.4 การแสดงออกทางอารมณ์

1.2.5 การมีอัตลักษณ์เฉพาะตนและเชื่อว่าตนเองมีความสามารถ

1.2.6 การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

1.3 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวจากการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเรียนรู้ทางสังคม เช่น การเล่น การทำงานกับผู้อื่น การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ ดังนี้

1.3.1 การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน

1.3.2 การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.3.3 การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย

1.3.4 การมีปฏิสัมพันธ์ มีวินัย มีส่วนร่วม และบทบาทสมาชิกของสังคม

1.3.5 การเล่นและทำงานแบบร่วมมือร่วมใจ

1.3.6 การแก้ปัญหาคความขัดแย้ง

1.3.7 การยอมรับในความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.4 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้รับรู้และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม บุคคลและสื่อต่าง ๆ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กพัฒนาการใช้ภาษา จินตนาการความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา กาคิดเชิงเหตุผล และการคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวและมีความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ในระดับที่สูงต่อไป ดังนี้

1.4.1 การใช้ภาษา

1.4.2 การคิดรวบยอด กาคิดเชิงเหตุผล การตัดสินใจและแก้ปัญหา

1.4.3 จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

1.4.4 เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และการแสวงหาความรู้

2. สารที่ควรเรียนรู้

สารที่ควรเรียนรู้เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรม ให้เด็กเกิดแนวคิดหลังจากนำสารที่ควรรู้นั้น ๆ มาจัดประสบการณ์ให้เด็ก เพื่อให้บรรลุ จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้น เองให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการ และความสนใจของเด็ก โดยให้เด็กได้เรียนรู้ผ่าน ประสบการณ์สำคัญ ทั้งนี้ อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้ โดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมใน ชีวิตจริงของเด็ก ดังนี้

2.1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับ ชื่อ นามสกุล รูปร่างหน้าตา อวัยวะต่าง ๆ วิถีระวักรักษาร่างกายให้สะอาดและมีสุขภาพอนามัยที่ดี การรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ การระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองจากผู้อื่นและภัยใกล้ตัว รวมทั้งการ ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างปลอดภัย การรู้จักประวัติความเป็นมาของตนเองและครอบครัว การปฏิบัติ ตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและโรงเรียน การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น การรู้จัก แสดงความคิดเห็นของตนเองและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การกำกับตนเอง การเล่นและทำ สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองตามลำพังหรือกับผู้อื่น การตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเอง ความภาคภูมิใจใน ตนเอง การสะท้อนการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น การแสดงออกทาง อารมณ์และความรู้สึกอย่างเหมาะสม การแสดงมารยาทที่ดี ที่มีคุณธรรมจริยธรรม

2.2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมตัวเด็ก เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับ ครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน และบุคคลต่าง ๆ ที่เด็กเกี่ยวข้องหรือใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ใน ชีวิตประจำวัน สถานที่ วันสำคัญ อาชีพของคนในชุมชน ศาสนา แหล่งวัฒนธรรมชุมชน สัญลักษณ์สำคัญของชาติไทยและการปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย หรือ แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่น ๆ

2.3 ธรรมชาติรอบตัวเด็ก เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับชื่อ ลักษณะ ส่วนประกอบ การ เปลี่ยนแปลงและความสัมพันธ์ของมนุษย์ สัตว์ พืช ตลอดจนการรู้จักเกี่ยวกับดิน น้ำ ท้องฟ้า สภาพอากาศ ภัยธรรมชาติ แรงและพลังงานในชีวิตประจำวันสิ่งแวดล้อมเด็ก รวมทั้งการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการรักษาสาธารณสุขสมบัติ

2.4 สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย ในชีวิตประจำวัน ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการใช้หนังสือและตัวหนังสือ รู้จักชื่อ ลักษณะ สี

ผิวสัมผัส ขนาด รูปร่าง รูปทรง ปริมาตร น้ำหนัก จำนวน ส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลงและความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เวลา เงิน ประโยชน์ การใช้งาน และการเลือกใช้สิ่งของ เครื่องใช้ ยานพาหนะ การคมนาคม เทคโนโลยีและการสื่อสารต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน อย่างประหยัด ปลอดภัยและรักษาสิ่งแวดล้อม

สรุปได้ว่า หลักสูตรที่เหมาะสมจะช่วยพัฒนาเด็กในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานประสบการณ์เดิมของเด็ก เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพของตนเอง ดังนั้นโรงเรียนจึงควรให้ความสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องและเหมาะสมกับเด็กแต่ละช่วงวัย โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ในการจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้ลงมือกระทำและได้ค้นพบได้ด้วยตนเอง เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายต่อไป

พัฒนาการของเด็กปฐมวัย 3-5 ปี

กระทรวงสาธารณสุข (2551, หน้า 8) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงด้านการทำหน้าที่ และคุณลักษณะของอวัยวะระบบต่าง ๆ รวมทั้งความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อม และการทำหน้าที่ด้านต่าง ๆ แสดงออกในพฤติกรรม พัฒนาการ และผลงานที่ก้าวหน้าเป็นขั้นตอน เช่น ทักษะในการทรงตัว การเคลื่อนไหว การใช้ภาษา และการสื่อความหมาย การช่วยเหลือตนเอง เป็นต้น เด็กจะมีร่างกายเติบโตและมีคุณภาพเพิ่มขึ้นตามลำดับ กระบวนการเจริญเติบโตของร่างกายเกิดขึ้นพร้อมกับพัฒนาการของความสามารถในการทำหน้าที่ต่าง ๆ ดังนั้น พัฒนาการของเด็กจึงเป็นรากฐานของการพัฒนาของมนุษย์

กมลลา ลำพูน และทรงศรัณย์ โกวิทยากร (2559, หน้า 3) ได้ให้ความหมาย พัฒนาการว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงความสามารถที่ก้าวหน้าขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพหรือประสิทธิภาพของโครงสร้างและหน้าที่ของร่างกาย การเพิ่มทักษะความสามารถที่ซับซ้อนทางด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ สติปัญญา สังคมและจิตวิญญาณที่ก้าวหน้าขึ้นของบุคคลเป็นลำดับขั้นต่อเนื่องทั้งในลักษณะของการเจริญงอกงามและการถดถอย ตั้งแต่จุดเริ่มต้นของชีวิตจนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้รับซึ่งนำไปสู่ความมีคุณภาพ

พัฒนาการด้านร่างกาย

กระทรวงสาธารณสุข (2551, หน้า 9) กล่าวว่า พัฒนาการด้านร่างกายของเด็กวัยอนุบาล (อายุ 3-5ขวบ) หมายถึง ความสามารถของร่างกายในการทรงตัว การเคลื่อนไหว โดยการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ การสัมผัสรับรู้ การใช้ตาและมือประสานกัน เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ

หากผู้ใหญ่ที่ดูแลเด็กมีความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการและให้การเลี้ยงดูที่เหมาะสม เด็กจะสามารถพัฒนาความสามารถของตนได้อย่างเต็มที่ เต็มศักยภาพ

กมลลา ลำพูน และ ทรรศนัย โกวิทยากร (2559, หน้า 9) กล่าวถึง ทฤษฎีวุฒิภาวะของ Gesell ซึ่ง Gesell ซึ่งเป็นกุมารแพทย์ และนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ที่มีความสนใจเกี่ยวกับความสามารถในการเรียนรู้และการกระทำสิ่งต่าง ๆ ของเด็กโดยเฉพาะพัฒนาการทางด้านร่างกาย Gesell กล่าวถึงทฤษฎีพัฒนาการทางด้านร่างกายว่า การเจริญเติบโตของเด็กจะแสดงออกเป็นพฤติกรรมด้านต่าง ๆ สำหรับพัฒนาการทางด้านร่างกายนั้นหมายถึง การที่เด็กแสดงความสามารถในการจัดกระทำกับวัสดุ เช่น การเล่นลูกบอล การขีดเขียน เด็กต้องใช้ความสามารถของการใช้สายตาและกล้ามเนื้อมือ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ต้องอาศัยการเจริญเติบโตของระบบประสาท และการเคลื่อนไหวประกอบกัน ลักษณะพัฒนาการที่สำคัญของเด็กในขณะนี้ ก็คือ การเปลี่ยนแปลงทางด้านการเคลื่อนไหว การทำงานของระบบประสาท กล้ามเนื้อ การพัฒนาความสามารถในการควบคุมร่างกาย การบังคับส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย

ประไพ ประดิษฐ์สุทธาวร (2556, สืบออนไลน์) กล่าวว่า พัฒนาการเด็กอายุ 3-6 ปี มีพัฒนาการด้านร่างกายเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเรื่องความสูงและน้ำหนัก เด็กจะมีสัดส่วนของร่างกายใกล้เคียงกับผู้ใหญ่มากขึ้น แขนและขายาวขึ้น เคลื่อนไหวคล่องแคล่วขึ้น ชอบวิ่งเล่น กระโดดโลดเต้น ไม่อยู่นิ่ง พร้อมทำกิจกรรมที่ต้องใช้แรง ใช้กำลังมากขึ้น ชอบอยู่กลางแจ้ง นอกจากนี้ยังสามารถใช้มือในการหยิบจับสิ่งของต่าง ๆ ได้มากขึ้น เด็กจึงสามารถแต่งตัว หวีผม แปรงฟัน และทำงานที่ละเอียดขึ้นได้ การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายที่สังเกตเห็นได้ชัดเจนมีดังนี้

ฟัน เด็กวัยนี้จะมีฟันน้ำนมครบ 20 ซี่ หลังจากนั้นฟันน้ำนมจะเริ่มหลุดและจะมีฟันแท้ขึ้นมาแทนที่ ซี่แรกที่ขึ้นมาเป็นฟันกรามซี่ล่าง เด็กจะปวดและรำคาญ อาจเป็นสาเหตุให้เบื่ออาหาร พ่อแม่และผู้เลี้ยงดูเด็กควรช่วยทำความสะอาดปากและฟันให้กับเด็ก ด้วยการใช้น้ำสะอาดหรือใช้แปรงสีฟันที่มีขนอ่อนนุ่ม และระมัดระวังไม่ให้แปรงสีฟันกระทบเนื้อเยื่อในปาก เพราะจะทำให้เด็กเจ็บและไม่อยากแปรงฟัน

กล้ามเนื้อใหญ่ จะมีความก้าวหน้ามากกว่ากล้ามเนื้อเล็ก เด็กวัยนี้สามารถบังคับการเคลื่อนไหวของร่างกายได้ดี เดินได้คล่อง สามารถวิ่งและกระโดดได้ดี ไม่ค่อยอยู่นิ่ง

กล้ามเนื้อเล็ก เด็กวัยนี้ ยังจับดินสอไม่ค่อยถนัด แต่ก็สามารถวาดวงกลมหรือรูปเรขาคณิตได้ และเด็กจะทำได้ดีขึ้น เมื่ออายุมากขึ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างตาและมือ ยังไม่สมบูรณ์ เด็กวัยนี้จึงมีความยากลำบากในการใช้สายตาจับจ้องหรือฟังดูวัตถุเล็ก ๆ ดังนั้น ตัวหนังสือที่จะให้เด็กวัยนี้อ่าน จึงควรเป็นตัวโต ๆ

และความถนัดในการใช้มือซ้ายหรือขวาของเด็ก จะเห็นได้ชัดในวัยนี้ พ่อแม่จึงควรสังเกตความถนัดของเด็ก และอธิบายให้เด็กที่ถนัดซ้ายทราบว่า เป็นของธรรมดา ไม่ได้เป็นเรื่องผิดปกติ

สรุปได้ว่า เด็กในวัย 3-5 ปี มีพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามวัย สัดส่วนของร่างกายมีการเปลี่ยนไปเมื่อมีอายุมากขึ้น เป็นวัยที่เด็กสามารถควบคุมร่างกายและอวัยวะต่าง ๆ ได้ตามความต้องการ จึงสามารถทำกิจกรรมหลาย ๆ อย่างได้ด้วยตนเอง จึงชอบที่จะกระโดดโลดเต้น ปีนป่าย เพื่อฝึกการควบคุมร่างกายให้เกิดความชำนาญมากขึ้น พัฒนาการทางด้านการใช้มือมีประสิทธิภาพมากขึ้น หากได้รับการส่งเสริมและพัฒนาที่เหมาะสมตามวัย เด็กจะมีพัฒนาการทางด้านร่างกายที่ดีขึ้นตามวัย

พัฒนาการด้านจิตใจ

กระทรวงสาธารณสุข (2551, หน้า 9) กล่าวว่า จิตใจของเด็กวัยอนุบาลเปรียบเสมือนฟองน้ำที่พร้อมจะซึมซับทุกสิ่งผ่านเข้ามา หากเด็กได้รับการเลี้ยงดูแนะนำที่ถูกต้องเหมาะสม จะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านจิตใจที่ดี เด็กจะยอมรับนับถือตนเองได้ รับการยอมรับจากผู้อื่น และเด็กก็จะมีความสุขมีกำลังใจ มีแรงจูงใจในการทำงานตามที่มุ่งหวัง และสามารถมีกระบวนการคิดแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ดี ทำให้ประสบความสำเร็จ ถ้าเด็กไม่สามารถทำได้ตามขั้นตอนพัฒนาการ เด็กจะรู้สึกเป็นปมด้อย และจะทำงานในขั้นตอนพัฒนาการที่สูงขึ้นได้ยาก ในขณะที่พัฒนาการด้านร่างกายของเด็กปฐมวัยมีการเจริญเติบโต

กมลลา ลำพูน และ ทรรศนัย โกวิทยากร (2559, หน้า 40) กล่าวถึง ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ของ Lawrence Kolberg ซึ่ง Kolberg ได้ให้ความจำกัดและความหมายของจริยธรรม ว่าจริยธรรมเป็นความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความถูกผิดและเกิดขึ้นจากขบวนการทางความคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งต้องอาศัยวุฒิภาวะทางปัญญา Kolberg เชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นผลจากการพัฒนาการของโครงสร้างทางความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรม นอกจากนั้น Kolberg ยังพบว่า ส่วนมากการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็กจะไม่ถึงขั้นสูงสุดในอายุ 10 ปี แต่จะมีการพัฒนาขึ้นอีกหลายขั้นจากอายุ 11-25 ปี การใช้เหตุใช้ผลเพื่อการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความเจริญของจิตใจของบุคคล การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นการใช้เหตุผลที่ลึกซึ้งยากแก่การเข้าใจยิ่งขึ้นตามลำดับของวุฒิภาวะทางปัญญา

พรพิไล เลิศวิชา และ อัครภูมิ จารุภากร (2550, หน้า 87) ได้กล่าวว่า โลกการเรียนรู้ของเด็กนั้นมีลักษณะอันโดดเด่นคือ สร้างสรรค์ มีเสรีภาพ และมีชีวิตชีวาที่สุดในโลก สัญลักษณ์แห่งศิลปะที่เด็ก ๆ สะท้อนออกมานั้น อาจทำให้เด็กเกิดจินตนาการถึงรถยนต์แล่นอยู่บนก้อนเมฆ ดวงอาทิตย์อาจเป็นสีเขียว ท้องฟ้าอาจมีสีเหลือง มนุษย์อาจดูคล้ายเป็ดก็ได้

จินตนาการของเด็กนั้นบรรเจิดและโลกทางจิตใจของเขาก็พัฒนาไปท่ามกลางการมีชีวิตอยู่บนโลกความทรงจำเป็นกระบวนการที่เป็นใจกลางของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ที่มีการซึมซาบอยู่ในการสะสมข้อมูลต่าง ๆ ไม่เว้นแต่ละวันความทรงจำต่าง ๆ ที่รู้สำนึกของเด็กเริ่มตั้งแต่อายุ 7 เดือนทั้งหลายคนส่วนใหญ่จะจำเหตุการณ์ก่อน 3 ขวบไม่ค่อยได้แต่ความทรงจำนั้นได้ก่อตัวเป็นเราขึ้นมาแล้ว

สรุปได้ว่า พัฒนาการด้านจิตใจของเด็กขึ้นอยู่กับความรู้สึกลบลดภัยความอบอุ่นใจที่ได้รับจากพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูความสุขสบายใจจากการสัมผัส เด็กเรียนรู้ตั้งแต่ขวบปีแรก เด็กจะเรียนรู้สิ่งเหล่านี้ผ่านเหตุการณ์ง่าย ๆ ในชีวิตประจำวันทุกวัน การใช้ชีวิตในวัยเด็กสอนให้เขารู้จักความสมหวัง ความผิดหวัง ความวิตกกังวล ความเศร้าใจ ความกลัว ความภาคภูมิใจ ความละเอียด ความยินดี กระทั่งความรู้สึกผิด ดังนั้น ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจของเด็กให้เป็นไปตามพัฒนาการตามวัย และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กในทุก ๆ ด้าน

พัฒนาการด้านวินัย

กมลลา ลำพูน และ ทรรศนัย โกวิทยากร (2559, หน้า 127) ได้กล่าวว่า การฝึกให้ลูกรู้จักกับระเบียบวินัยนั้น สามารถเริ่มทำได้ตั้งแต่ลูกมีอายุน้อย ๆ โดยคุณแม่สามารถเริ่มได้จากกิจวัตรประจำวัน ยกตัวอย่างเช่น ตื่นมาต้องทำอะไร ล้างหน้า แปรงฟัน อาบน้ำ เปลี่ยนเสื้อผ้า และทานข้าว เป็นต้น แต่คำว่า 'วินัย' ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงกิจวัตรประจำวันเท่านั้น ยังหมายรวมถึงกิริยามารยาทได้อีกด้วย การที่พ่อแม่แสดงพฤติกรรมใด ๆ ออกมาให้ลูกเห็นไม่ว่าจะดีหรือไม่ดี และรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม การกระทำนั้นถือเป็นต้นแบบที่จะทำให้ลูกซึมซับบุคลิกภาพภายนอกของต้นแบบอย่างคุณพ่อคุณแม่โดยที่คุณเองก็ไม่วินัย จะมาเริ่มรู้ตัวอีกทีก็ต่อเมื่อได้เห็นลูกแสดงพฤติกรรมนั้นแล้ว ยกตัวอย่างเช่น การที่ลูกเห็นคุณพ่อคุณแม่ใช้เท้าปิด-เปิดพัดลม เป็นต้น

ชมรมจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นแห่งประเทศไทย ได้ให้ความหมายพัฒนาการด้านวินัยไว้ว่าเป็นการฝึกระเบียบวินัยเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตเด็ก พ่อแม่ต้องสอนให้เด็กรู้ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ และขอบเขตของพฤติกรรมอยู่แค่ไหน การฝึกวินัย คือ การสอนเด็กให้รู้จักควบคุมพฤติกรรมของตนเอง เมื่อเด็กยังเล็ก พ่อแม่จะต้องเป็นผู้ช่วยเด็กควบคุมพฤติกรรมของเขาด้วยการอบรมอย่างเสมอต้นเสมอปลายตั้งแต่เล็ก เมื่อโตขึ้นเด็กจะควบคุมตนเองได้ในที่สุด วินัยพื้นฐานที่เด็กควรได้รับการปลูกฝังจากพ่อแม่ มีดังนี้

1. วินัยในความประพฤติทั่วไป เช่น เก็บของเป็นที่, ตรงต่อเวลา, รู้จักกาลเทศะ ปฏิบัติตามกฎระเบียบ

2. วินัยในกิจวัตรประจำวัน เช่น กินนอนเป็นเวลา, ช่วยเหลือตัวเองได้ตามวัย
3. วินัยในการเรียน การทำงาน เช่น รับผิดชอบในการเรียน, รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย
4. วินัยในการควบคุมตนเอง เช่น ควบคุมอารมณ์ได้ดี, ไม่โกรธจนควบคุมตนเองไม่ได้ อดทนต่อความยากลำบาก การทำงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น

การฝึกวินัยต้องเริ่มตั้งแต่เด็กยังเล็กบนพื้นฐานของความรักความอบอุ่นและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน หลักสำคัญที่จะช่วยให้เด็กมีวินัย คือ พ่อแม่ต้องมีความหนักแน่นสม่ำเสมอและยึดมั่นในหลักการที่ชัดเจนว่าอะไรถูกอะไรผิด อะไรควรทำอะไรไม่ควรทำ และพ่อแม่ต้องสื่อสารสิ่งเหล่านี้ให้เด็กรู้และปฏิบัติตาม การเลี้ยงดูเด็กควรอยู่ในทางสายกลาง อย่าเข้มงวดมากเกินไปและอย่าตามใจมากเกินไป เด็กที่ถูกเลี้ยงดูโดยขาดวินัย หากไม่ได้รับการช่วยเหลือแก้ไข จะเติบโตด้วยความไม่มั่นใจ เพราะนอกจากไม่สามารถควบคุมตนเองได้แล้ว ยังไม่สามารถเรียนรู้สิ่งใดควรทำและไม่ควรทำ จะมีการตัดสินใจที่ช้า มีความอดทนน้อย ไม่สามารถยอมรับความผิดพลาดได้ อยู่ในสังคมใดก็จะลำบาก

นฤมล เนียมหอม (2560, สื่อออนไลน์) ได้กล่าวถึงการสร้างวินัยให้กับเด็กปฐมวัยว่า วินัยนั้นเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ สังคมมนุษย์จำเป็นต้องมีวินัยเพื่อทำให้เกิดระบบระเบียบ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสงบสุข และความเจริญก้าวหน้าแก่ชีวิตและสังคม เมื่อกล่าวถึงคำว่า "วินัย" มักเข้าใจกันในทางลบว่าเป็นเครื่องบังคับควบคุม เป็นคำสั่ง เป็นระเบียบ จึงเป็นที่น่าเสียดายที่คนจำนวนมากคิดถึงวินัยในความหมายที่ควบคู่ไปกับการลงโทษ แท้จริงแล้ว คำว่า "วินัย" เป็นคำที่มีความหมายธรรมดา มีการเชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตดังที่ (วีระ สมบูรณ์, 2543, หน้า 36-37) ได้ให้ความหมายว่า วินัยเป็นวิถีที่เหมาะสมหรือยุติธรรม ซึ่งหมายถึงการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย หัวใจของการดำเนินชีวิตที่สมดุลและเป็นสุขในโลกสมัยใหม่ คือวินัยที่เต็มไปด้วยความเรียบง่าย โดยกล่าวได้ว่าวินัย คือ วัฒนธรรมก็ได้ วินัยที่ถูกต้องจะต้องตั้งอยู่บนฐานของความจริงในธรรมชาติ และมีความมุ่งหมายเพื่อ "ธรรม" ใดอย่างหนึ่ง เช่น ความชอบธรรม ความเป็นธรรม ความดีงามของสังคม ทั้งนี้ (พระธรรมปิฎก, 2538, หน้า 8-12) ได้นำเสนอไว้ว่า วินัยที่แท้ในความหมายที่กว้าง คือ ระบบระเบียบทั้งหมดของชีวิต และสังคมมนุษย์ เป็นการจัดสรรโอกาสทำให้ชีวิตและสังคมมีระบบระเบียบ และมีโอกาสเกิดขึ้น ทำให้ทำอะไร ๆ ได้คล่อง ดำเนินชีวิตได้สะดวก ถ้าชีวิตและสังคมไม่มีระเบียบ ไม่เป็นระบบ ก็จะสูญเสียโอกาสในการที่จะดำเนินชีวิตและทำกิจการของสังคมให้เป็นไปด้วยดี ตลอดจนทำให้การพัฒนาได้ผลดี ดังนั้น การพัฒนามนุษย์ในระยะยาวจึงต้องมีวินัยเป็นฐาน เพื่อให้มนุษย์สามารถนำศักยภาพ

ของตอนออกมา ร่วมสร้างสรรคสังคมอย่างได้ผล ถ้าชีวิตและสังคมขาดวินัยย่อมทำให้เกิดความวุ่นวายต่าง ๆ ในที่สุดก็จะสูญเสียโอกาสในการที่จะดำเนินชีวิต และทำกิจการของสังคมให้ เป็นไปด้วยดีวินัยเกิดขึ้นได้ต้องมีการอบรมและฝึกฝน เพราะวินัยเป็นนามธรรมที่เป็นความจริง ได้จากการที่มนุษย์ยอมรับ ไม่ใช่ความจริงตามธรรมชาติ ทั้งนี้ (Bronson, 2000, pp. 32-37) กล่าวว่ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงที่มีการพัฒนาวินัยได้มากที่สุด การปลูกฝังวินัยสำหรับเด็กช่วยให้เด็กมั่นใจว่าสิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ ทำให้เด็กสามารถหลีกเลี่ยงการทำผิด หรือรู้สึกอายต่อการทำผิด อีกทั้งยังช่วยให้เด็กอยู่ในมาตรฐานการยอมรับของสังคมและใช้ชีวิตอย่างมีความสุข ช่วยให้เด็กพัฒนาจิตสำนึก มโนธรรม ซึ่งช่วยให้สามารถตัดสินใจและควบคุมพฤติกรรมด้วยตนเองได้เป็นอย่างดี (Hurlock, 1984 p. 393) ดังนั้น การปลูกฝังวินัยให้กับเด็กจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการปลูกฝังวินัยในช่วงปฐมวัย เนื่องจากเป็น การบ่มเพาะเมล็ดพืชแห่งวินัยในตัวเด็กตั้งแต่ระยะเริ่มแรก เพื่อให้วินัยหยั่งรากลึกลงอย่าง มั่นคงมากขึ้น ดังที่ (พระธรรมปิฎก, 2538, หน้า 18-22) ได้แสดงธรรมไว้ว่าการสร้างวินัยที่ดี ที่สุดต้องอาศัยธรรมชาติของมนุษย์ ด้วยการเริ่มต้นจากการยอมรับว่ามนุษย์ส่วนใหญ่อยู่ด้วยความเคยชิน การสร้างวินัยจึงต้องทำให้วินัยเป็นพฤติกรรมที่เคยชิน โดยพยายามเอาพฤติกรรมที่ดี ที่มีวินัย ให้เด็กทำเป็นครั้งแรกก่อนซึ่งได้แก่ในช่วงปฐมวัย หลังจากนั้นเมื่อเด็กทำบ่อย ๆ ซ้ำ ๆ ก็จะทำให้เด็กเกิดความเคยชิน และเป็นวิถีชีวิตในที่สุด

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540, หน้า 18) ได้แบ่งวินัยออกเป็น 2 ประเภท ประกอบด้วย 1) วินัยภายนอก หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งประพฤติปฏิบัติ โดยเกรงกลัวอำนาจหรือการถูกลงโทษ เป็นการปฏิบัติที่บุคคลดังกล่าวไม่มีความเต็มใจ ตกอยู่ในภาวะจำยอม หรือถูกควบคุม วินัยภายนอกเกิดจากการใช้อำนาจบางอย่างบังคับให้บุคคล ปฏิบัติตาม ซึ่งบุคคลอาจกระทำเพียงชั่วขณะเมื่ออำนาจนั้นคงอยู่ แต่หากอำนาจบังคับหมดไป วินัยก็จะหมดไปด้วยเช่นกัน และ 2) วินัยในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเลือกข้อ ประพฤติปฏิบัติสำหรับตนขึ้นโดยสมัครใจ ไม่มีใครบังคับหรือถูกควบคุมจากอำนาจใด ๆ ข้อ ประพฤติปฏิบัตินี้ต้องไม่ขัดกับความสงบสุขของสังคม วินัยในตนเองเกิดจากความสมัครใจของ บุคคลที่ผ่านการเรียนรู้อบรม และเลือกสรรไว้เป็นหลักปฏิบัติประจำตน

สรุปได้ว่า การปลูกฝังวินัยให้กับเด็กจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะ การปลูกฝังวินัยในช่วงปฐมวัยเพราะช่วงปฐมวัยเป็นช่วงที่มีการพัฒนาวินัยได้มากที่สุด การ ปลูกฝังวินัยสำหรับเด็กช่วยให้เด็กมั่นใจว่าสิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ ทำให้เด็กสามารถ หลีกเลี่ยงการทำผิด หรือรู้สึกอายต่อการทำผิด อีกทั้งยังช่วยให้เด็กอยู่ในมาตรฐานการยอมรับ ของสังคมและใช้ชีวิตอย่างมีความสุขเด็กที่ถูกละเลยดูโดยขาดวินัย หากไม่ได้รับการช่วยเหลือ

แก้ไข จะเติบโตด้วยความไม่มั่นใจ เพราะนอกจากไม่สามารถควบคุมตนเองได้แล้ว ยังไม่สามารถเรียนรู้สิ่งใดควรทำและไม่ควรทำ จะมีการตัดสินใจที่ช้า มีความอดทนน้อย ไม่สามารถยอมรับความผิดพลาดได้ อยู่ในสังคมใดก็จะลำบาก

พัฒนาการด้านอารมณ์

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ได้กล่าวว่า พัฒนาการด้านอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกที่เหมาะสมกับวัย มีความสุข ร่าเริง แจ่มใส มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง จากการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

กระทรวงสาธารณสุข (2551, หน้า 9) กล่าวว่าพัฒนาการด้านอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในด้านการแสดงความรู้สึก พอใจ ไม่พอใจ รัก ชอบ โกรธ เกลียด กลัว มีความสุข ควบคุมการแสดงออกของอารมณ์อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

กมลลา ลำพูน และ ทรรศนัย โกวิทยากร (2559, หน้า 123) กล่าวว่า เด็กวัยนี้จะมีพัฒนาการการแสดงออกด้านอารมณ์ที่ชัดเจนเปิดเผยอิสระทางอารมณ์พึงพอใจและไม่พึงพอใจมักจะเป็นคนเจ้าอารมณ์เอาแต่ใจตัวเองตั้งนั้นการสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นในครอบครัวด้วยความรักความเอาใจใส่และการเข้าใจในความรู้สึกของเด็กจึงเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางอารมณ์เป็นไปอย่างปกติมีความสามารถทางอารมณ์สูงหรือที่เรียกว่า ความฉลาดทางอารมณ์เด็กจะมีอารมณ์ร่าเริงแจ่มใสมีความมั่นใจในตนเองมีความคิดที่ดีเกี่ยวกับตนเองความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นตั้งนั้นหากพบว่าเด็กมีปัญหาทางอารมณ์หรือจิตใจพ่อแม่หรือผู้ดูแลควรศึกษาสาเหตุของปัญหาก่อนและหาวิธีแก้ปัญหาต่อไป

คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุด วิชา พฤติกรรมการสอน ปฐมวัยศึกษา (อ้างอิงใน กมลลา ลำพูน, นิถุมล สุวรรณศรี, 2559, หน้า 25) ได้กล่าวถึง พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ หมายถึง ความสามารถในการรู้สึกและแสดงความรู้สึก เช่น รัก ชอบ โกรธ เกลียด กลัว พอใจ เป็นสุข รวมทั้งความสามารถในการแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีทักษะการปรับตัวอยู่ในสังคม มีความรับผิดชอบ ความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักกาลเทศะ สามารถช่วยตนเองในชีวิตประจำวัน มีคุณธรรมรู้สึกผิดชอบชั่วดีและสามารถเลือกดำรงชีวิตในทางสร้างสรรค์เป็นประโยชน์ต่อสังคม ธรรมชาติทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยเด็กปฐมวัยมีอารมณ์ที่แปรปรวนง่ายความสามารถในการควบคุมอารมณ์มีน้อยมาก แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ตามหลักแนวคิดนักการศึกษา ซึ่งเริ่มจาก หลักพื้นฐานในการพัฒนาอารมณ์ ไปจนถึง ผลกระทบจากพัฒนาการทางอารมณ์ที่บกพร่อง ดังนี้ เด็กที่มีปัญหาเข้ากับเพื่อนไม่ได้จะมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ และมี

แนวโน้มสูงที่จะออกจากการเรียนกลางคัน เด็กที่ไม่เป็นตัวของตัวเองหรือไม่สามารถทำตามกติกากลุ่ม นอกจากจะประสบความสำเร็จล้มเหลวในการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนแล้วยังถูกตัดสินว่าไม่มีความสามารถทั้งทางสังคมและทางสติปัญญา ในทางตรงกันข้ามเด็กที่มีความสามารถทางสังคมภายในโรงเรียนจะปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ดีและมีแนวโน้มที่จะถูกจัดอันดับให้อยู่ในระดับสูงทั้งการเรียนและการงาน เด็กที่เห็นคุณค่าของตนเองจะมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตน ร่วมงานกับผู้อื่นได้ดี ตรงกันข้ามกับเด็กที่ไม่เห็นคุณค่าของตนเอง จะขาดความเชื่อมั่นและยากจะให้ความร่วมมือกับผู้อื่น

นอกจากแนวคิดที่เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าของตัวเองหรือความรู้สึกภูมิใจในตัวเอง (self Esteem) ของเด็กปฐมวัย นำไปสู่ประเด็น “ความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าของตนเองกับการหลงตัวเอง” เนื่องจากเด็กปฐมวัยมีลักษณะพิเศษคือ การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นจึงมีความแตกต่างระหว่างการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง กับ ความหลงตัวเอง/เห็นแก่ตัวว่าไม่ควรนำมาปนกัน (เด็กที่มีความหลงตัวเองหรือเห็นแก่ตัวจะรับรู้ถึงความรู้สึกคนอื่นเมื่อทำอะไรลงไป แต่เด็กปฐมวัยที่ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางจะไม่รับรู้ถึงข้อนี้)

การแบ่งอารมณ์ของเด็กปฐมวัย สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

อารมณ์ด้านบวก มี 4 อารมณ์

1. อารมณ์ดีใจ เกิดขึ้นครั้งแรกเมื่ออายุ 2 เดือน เริ่มจากการยิ้ม
2. อารมณ์ขัน เกิดขึ้นครั้งแรกเมื่ออายุ 4 เดือน ในวัยเด็กอารมณ์ขันมักจะเกิดขึ้นจากการเห็นสิ่งรอบตัวเคลื่อนไหว เมื่อโตขึ้นแล้วถึงรับรู้อารมณ์ตลกแบบมีความหมาย (การพูดมุขตลก)

3. อารมณ์รัก เกิดขึ้นครั้งแรกเมื่ออายุ 6 เดือน จะเริ่มมาจากความรู้สึกใกล้ชิด ความอบอุ่นจากผู้ดูแล

4. อารมณ์สงสาร เกิดขึ้นครั้งแรกเมื่ออายุ 2 ปี อารมณ์นี้มักจะเกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้และเข้าใจสถานการณ์ของผู้อื่น

อารมณ์ด้านลบ มี 4 อารมณ์

1. อารมณ์วิตกกังวล เกิดขึ้นจากความคับข้องใจ
2. อารมณ์กลัว มักจะเกิดขึ้นจากความคิดที่เป็นนามธรรม กลัวจากประสบการณ์กลัวที่จะไม่ได้รับความรัก และ กลัวจากจินตนาการของตนเอง

3. อารมณ์โกรธและก้าวร้าว มักจะเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน สาเหตุเกิดมาจากหลายปัจจัย เช่น สภาพร่างกาย เวลา สุขภาพ สภาพสังคม เป็นต้น

4. อารมณ์อิจฉาและริษยา เกิดขึ้นจากความไม่อยากเห็นคนอื่นทำได้ดีกว่าตัวเอง และเกิดจากความรู้สึกที่กำลังจะโดนแย่งชิงสิ่งที่รักไป

เด็กปฐมวัยมีอารมณ์ที่แปรปรวนง่าย ความสามารถในการควบคุมอารมณ์มีน้อยมาก อารมณ์ด้านลบเกิดขึ้นมากเพราะเป็นวัยที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ไม่มีความเข้าใจในความรู้สึกคนอื่น อารมณ์ด้านลบเกิดขึ้นจากการสนองความต้องการ ความรักและความชอบ การแสดงอารมณ์ของเด็กปฐมวัยจะแสดงออกแบบตรงไปตรงมา ทันททีและแสดงออกอย่างเต็มที่ การเรียกร้องความสนใจคือหนึ่งในอารมณ์อิจฉาริษยาของเด็กปฐมวัย อารมณ์ด้านลบของเด็กปฐมวัยเกิดจากความไม่รู้ ประสบการณ์ที่มีน้อย ไม่มีเจตนาร้ายในการแสดงอารมณ์

สรุปได้ว่า การพัฒนาเด็กต้องเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละช่วงวัย ช่วงเวลาที่สำคัญที่สุดที่เด็กเกิดการเรียนรู้มากที่สุดคือช่วง 0-6 ปี เนื่องจากเป็นเวลาที่สมองของเด็กมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วพร้อมเปิดรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ หากเด็กไม่ได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง ความสามารถในการเรียนรู้ก็จะถูกยับยั้งหรือหยุดชะงัก ครูจำเป็นต้องคำนึงถึง ทฤษฎีพัฒนาการเด็ก ความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กเป็นสำคัญ ประสบการณ์และความรู้ของครูผู้สอน ควรพัฒนาจากพื้นฐานความเชื่อที่ว่า การเจริญเติบโตของเด็กเป็นกระบวนการที่เป็นลำดับขั้น และเด็กจำเป็นต้องผ่านไปตามลำดับขั้นตอนของพัฒนาการ โดยการเรียนรู้ผ่านการเล่น และการมีส่วนร่วมในประสบการณ์การเรียนรู้ที่ครูจัดขึ้นควรมุ่งพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมในทุก ๆ ด้าน และส่งเสริมให้เด็กพัฒนาไปตามศักยภาพแห่งตน

พัฒนาการด้านสังคม

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 กล่าวว่า พัฒนาการทางสังคม หมายถึง การพัฒนาความสามารถในการให้เด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวในชีวิตประจำวัน ได้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ และปรับตัวอยู่ในสังคม เด็กควรมีโอกาสได้เล่น และทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่ เด็กวัยเดียวกันหรือต่างวัย เพศเดียวกัน หรือต่างเพศอย่างสม่ำเสมอ

กระทรวงสาธารณสุข (2551, หน้า 9) กล่าวว่าพัฒนาการด้านสังคมหมายถึง ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น มีทักษะในการปรับตัวในสังคม คือ สามารถในการช่วยตัวเองในชีวิตประจำวัน การปฏิบัติตัวเหมาะสมกับกาลเทศะ

กมลลา ลำพูน และทรงศนัย โกวิทยากร (2559, หน้า 20) กล่าวถึง ทฤษฎีพัฒนาการบุคลิกภาพของ Erik Eriksonว่า Erikson ได้สร้างแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการชีวิต เรียกว่า “Psychosocial development” อธิบายลักษณะพัฒนาการชลบุรีทุกวัยว่าได้รับอิทธิพลจากสังคมที่เด็กอาศัยอยู่โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้คนที่ทำหน้าที่เป็นพ่อแม่ตลอดจนญาติพี่น้องเพื่อนฝูงทางที่

ทำงานและที่ตนเองอาศัยอยู่พัฒนาการชีวิตมนุษย์ตามแนวคิดนี้ครอบคลุมระยะพัฒนาการตั้งแต่แรกเกิดจนสิ้นอายุ ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของ Erikson เน้นพัฒนาการทางสังคม เด็กจะมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีความเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเองอยากรู้ อยากเห็น อยากทดลอง มีจินตนาการ ใช้ภาษาเป็นสื่อค้นคว้าหาความจริงซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาคุณลักษณะที่น่าพึงพอใจในด้านบวกกล่าวได้ว่าพัฒนาการในขั้นแรกจะเป็นพื้นฐานที่ช่วยส่งเสริมให้ลักษณะพัฒนาการในขั้นต่อไปเด่นชัดขึ้นซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าความสัมพันธ์ในขั้นต้นนับเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาความเชื่อมั่นและอารมณ์เมื่อเด็กโตขึ้นดังนั้นความรู้สึกของเด็กจึงขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตามมาปฏิบัติต่อเด็กซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมาก

บุคา เรืองรอง (2550, สื่อออนไลน์) ได้กล่าวว่า เมื่อเด็กย่างเข้าสู่วัยสามขวบ เด็กจะเรียนรู้กระบวนการที่สำคัญและจำเป็นสำหรับเขา และจะทำให้เด็กเรียนรู้แนวทางการปฏิบัติตัวในสังคมที่ถูกต้อง นั่นคือการปรับตัวให้บุคคลอื่นยอมรับ เพื่ออยู่ร่วมกับบุคคลรอบตัวได้ ซึ่งการเรียนรู้นี้เป็นกระบวนการปรับตัวทางสังคม (Socialization process) เด็กเรียนรู้ที่จะร่วมมือกับผู้อื่นในลักษณะกลุ่ม รู้จักการเป็นสมาชิกของกลุ่ม รู้จักปฏิเสธ การรับ การสื่อสาร หรือการใช้ภาษา ซึ่งส่วนมากเด็กจะเรียนรู้ผ่านการเล่น ดังนั้น การเล่นและการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ที่จะลดตนเองจากการเป็นศูนย์กลางไปสู่การปฏิบัติที่ยอมรับคนอื่นมากขึ้น แต่การมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นยังอยู่ในช่วงเวลาสั้น ๆ เราจึงมักจะเห็นว่าเด็กมีพฤติกรรมแสดงอารมณ์ดีสลับอารมณ์ไม่ดีอยู่เช่นนั้น การอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยความเข้าใจ ด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดีและแนะนำสั่งสอนเด็กด้วยความอ่อนโยน ซึ่งแนะนำแบบกฎเกณฑ์ของสังคม การจัดกิจกรรมกลุ่ม การชวนเล่นแบบมีข้อตกลง จะช่วยพัฒนาการด้านสังคมให้เด็กไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ พัฒนาการทางสังคมของเด็กวัย 3-6 ปี เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพ ดังที่นักจิตวิทยาผู้มีชื่อเสียงได้กล่าวไว้ ดังนี้

Sigmund Freud กล่าวถึง ขั้นตอนพัฒนาการของเด็กว่า ประสบการณ์ในวัยเด็กมีความสำคัญที่ส่งผลต่อบุคลิกภาพในวัยผู้ใหญ่ โดยเฉพาะช่วงปฐมวัยว่าเป็นวัยสำคัญที่สุด หากวัยเด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์จากการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องจากครอบครัว เด็กจะผ่านขั้นตอนการเจริญเติบโตอย่างดี ไม่เกิดการชะงักงัน (Fixation) หรือการถอยกลับ (Regression) เมื่อเด็กเติบโตขึ้นจะมีบุคลิกภาพดีเป็นปกติ แต่ในทางตรงข้าม หากเด็กไม่ได้รับการตอบสนอง เด็กจะชะงักในวัยเด็กนั้นตลอดไป ฟรอยด์ กล่าวว่า การพัฒนาการของเด็กวัยนี้จะอยู่ในขั้นความพอใจอยู่ที่อวัยวะเพศ (Phallic Stage) ลักษณะความสนใจของเด็กจะเริ่มมองเห็นความแตกต่างของเพศมากขึ้น เด็กชายจะเลียนแบบพ่อ ผู้หญิงจะเลียนแบบแม่มากขึ้น ดังนั้น การ

เลี้ยงดูเด็กอย่างใกล้ชิด ให้โอกาสเด็กเรียนรู้บทบาทของตนตามเพศจากการเลียนแบบพ่อแม่ เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมของเด็กอย่างเหมาะสม

Erik H. Erikson กล่าวว่า ในช่วงอายุ 3-6 ปี เป็นระยะที่ต้องพัฒนาความคิดริเริ่มหรือความรู้สึกผิด (Initiative versus Guilt) เด็กจะกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว รู้จักเล่นเลียนแบบสมมุติ เด็กจึงควรมีอิสระที่จะในการค้นหา หากไม่มีอิสระเด็กจะรู้สึกผิดที่ไม่สามารถเรียนรู้ ส่งผลต่อความรู้สึกไม่ดีของเด็ก

สรุปได้ว่า ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่เด็กแสดงออกนั้นเป็นการแสดงความรู้สึก เพื่อให้ผู้อื่นได้เข้าใจถึงความต้องการของตนเอง ทั้งการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม การช่วยเหลือ และการแบ่งปัน สิ่งเหล่านี้สามารถแสดงออกมาได้มากน้อยแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับช่วงอายุ การทำกิจกรรมร่วมกัน และการยอมรับของกลุ่มเพื่อน และบุคคลที่อยู่รอบตัวเด็ก ซึ่งเด็กจะแสดงพฤติกรรมด้านบวกเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ทำกิจกรรมร่วมกันกับกลุ่มเพื่อน เด็กจะรู้จักการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและเรียนรู้บทบาทของตนเองได้ สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในกลุ่มได้

พัฒนาการด้านสติปัญญา

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ได้กล่าวว่า เด็กวัยอนุบาล (3-6 ขวบ) เป็นวัยที่มีลักษณะเฉพาะของพัฒนาการทางสติปัญญา คือ เป็นวัยที่สามารถใช้สัญลักษณ์แทนสิ่งของ วัตถุ และสถานที่ได้ เริ่มมีทักษะในการใช้ภาษาที่จะอธิบายสิ่งต่าง ๆ มีความคิดคำนึง มีความตั้งใจที่ละเอียด และยังไม่สามารถจะพิจารณาหลาย ๆ เรื่องรวมกันได้ นอกจากนี้เด็กวัยนี้ยังไม่มี ความเข้าใจเกี่ยวกับความคงตัวของสสาร พัฒนาการทางด้านสติปัญญา เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความคิดและความเข้าใจของเด็ก เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้ประสบความสำเร็จในอนาคตได้ ด้วยการที่พ่อแม่ไม่ปิดกั้นหนทางในการสร้างสรรค์ของเด็ก แต่ครอบครัวหรือผู้ใหญ่รอบตัวจะเป็นจุดเริ่มต้นที่จะสร้างแรงจูงใจให้เด็กมีความใฝ่รู้ ได้แสดงความสามารถ กล้าแสดงความคิดเห็น โดยปลูกฝังให้เด็กเป็นคนรู้จักคิด ฝึกให้สังเกตสิ่งรอบตัว ให้ความสนใจในสิ่งที่เด็กทำ ให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้จากการลองผิดลองถูกในเรื่องต่าง ๆ ให้เด็กได้ฝึกคิดแก้ปัญหาด้วยตัวเอง ทั้งนี้โดยอยู่บนพื้นฐานของการใช้เหตุผลและความถูกต้องเหมาะสม

พัฒนาการด้านสติปัญญา แบ่งออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

1. การคิด หมายถึง การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิมรส และดมกลิ่น การคิดเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดแก้ปัญหา
2. การใช้ภาษาในการสื่อสาร ด้วยการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน

3. การสังเกตการจำแนก และการเปรียบเทียบ ได้แก่ การจำแนกเปรียบเทียบความเหมือน-ความต่าง การจัดหมวดหมู่สิ่ง ของ และการเรียงลำดับสิ่งต่าง ๆ

4. จำนวน ทั้งการนับจำนวนและการรู้ค่าของจำนวน

5. มิติสัมพันธ์ คือ การเข้าใจและการอธิบายในเรื่องพื้นที่ ตำแหน่ง ระยะทาง ทิศทาง

6. เวลาใช้ในการเปรียบเทียบเวลาต่าง ๆ กลางวัน กลางคืน เรียงลำดับเหตุการณ์ และความเข้าใจเกี่ยวกับฤดูกาล

เด็กที่มีพัฒนาการด้านสติปัญญาเป็นอย่างดี หรือที่เรามักเรียกว่า เด็กฉลาด จะเป็นเด็กช่างสังเกต เรียนรู้เร็ว ชอบตั้งคำถาม ใช้คำศัพท์ได้มากและถูกต้อง มีความคิดเป็นของตัวเอง มีความจำดี ชอบอ่านหนังสือ ชอบเป็นผู้นำ ชอบแสดงความคิดเห็น ชอบวาดภาพตามความคิดของตัวเอง มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบสำรวจ ชอบทดลองสิ่งต่าง ๆ ชอบคิดแก้ปัญหา มีจินตนาการ และชอบสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นอิสระดั่งนั้น หากผู้ใหญ่รอบตัวให้ความสนใจพัฒนาลูกน้อยให้เติบโตเต็มศักยภาพ จะส่งผลให้ลูกมีศรัทธาต่อตัวเอง มีความเชื่อ มั่นในตัวเอง เห็นว่าตัวเองมีความสามารถ ทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ มีท่าทีต่อปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม มีความสนใจที่จะเรียนรู้และหาวิธีแก้ปัญหา ไม่ไว้วางใจหรือโทษผู้อื่น สามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ตามความเป็นจริง เรียนรู้จากการลองผิดลองถูก ลองคิด ลองทำ โดยไม่สนใจกับคำพูดของผู้อื่นหรือความวิตกกังวลต่าง ๆ ของตัวเอง นอกจากนี้หากลูกได้มีการทบทวนพิจารณาสิ่งที่ได้ทำไป ด้วยการตรวจสอบการคิดแก้ปัญหาของตนเองอย่างเป็นขั้นตอน เมื่อพบข้อผิดพลาด ก็จะไปหาทางแก้ไข หรือพิจารณาปรับปรุงแก้ปัญหาให้ดีขึ้น ซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่ทำให้ลูกพัฒนาต่อไปได้ดีลักษณะเฉพาะของพัฒนาการด้านสติปัญญาในวัยนี้ สรุปได้ดังนี้

1. เป็นวัยที่ใช้สัญลักษณ์ได้ ใช้สัญลักษณ์แทนสิ่งของ วัตถุ และสถานที่ มีทักษะในการอธิบาย สามารถเล่าประสบการณ์ของตนได้

2. สามารถวาดภาพในใจได้ ลักษณะพิเศษของเด็กวัยนี้ คือ การใช้ความคิดคำนึงหรือการสร้างจินตนาการและการประ ดิษฐ์ แต่บางครั้งอาจไม่สามารถแยกสิ่งที่ตนสร้างจากความคิดคำนึงออกจากความจริงได้ ผู้ใหญ่จะต้องพยายามช่วยเหลือ

3. มีความตั้งใจที่ละอย่าง ยังไม่มีความสามารถที่จะพิจารณาหลาย ๆ อย่างผสมกัน ไม่สามารถแบ่งกลุ่มโดยใช้เกณฑ์หลายอย่างปนกันจะแบ่งโดยใช้รูปร่างอย่างเดียว เช่น การแบ่งสามเหลี่ยมอยู่ด้วยกัน และวงกลมอยู่กลุ่มเดียวกัน

4. ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปรียบเทียบน้ำหนัก ปริมาตร และความยาว ยังคงค่อนข้างสับสน ยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับความคงตัวของสสาร และความสามารถในการจัดลำดับการตัดสินใจของเด็กในวัยนี้ขึ้นกับการรับรู้ ยังไม่รู้จักใช้เหตุผล

กมลลา ลำพูน และ ทรรศนัย โกวิทยากร (2559, หน้า 25) กล่าวถึง ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget ซึ่ง Piaget มีความคิดเห็นว่า พัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive Development) คือความก้าวหน้าในกระบวนการคิดที่จะช่วยให้เด็กแสวงหาและใช้ความรู้ในการสำรวจโลกของตนเองทั้งที่เป็นวัตถุสิ่งของและบุคคลโดยที่ความรู้ที่ได้มาเป็นทางด้านความคิด และสติปัญญาคือการที่คนเราได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิดสิ่งแวดล้อมที่พร้อมและมีอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้จะทำให้เด็กค้นพบความรู้ใหม่ ๆ ที่จะนำไปสู่พัฒนาการทางความคิดและสติปัญญาโดยมีวุฒิภาวะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการซึ่งทำให้เด็กรู้จักตนเอง

สรุปได้ว่า พัฒนาการและการเจริญเติบโตของเด็กเริ่มตั้งแต่การปฏิสนธิในครรภ์มารดาและดำเนินเรื่อยมาจนถึงวัยผู้ใหญ่การเจริญเติบโตและพัฒนาการตั้งแต่ระยะทารกในครรภ์จนถึงวัยชวบปีแรกหลังคลอดนับเป็นช่วงที่มีความสำคัญหากเกิดความผิดปกติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการทางสมองในระยะนี้อาจส่งผลกระทบระยะยาวไปตลอดชีวิตพัฒนาการจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงความสามารถที่ก้าวหน้าขึ้นหรือการเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพหรือประสิทธิภาพของโครงสร้างและหน้าที่ของร่างกายการเพิ่มทักษะความสามารถที่ซับซ้อนทางด้านร่างกายจิตใจและอารมณ์สติปัญญาสังคมและจิตวิญญาณที่ก้าวหน้าขึ้นของบุคคลเป็นลำดับขั้นต่อเนื่องทั้งในลักษณะของการเจริญงอกงามและการถดถอยตั้งแต่จุดเริ่มต้นของชีวิตจนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิตขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้รับซึ่งนำไปสู่ความมีวุฒิภาวะสำหรับขั้นตอนหลักของพัฒนาการในวัยทารกจะเป็นการตอบสนองระบบกล้ามเนื้อและระบบประสาทต่อสิ่งเร้าที่สะท้อนถึงวุฒิภาวะทางสมอง

การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

กาญจนา เกื้อเลี้ยง และสุนันทา คำแก้ว (2553, หน้า 2) กล่าวว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็ก ให้เด็กมีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการสร้างรากฐานชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณค่าต่อตนเองและสังคม ตามปรัชญาการศึกษาปฐมวัย ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 การจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยไม่ใช่เรื่องง่าย และไม่ใช่ว่าเรื่องยาก ถ้าทุกฝ่ายเข้าใจ ให้ความสำคัญและให้การสนับสนุน แต่ยังมีหลายคน หลายโรงเรียนที่ยังเข้าใจการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยผิด เพราะการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยไม่ใช่จับเด็กมาเขียนมาอ่านอย่างจริงจัง จังเหมือนกับเด็กประถม เด็ก

มัธยม เพราะนั่นคือการทำร้ายพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก และสร้างความเครียดอย่างคาดไม่ถึง โดยผู้ใหญ่หลายคนเข้าใจผิด และมีค่านิยมที่ผิด ๆ ที่ต้องการให้เด็ก หรือลูก หลานของตนต้องอ่านออก เขียนได้ตั้งแต่วัยอนุบาล โดยมีการเรียนพิเศษ มีการบ้าน มีแบบฝึกหัดเป็นเล่ม ซึ่งไม่ได้คำนึงถึงความพร้อมของเด็กเลยว่าเด็กมีพัฒนาการด้านร่างกายเป็น อย่างไร เด็กมีการใช้มือ ควบคุมกล้ามเนื้อเล็กได้ดีแล้วหรือยังที่บังคับให้เขาจับดินสอเขียนตามที่ ผู้ใหญ่กำหนด ซึ่งเด็กบางคนยังหยิบจับอะไรได้ไม่ดีเลย และฝึกให้เด็กท่อง อ่าน คำศัพท์ ตัวเลข โดยไม่รู้ว่าสิ่งที่เขาท่องเขารู้ความหมายหรือเปล่า บางโรงเรียนจับให้เด็กนั่งเรียนอย่างจริงจัง หน้าติดกับสมุด แบบฝึกหัด มือจับดินสออยู่ตลอดเวลา เด็กไม่มีโอกาสได้เล่น ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนหรือผู้อื่น ไม่มีโอกาสได้คิด และแสดงความคิดอย่างอิสระเลย แต่ พ่อ แม่ ผู้ปกครองก็ดีใจ ภูมิใจว่า ลูกของตนอ่านออกเขียนได้ แต่ไม่รู้เลยว่ากำลังทำลายพัฒนาการต่าง ๆ ของเด็ก ทฤษฎีของ Piaget อธิบายว่า การเรียนรู้ของเด็กเป็นไปตามพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งจะมีพัฒนาการไปตามวัยต่าง ๆ เป็นลำดับขั้น พัฒนาการเป็นสิ่งที่เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่ควรที่จะเร่งเด็กให้ข้ามจากพัฒนาการขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่งเพราะจะทำให้เกิดผลเสียแก่เด็กแต่การจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในช่วงที่เด็กกำลังจะพัฒนาไปสู่ ขั้นที่สูงกว่า สามารถช่วยให้เด็กพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม Piaget เน้นความสำคัญของการเข้าใจธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กมากกว่าการ กระตุ้นเด็กให้มีพัฒนาการเร็วขึ้น Piaget สรุปว่า พัฒนาการของเด็กสามารถอธิบายได้โดยลำดับระยะพัฒนาทางชีววิทยาที่คงที่ แสดงให้ปรากฏโดยปฏิสัมพันธ์ของเด็กกับสิ่งแวดล้อม

หลักการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ได้กล่าวว่า เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ตลอดจนได้รับการประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้สอน เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู การพัฒนา และให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้าน อย่างเป็นองค์รวมมีคุณภาพ และเต็มตามศักยภาพ โดยกำหนดหลักการ ดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกคน
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคมและวัฒนธรรมไทย

3. ยึดพัฒนาการและการพัฒนาเด็กโดยรวม ผ่านการเล่นอย่างมีความหมายและมีกิจกรรมที่หลากหลาย และได้ลงมือกระทำในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เหมาะสมกับวัยและมีการพักผ่อนเพียงพอ

4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ให้แก่เด็กได้มีทักษะชีวิต และสามารถปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และมีความสุข

5. สร้างความรู้ ความเข้าใจ และประสานความร่วมมือในการพัฒนาเด็กร่วมกัน ระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ และคณะ (2560, หน้า 21) ได้กล่าวว่า หลักการสำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นต้องเป็นกิจกรรมที่อยู่ในรูปแบบของการบูรณาการโดยคำนึงถึงพัฒนาการทุกด้านของเด็กและยึดเด็กเป็นสำคัญ (child center) กล่าวคือต้องคำนึงถึงความสนใจความต้องการความแตกต่างระหว่างบุคคลอายุวุฒิภาวะระดับพัฒนาการและลักษณะการเรียนรู้ของเด็กการจัดให้เด็กเรียนรู้ผ่านรูปแบบของการเล่นโดยให้เด็กลงมือปฏิบัติและบอกผลการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองเพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงและเกิดทักษะในการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นขึ้นอยู่กับพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับรวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาของเด็กพัฒนาเด็กให้รู้สึกเป็นสุขในปัจจุบันมิใช่เพื่อเพียงเตรียมความพร้อมเด็กสำหรับอนาคตข้างหน้าเท่านั้นแต่เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กในสภาพแวดล้อมที่สะอาดปลอดภัยอากาศสดชื่นผ่อนคลายไม่เครียดมีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อนมีสื่อวัสดุอุปกรณ์มีของเล่นที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่นเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกที่เด็กอยู่รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม

ยุชิวา โสตาไฟ (2557, สื่อออนไลน์) ได้กล่าวถึงหลักการจัดประสบการณ์ว่าการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย จะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปแบบของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ได้พัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยนำแนวคิดในการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ มาสอดแทรกในการจัดกิจกรรมตามความเหมาะสม ตามแนวคิดที่นำมาใช้ในการจัดประสบการณ์ ดังนี้

การสอนแบบโครงการ (Project Approach) คือ การศึกษาสืบค้นลงลึกในเรื่องที่เด็กสนใจหรือทั้งผู้สอนและเด็กสนใจแข่งขัน 3 ระยะ คือ ระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ และระยะสรุปโครงการ ซึ่งในแต่ละระยะจะประกอบไปด้วยการอภิปราย การออกภาคสนาม การสืบค้น การนำเสนอ และการจัดแสดง

การสอนภาษาโดยรวม ธรรมชาติ (Whole language) นวัตกรรมนี้มีปรัชญาความเชื่อ ว่า การสอนภาษาให้กับเด็กนั้น ต้องเป็นการสอนที่สื่อความหมายกับเด็ก ผู้สอนต้องเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งการพูด การอ่าน การเขียน เด็กจึงจะสามารถเรียนรู้ภาษาได้ดี และเด็กควรอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยภาษาที่สื่อความหมาย มีการจัดสื่อเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านขบวนการเล่นได้อย่างเป็นธรรมชาติที่สุด ไม่ใช่ทำการฝึกปฏิบัติ

การสอนแนวความคิดนีโอ-ฮิวแมนนิส (Neo-Humanist) แนวคิดนี้เชื่อว่า เด็กเปรียบเสมือนกิ่งไม้ไผ่อ่อน ๆ ที่เด็ดได้ เพราะฉะนั้นจึงควรให้ความสนใจกับการศึกษาระดับอนุบาลยิ่งกว่าระดับการศึกษาใด ๆ การจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้นั้น เกิดจากศักยภาพ 4 ด้าน คือ ร่างกาย จิตใจ ความมีน้ำใจและวิชาการ กระบวนการเรียนอาศัยหลัก 4 ข้อ คือ คลื่นสมองต่ำ การประสานกันของเซลล์สมอง ภาพพจน์ต่อตนเองและการให้ความรู้สึกร การสอนแนววิถีพุทธ หมายถึง การนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนามาใช้ประยุกต์ใช้ในห้องเรียนและเป็นการพัฒนาผู้เรียนโดยเน้นการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา คือ สมาธิ ปัญญา

หลักการจัดประสบการณ์

1. จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
2. เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
3. จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต
4. จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
5. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

แนวการจัดประสบการณ์

แนวทางการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ได้ให้แนวทางการจัดประสบการณ์ คือ

1. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ
2. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องการเรียนรู้ของเด็กในวันนี้ คือ เด็กได้ลงมือกระทำการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลองและคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง
3. จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้
4. ประสบการณ์ให้เด็กได้เริ่มคิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ

การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมพัฒนาเด็กในแต่ละวัน ได้จัดให้ครอบคลุมในกิจกรรมประจำวันดังนี้

1. การพัฒนาทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน การฝึก การใช้ทักษะในการช่วยเหลือตนเองให้มีนิสัยที่ดีงาม
2. การเล่นเกม เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เด็กมีโอกาสได้เลือกและตัดสินใจ พัฒนาการคิด พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก
3. การแสดงความคิดผ่านวัสดุ เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาการคิดและความคิดสร้างสรรค์
4. กิจกรรมสังคม เป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้เลือกตัดสินใจและสร้างนิสัยที่ดี

ลักษณะการจัดกิจกรรมประจำวัน

1. กำหนดระยะเวลาให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน
2. จัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียนในอัตราส่วนที่เหมาะสม
3. กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่
4. กิจกรรมเล่นเกม อาจใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที
5. กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่ม รวมถึงกิจกรรมที่สามกับการเคลื่อนไหว จัดให้ครบทุกประเภท
6. กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกาย จัดให้สลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังกายมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยมากเกินไป

สรุปได้ว่า หลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็ก ต้องเป็นการจัดกิจกรรมที่บูรณาการผ่านการเล่น เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง เพราะในวัยเด็กเป็นวัยที่อยากรู้อยากลอง การให้เด็กนั่งเขียนนั่งเรียนเพียงอย่างเดียวไม่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ แต่เป็นการบังคับเด็ก อาจจะทำให้เด็กไม่อยากรู้อยากเรียนต่อไป

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สำคัญเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

อรพรรณ บุตรรัตติกุล (2556, หน้า 44-56) ได้กล่าวถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้วยกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมเสรี

1.1 เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นกับสื่อและของเล่นอย่างอิสระตามมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์หรือศูนย์การเรียนรู้ที่จัดไว้

1.2 ให้เด็กมีโอกาสเลือกเล่นได้อย่างเสรีตามความสนใจและความต้องการของเด็ก ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

1.3 ลักษณะของการเล่นของเด็กมีหลายลักษณะ เช่น

1.3.1 การเล่นเกมบทบาทสมมติและเล่นเลียนแบบในมุมบ้านมุมหมอมุมร้านค้ามุม วัตถุประสงค์ มุมเสริมสวย

1.3.2 การอ่านหรือดูภาพในมุมหนังสือ

1.3.3 การเล่นสร้างในมุมบล็อก

1.3.4 การสังเกตและทดลองในมุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติ

1.3.5 การเล่นเกมที่ทักษะต่าง ๆ ในมุมเครื่องเล่นสัมผัสหรือมุมของเล่นหรือมุม เกมการศึกษา

1.4 การจัดกิจกรรมเสรีหากครูจัดมุมเล่นโดยจัดวางวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่เหมาะสมกับวัยไม่ทำทนายหรือไม่เคยเปลี่ยนแปลงอะไรเลยย่อมทำให้เด็กเสียโอกาสในการเรียนรู้เพราะ สมองจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีสิ่งจูงใจที่ชักนำให้สมองสนใจผลิตความรู้สมองจะมีกระบวนการเลือก คัดกรองเฉพาะสิ่งที่น่าสนใจเท่านั้นเข้าสู่การรับรู้ของสมอง

1.5 การจัดมุมเล่นที่ดีที่สามารถส่งเสริมจึงควรจัดสื่อที่ตรงกับความสนใจของเด็ก เหมาะสมกับระดับพัฒนาการจัดอุปกรณ์ให้เพียงพอกับเด็กและจัดวางให้เด็กหยิบใช้และเก็บ เองได้จัดให้ที่น่าสนใจและดึงดูดให้เด็กเข้าไปเล่นโดยมีการเปลี่ยนแปลงสื่อที่จัดไว้อย่างสม่ำเสมอ ตามหัวข้อที่เด็กสนใจและกำลังเรียนรู้ตามหลักสูตรเพื่อกระตุ้นให้เด็กต้องการเรียนรู้ทั้งนี้ครู อาจให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดมุมเล่นด้วยก็ได้สิ่งสำคัญคือต้องจัดเวลาให้เด็กมีโอกาสได้เล่น หรือจัดกระทำกับสื่อต่าง ๆ อย่างเพียงพอ

2. กิจกรรมสร้างสรรค์

2.1 เป็นกิจกรรมที่จะช่วยให้เด็กได้กล้าแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการโดยใช้ศิลปะ

2.2 การเขียนภาพการปั้นการฉีกปะติดปะการพิมพ์ภาพการร้อยการประดิษฐ์หรือ วิธีการอื่น ๆ ที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์ได้รับรู้เกี่ยวกับความงามและได้แสดงออกทางความรู้สึก และความสามารถของตนเองการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ควรจัดให้เด็กทำทุกวันโดยอาจจัด วัน ละ 3-5 กิจกรรมให้เด็กเลือกทำอย่างน้อย 1-2 กิจกรรมตามความสนใจการจะพัฒนาด้าน ศิลปะและการสร้างสรรค์ให้เด็กต้องเข้าใจว่าศิลปะคือกระบวนการที่สมองถอดความคิด ออกมาเป็นภาพและชิ้นงานต่าง ๆ กระบวนการพัฒนาศิลปะและการสร้างสรรค์ของเด็กจึงเน้น ให้เด็กคิดและลงมือทำออกมาเมื่อเด็กทำงานศิลปะ

2.3 เด็กจะเกิดการเชื่อมโยงในสมองคิดจินตนาการและผลโดยตรงที่เด็กได้รับคือความรู้สึกพอใจมีความสุขและได้สัมผัสสุนทรียะของโลกตั้งแต่วัยเยาว์

2.4 การแสดงออกทางศิลปะจึงเปรียบเสมือนการสร้างสรรคจินตนาการที่เป็นรูปร่างภายนอกแล้วย้อนกลับเข้าสู่สมองเป็นการทำให้สมองได้จัดการกับจินตนาการต่าง ๆ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้นยิ่งทำยิ่งจัดระบบความคิดได้ดีขึ้น

2.5 ในการใช้กิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสมองครูจึงควรให้เด็กมีเวลาเต็มที่ในการทำงานศิลปะให้เด็กมีประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสมีโอกาสทดลองใช้วัสดุและเครื่องมือที่หลากหลายได้พูดคุยเกี่ยวกับงานของตนเองหรือให้เด็กได้จัดแสดงและนำเสนอผลงาน

2.6 งานศิลปะของเด็กไม่ควรจะเน้นการลอกเลียนแบบหรือการทำให้เหมือนของจริงเนื่องจากสายตาและจินตนาการของเด็กวัยนี้ยังไม่ได้มุ่งไปสู่ความถูกต้องของสัดส่วนแสงหรือเงา

3. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

3.1 เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ

3.2 ใช้เสียงเพลงคำคล้องจองเครื่องเคาะจังหวะหรืออุปกรณ์อื่นมาประกอบการเคลื่อนไหวเพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการความคิดสร้างสรรค์เด็กวัยนี้ร่างกายกำลังอยู่ในระหว่างพัฒนา

3.3 การใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายยังไม่ผสมผสานหรือประสานสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์การทำกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะช่วยให้เด็กเรียนรู้จังหวะและควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้

3.4 สมองส่วนที่รับผิดชอบหลักเกี่ยวกับการจัดสมดุลของร่างกายคือสมองเล็กหรือซีรีเบลลัม (Cerebellum) การกระตุ้นสมรรถนะของสมองส่วนนี้จะส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในด้านการรับข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมไปด้วยพร้อม ๆ กัน

3.5 ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดในการพัฒนาทักษะเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยพัฒนาระบบความสัมพันธ์ของประสาทสัมผัสเด็กต้องพัฒนาความสามารถในการใช้ตามือเท้าและประสาทรับความรู้สึกต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กันการเคลื่อนไหวร่างกายของเด็กเป็นการเตรียมสมรรถนะของร่างกายทุกส่วนเพื่อใช้ประโยชน์ในการมีชีวิตอยู่และพร้อมกันนั้นการเคลื่อนไหวร่างกายก็พัฒนาความสามารถของสมองอันเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ไปด้วย

4. กิจกรรมเสริมประสบการณ์

4.1 เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ผูกการทำงานและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่

4.2 กิจกรรมที่จัดมุ่งฝึกให้เด็กได้มีโอกาสฟังพูดสังเกตคิดแก้ปัญหาใช้เหตุผลและฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน

4.3 เป็นการจัดกิจกรรมด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น สนทนาอภิปรายเล่านิทาน สาธิตทดลองศึกษานอกสถานที่เล่นบทบาทสมมติร้องเพลงเล่นเกมท่องคำคล้องจองประกอบอาหารเชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ฯลฯ

4.4 กระบวนการให้สมองเรียนรู้ที่จะให้ความหมายสิ่งที่เห็นสิ่งที่เผชิญตีความและสร้างความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งต่าง ๆ ที่รับรู้มาเป็นการพัฒนากระบวนการคิดของเด็กซึ่งต้องอาศัยข้อมูลจากการรับรู้ของสมองจำนวนมากถ้าไม่มีข้อมูลในความทรงจำก็ไม่สามารถคิดอะไรออกมาได้

4.5 กระบวนการพัฒนาการคิดของเด็กจึงต้องมุ่งเน้นให้เด็กได้มีประสบการณ์ที่ต้องใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าสิ่งที่ก่อรูปในการคิดของเด็กเริ่มต้นที่การจับต้องสัมผัสและมีประสบการณ์โดยตรงสมองรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าแล้วก่อรูปเป็นวงจรแห่งการคิดขึ้นมาในสมอง

4.6 ประสบการณ์ของเด็กผ่านการสัมผัสการชิม การดมกลิ่น การได้ยินและการเห็นจึงเป็นพื้นฐานของการสร้างความหมายให้แก่สิ่งต่าง ๆ

4.7 ครูจึงควรออกแบบกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำซึ่งจะทำให้เด็กมีโอกาสใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้ารวมทั้งจัดให้เด็กมีประสบการณ์ในสถานการณ์จำลองทุกอย่างที่เป็นไปได้เพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดสิ่งที่ซับซ้อนขึ้นตามลำดับเด็กจะได้เคยชินกับการใช้ความคิดและคิดเป็นในที่สุด

5. กิจกรรมกลางแจ้ง

5.1 เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีโอกาสออกไปเรียนรู้นอกห้องเรียนเพื่อออกกำลังกายเคลื่อนไหวร่างกายและแสดงออกอย่างอิสระโดยยึดความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก

5.2 กิจกรรมกลางแจ้งที่ควรจัดให้เด็กได้เล่นบ่อย ๆ เช่น การเล่นเครื่องเล่นสนามที่เด็กได้ปีนป่ายโยกหรือไถวหมุนโยนเดินทรงตัวหรือเล่นเครื่องเล่นล้อเลื่อนการเล่นทรายการเล่นน้ำการเล่นสมมติในบ้านจำลองการเล่นในมุมช่างไม้การเล่นกับอุปกรณ์กีฬาการเล่นเกมการละเล่น ฯลฯ

5.3 การพัฒนาด้านการเคลื่อนไหวของร่างกายเป็นการพัฒนาโครงสร้างทั้งระบบของร่างกายที่ใช้ในการควบคุมสั่งการตัวเองและการรับข้อมูลจากสิ่งแวดล้อม

5.4 การพัฒนาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหวของเด็กจึงจำเป็นต้องได้รับการกระตุ้นอย่างเต็มที่เพื่อให้ร่างกายทุกส่วนทั้งกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพกระบวนการเหล่านี้ต้องเน้นให้เด็กได้ใช้งานร่างกายให้ครบถ้วนและพัฒนาจนมีสมรรถนะดีเต็มตามศักยภาพของเด็ก

5.5 นอกจากนี้การที่เด็กได้เล่นไม่ว่าจะเป็นการหมุนตัวกระโดดคลานกลิ้งวิ่งได้จะช่วยพัฒนาความสามารถในการรับรู้ระยะมิติมีการพัฒนาสมองให้สมดุลเป็นปกติสิ่งที่เด็กเล่นเช่นการควบคุมท่าทางการเดินการวิ่งแข่งการเล่นกระบะทรายการเดินบนกระดานแผ่นเดียวล้วนเป็นการทำซ้ำ ๆ ดัดแปลงท่าทางที่ไม่สมบูรณ์เพื่อสร้างสมองให้พร้อมสำหรับการใช้งานในวัยถัดไป

6. กิจกรรมเกมการศึกษา

6.1 เป็นเกมการละเล่นที่ช่วยพัฒนาด้านสติปัญญามีกฎเกณฑ์กติกาง่าย ๆ ให้เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มก็ได้

6.2 ช่วย让孩子รู้จักสังเกตคิดหาเหตุผลและเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสีรูปร่างจำนวนประเภทและความสัมพันธ์เกี่ยวกับพื้นที่/ระยะ

6.3 เกมการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย เช่น เกมจับคู่ เกมแยกประเภท จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับ โดมิโน ลอตโต ภาพตัดต่อ ฯลฯ

6.4 การให้เด็กเล่นเกมการศึกษาเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาสมองด้านการคิดเมื่อเซลล์สมองถูกกระตุ้นด้วยสัญญาณต่าง ๆ เกิดเป็นข้อมูลจำนวนมากการคิดจะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลเหล่านั้นซึ่งจะกลายเป็นข้อมูลใหม่อีกชั้นหนึ่งซึ่งซับซ้อนขึ้น

6.5 การที่เด็กเล่นเกมการศึกษาจึงเป็นการกระตุ้นให้สมองได้จัดความสัมพันธ์ของข้อมูลที่มีอยู่เดิมทำให้เกิดความสัมพันธ์ของข้อมูลแบบใหม่เมื่อเกิดซ้ำ ๆ กันก็จะเกิดความคงตัวในวงจรร่างแหของเซลล์สมองนั่นเอง

กิจกรรมหลักประจำวัน 6 กิจกรรม

1. เป็นกิจกรรมที่ครอบคลุมการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่พัฒนากล้ามเนื้อเล็กพัฒนาอารมณ์จิตใจและปลูกฝังคุณธรรมพัฒนาสังคมนิสัยพัฒนาการคิดพัฒนาภาษาและส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

2. เป็นการจัดประสบการณ์เน้นแบบบูรณาการที่สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยและหลักการทำงานของสมองอย่างชัดเจนแม้ว่าจะเป็นแนวทางการจัดประสบการณ์ที่มี

มานานมากแล้วก็ตามหากครูจัดได้ถูกต้องและครบถ้วนอย่างสม่ำเสมอย่อมนำไปสู่การทำให้เด็กกระตือรือร้นใฝ่รู้ใฝ่เรียนและเกิดแรงจูงใจในการเรียน

3. เด็กต้องได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ครบทุกด้านช่วยเกิดการพัฒนาแบบองค์รวมทั้งสาระการเรียนรู้ทักษะและประสบการณ์สำคัญช่วยเพิ่มพูนความสามารถในการจำการคิดและการแก้ปัญหาและช่วยให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้รวมทั้งคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กันไปเด็กจะสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยความรู้นั้นเป็นความรู้ที่คงทนไม่ลบเลือนไปโดยง่าย

ณัฐฐา วรธนะวิโรจน์ (2559, สื่อออนไลน์) ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็ก ให้เด็กมีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการสร้างรากฐานชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณค่าต่อตนเองและสังคม ตามปรัชญาการศึกษาปฐมวัย ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546

หลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 จะต้องจัดในรูปแบบของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น ดังนั้น ครูจึงต้องมีความเข้าใจการเรียนรู้ของเด็ก และสร้างเสริมประสบการณ์และธรรมชาติการเรียนรู้ให้แก่เด็ก ตามหลักการสำคัญในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 กล่าวดังนี้

1. จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
2. เน้นเด็กเป็นสำคัญที่ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. จัดการให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยที่ให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต
4. การประเมินพัฒนาการให้จัดเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กเพื่อให้เด็กสนุกสนานและไม่ทำให้เกิดความตึงเครียด
5. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

กิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม

แนวทางการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกำหนดให้จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้แนวทางหนึ่งในการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของการจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง

1. กิจกรรมเสรี เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นกับสื่อและเครื่องเล่นอย่างอิสระตามมุมเล่น มุมประสบการณ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ที่จัดไว้ โดยให้เด็กมีโอกาสเลือกเล่นได้ อย่างเสรีตามความสนใจและความต้องการของเด็ก ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ลักษณะ ของการเล่นของเด็กมีหลายลักษณะ เช่น การเล่นบทบาทสมมติและเล่นเลียนแบบ ในมุมบ้าน มุมหมอ มุมร้านค้า มุมเสริมสวย ฯลฯ การอ่านหรือดูภาพในมุมหนังสือ การเล่นสร้างในมุม บล็อก การสังเกตและทดลองในมุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติ การเล่นฝึกทักษะต่าง ๆ ใน มุมเครื่องเล่นสัมผัสหรือมุมของเล่นหรือมุมเกมการศึกษาการจัดกิจกรรมเสรี หากครูจัดมุม เล่นโดยจัดวางวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่เหมาะสมกับวัย ไม่ทำลาย หรือไม่เคยเปลี่ยนแปลงอะไรเลย ย่อมทำให้เด็กเสียโอกาสในการเรียนรู้ เพราะสมองจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีสิ่งจูงใจที่ชักนำให้สมอง สนใจผลิตความรู้ สมองจะมีกระบวนการเลือกคัดกรองเฉพาะสิ่งที่น่าสนใจเท่านั้นเข้าสู่การรับรู้ ของสมอง ทั้งนี้ การจัดมุมเล่นที่ดีที่สามารถส่งเสริมจึงควรจัดสื่อที่ตรงกับความต้องการของเด็ก เหมาะสมกับระดับพัฒนาการ จัดอุปกรณ์ให้เพียงพอกับเด็ก และจัดวางให้เด็กหยิบใช้และเก็บ เองได้ จัดให้น่าสนใจ และดึงดูดให้เด็กเข้าไปเล่น โดยมีการเปลี่ยนแปลงสื่อที่จัดไว้อย่าง สม่ำเสมอตามหัวข้อที่เด็กสนใจและกำลังเรียนรู้ตามหลักสูตรเพื่อกระตุ้นให้เด็กต้องการเรียนรู้ ทั้งนี้ครูอาจให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดมุมเล่นด้วยก็ได้ สิ่งสำคัญคือต้องจัดเวลาให้เด็กมีโอกาส ได้เล่นหรือจัดกระทำกับสื่อต่าง ๆ อย่างเพียงพอ

2. กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการโดยใช้ศิลปะ เช่น การเขียนภาพ การปั้น การฉีกปะ ตัดปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ ได้รับความรู้เกี่ยวกับความงาม และได้แสดงออก ทางความรู้สึก และความสามารถของตนเอง การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ควรจัดให้เด็กทำทุกวัน การจะพัฒนาด้านศิลปะและการสร้างสรรค์ให้เด็กต้องเข้าใจว่า ศิลปะคือกระบวนการที่สมอง ถอดความคิดออกมาเป็นภาพและชิ้นงานต่าง ๆ กระบวนการพัฒนาศิลปะและการสร้างสรรค์ ของเด็กจึงเน้นให้เด็กคิดและลงมือทำออกมาเมื่อเด็กทำงานศิลปะเด็กจะเกิดการเชื่อมโยง ในสมอง คิดจินตนาการ และผลโดยตรงที่เด็กได้รับ คือ ความรู้สึกพอใจ มีความสุข การแสดงออกทางศิลปะจึงเปรียบเสมือนการสร้างจินตนาการเป็นรูปร่างภายนอกแล้ว บ้อนกลับเข้าสู่สมอง เป็นการทำให้สมองได้จัดการกับจินตนาการต่าง ๆ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ยิ่งทำ ยิ่งจัดระบบความคิดได้ดีขึ้น ในการใช้กิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสมอง ครูจึงควรให้เด็ก มีเวลาเต็มที่ในการทำงานศิลปะ ให้เด็กมีประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส มีโอกาสทดลองใช้ วัสดุ เครื่องมือที่หลากหลาย ได้พูดคุยเกี่ยวกับงานของตนเอง ให้เด็กได้จัดแสดงและ นำเสนอผลงานศิลปะของเด็กไม่ควรเน้นการลอกเลียนแบบ หรือการทำให้เหมือนของจริง

เนื่องจากสายตาของเด็กวัยนี้ยังไม่ได้มุ่งไปสู่ความถูกต้องของสัดส่วน แสง หรือเงา

3. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง เครื่องเคาะจังหวะ หรืออุปกรณ์อื่น ๆ มาประกอบการเคลื่อนไหว เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เด็กวัยนี้ร่างกายกำลังอยู่ในระหว่างพัฒนา การใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายยังไม่ผสมผสาน หรือประสานสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์ การทำกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะช่วยให้เด็กเรียนรู้จังหวะและควบคุมการเคลื่อนไหวสมองส่วนที่รับผิดชอบหลักเกี่ยวกับการจัดสมดุลของร่างกาย คือ สมองเล็กหรือซีรีเบลลัม (Cerebellum) การกระตุ้นสมรรถนะของสมองส่วนนี้จะส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในด้านการรับข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมไปด้วยพร้อม ๆ กัน ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดในการพัฒนาทักษะเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยพัฒนาระบบความสัมพันธ์ของประสาทสัมผัส เด็กต้องพัฒนาความสามารถในการใช้ตา มือ เท้า และประสาทรับความรู้สึกต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กัน การเคลื่อนไหวร่างกายของเด็กเป็นการเตรียมสมรรถนะของร่างกายทุกส่วนเพื่อใช้ประโยชน์ในการมีชีวิตอยู่ และพร้อมกันนั้นการเคลื่อนไหวร่างกายก็พัฒนาความสามารถของสมองอันเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้

4. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ฝึกการทำงานและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่จัดมุ่งฝึกให้เด็กได้มีโอกาสฟัง พูด สังเกต คิดแก้ปัญหา ใช้เหตุผล และฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน โดยจัดกิจกรรมด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น สนทนา อภิปราย เล่านิทาน สาธิต ทดลอง ศึกษานอกสถานที่ เล่นบทบาทสมมติ ร้องเพลง เล่นเกม ท่องคำคล้องจอง ประกอบอาหาร เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็กฯลฯ กระบวนการให้สมองเรียนรู้ที่จะให้ความหมายสิ่งที่เห็น สิ่งที่เผชิญ ตีความ และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งต่าง ๆ ที่รับรู้มา เป็นการพัฒนาระบวนการคิดของเด็ก ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลจากการรับรู้ของสมองจำนวนมาก ถ้าไม่มีข้อมูลในความทรงจำ ก็ไม่สามารถคิดอะไรออกมาได้ ดังนั้นกระบวนการพัฒนาการคิดของของเด็กจึงต้องมุ่งเน้นให้เด็กได้มีประสบการณ์ที่ต้องใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า สิ่งทีก่อรูปในการคิดของเด็ก เริ่มต้นที่การจับต้อง สัมผัส และมีประสบการณ์โดยตรง สมองรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า แล้วก่อรูปเป็นวงจรแห่งการคิดขึ้นมาในสมอง ประสบการณ์ของเด็กผ่านการสัมผัส การชิม การดมกลิ่น การได้ยิน และการเห็น จึงเป็นพื้นฐานของการสร้างความหมายให้แก่สิ่งต่าง ๆ ครูจึงควรออกแบบกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำซึ่งจะทำให้เด็กมีโอกาสใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า รวมทั้งจัดให้เด็กมีประสบการณ์ในสถานการณ์จำลองทุกอย่างที่

เป็นไปได้ เพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดสิ่งที่ซับซ้อนขึ้นตามลำดับ เด็กจะได้เคยชินกับการใช้ความคิด และคิดเป็น

5. กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีโอกาสออกไปเรียนรู้นอกห้องเรียน เพื่อ เคลื่อนไหวร่างกายและแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก กิจกรรมกลางแจ้งที่ควรจัดให้เด็กได้เล่น เช่น การเล่นเครื่องเล่นสนามที่เด็กได้ปีนป่าย โยกหรือไกว หมุน โหน เดินทรงตัว หรือ เล่นเครื่องเล่นล้อเลื่อน การเล่นทราย การเล่นน้ำ การเล่นสมมติในบ้านจำลอง การเล่นในมุมช่างไม้ การเล่นกับอุปกรณ์กีฬา การเล่นเกมการละเล่น ฯลฯ การพัฒนาด้านการเคลื่อนไหวของร่างกาย เป็นการพัฒนาโครงสร้างทั้งระบบของร่างกายที่ใช้ในการควบคุมสั่งการตัวเอง และการรับข้อมูลจากสิ่งแวดล้อม กระบวนการพัฒนาร่างกายและการเคลื่อนไหวของเด็กจำเป็นต้องได้รับการกระตุ้นอย่างเต็มที่ เพื่อให้ร่างกายทุกส่วนทั้งกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการเหล่านี้ต้องเน้นให้เด็กได้ใช้งานร่างกายให้ครบถ้วน และพัฒนาจนมีสมรรถนะดีเต็มตามศักยภาพของเด็ก นอกจากนี้การที่เด็กได้เล่น ไม่ว่าจะเป็นการหมุนตัว กระโดด คลาน กลิ้ง วิ่ง ไต่ ฯลฯ จะช่วยพัฒนาความสามารถในการรับรู้ระยะ มิติ มีการพัฒนาสมองให้สมดุลเป็นปกติ สิ่งที่เด็กเล่น เช่น การควบคุมท่าทางการเดิน การวิ่งแข่ง การเล่นเกมกระดาน การเดินบนกระดานแผ่นเดียว ล้วนเป็นการทำซ้ำ ๆ ดัดแปลงท่าทางที่ไม่สมบูรณ์เพื่อสร้างสมองให้พร้อมสำหรับการใช้งานในวัยถัดไปและเพื่อสร้างความพร้อมของร่างกายให้แข็งแรงสมบูรณ์

6. กิจกรรมเกมการศึกษา เป็นเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา มีกฎเกณฑ์กติกา ง่าย ๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียว หรือเล่นเป็นกลุ่มก็ได้ ช่วยให้เด็กรู้จักสังเกต คิดหาเหตุผล และเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสี รูปร่าง จำนวน ประเภท และความสัมพันธ์เกี่ยวกับพื้นที่/ระยะ เกมการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย เช่น เกมจับคู่ เกมแยกประเภท จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับ โดมิโน ลอตโต ภาพตัดต่อ ฯลฯ การให้เด็กเล่นเกมการศึกษาเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาสมองด้านการคิด เมื่อเซลล์สมองถูกกระตุ้นด้วยสัญญาณต่าง ๆ เกิดเป็นข้อมูลจำนวนมาก การคิดจะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลเหล่านั้นซึ่งจะกลายเป็นข้อมูลใหม่อีกชั้นหนึ่ง ซึ่งซับซ้อนขึ้น การที่เด็กเล่นเกมการศึกษาจึงเป็นการกระตุ้นให้สมองได้จัดความสัมพันธ์ของข้อมูลที่มีอยู่เดิม ทำให้เกิดความสัมพันธ์ของข้อมูลแบบใหม่ เมื่อเกิดซ้ำ ๆ กัน ก็จะเกิดความคงตัวในวงจรร่างแหของเซลล์สมองนั่นเอง

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม เป็นกิจกรรมที่ครอบคลุมการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก พัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม พัฒนาลังคมนิสัย พัฒนาการคิด พัฒนาภาษา และส่งเสริมจินตนาการและความคิด

สร้างสรรค์ของเด็ก เป็นการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการที่สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และหลักการทำงานของสมองอย่างชัดเจน แม้ว่าจะเป็นแนวทางการจัดประสบการณ์ที่มีมานานมากแล้วก็ตาม หากครูจัดได้ถูกต้อง และครบถ้วนอย่างสม่ำเสมอ นำไปสู่การทำให้เด็กกระตือรือร้นใฝ่รู้ใฝ่เรียน และเกิดแรงจูงใจในการเรียน เด็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ครบทุกด้าน ช่วยเกิดการพัฒนาแบบองค์รวม ทั้งสาระการเรียนรู้ ทักษะ และประสบการณ์สำคัญ ช่วยเพิ่มพูนความสามารถในการจำ การคิด และการแก้ปัญหา และช่วยให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ รวมทั้งคุณธรรม และจริยธรรมควบคู่กันไป เด็กจะสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยความรู้้นั้นเป็นความรู้ที่คงทนไม่ลบเลือนไปโดยง่าย

รัตนา จิวแหลม, พรเทพ ลีทองอิน และมงคล บุญชัย (2559, หน้า 21) ได้กล่าวว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยควรคำนึงถึงตัวเด็กแต่ละคนซึ่งมีความสนใจแตกต่างกันกิจกรรมหลายประเภทให้เหมาะสมกับวัยตรงตามความสามารถและความต้องการของเด็ก และจัดให้มีความสมดุลเน้นสื่อของจริงได้มีโอกาสสังเกตสำรวจค้นคว้า ทดลองแก้ปัญหาด้วยตนเองมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น ๆ และผู้ใหญ่การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยจะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปแบบของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงเกิดการเรียนรู้ได้พัฒนาทั้งทางด้านร่างกายอารมณ์จิตใจสังคมและสติปัญญา

ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ และคณะ (2560, หน้า 13) ได้กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ให้เด็กนั้นเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะการที่เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์จะทำให้เด็กได้ความรู้และความเข้าใจขึ้นภายในตัวของเด็กด้วยการให้โอกาสลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยวิธีการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนได้คิดแก้ปัญหาเกิดประสบการณ์ตรงทำให้เด็กได้เข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้และวิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้นและยังสามารถนำความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ หรือปัญญาที่เกิดขึ้นไปใช้เพื่อประโยชน์ของตนเองและผู้อื่นโดยสามารถประยุกต์ใช้ได้ความตามความเหมาะสมแต่ละสถานการณ์ แนวคิดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีหลากหลายแนวคิดดังนี้

1. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child center) แนวคิดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เกิดทักษะกระบวนการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ. ศ. 2542 ในมาตรา 42 ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดกระบวนการเรียนรู้เป็นการส่งเสริมผู้เรียนให้เรียนรู้ด้วยสมองด้วยกาย และด้วยใจสามารถสร้างองค์ความรู้ผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเองมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริงสามารถทำงาน

เป็นที่มิได้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ (child centered) ช่วยเน้นความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาเด็กแต่ละคนให้เต็มศักยภาพโดยการให้เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมได้ปฏิบัติด้วยตนเองและมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยครูลดบทบาทลงจากผู้สอนหรือผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) ให้เด็กเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ เพื่อแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญเกิดขึ้นจากการขับเคลื่อนของนักการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับวิธีการที่เด็กได้เรียนรู้ไม่ว่าจะเป็น John Dewey ที่เน้นว่าการเรียนรู้เกิดจากการลงมือทำ (learning by doing) Jean Piaget และ Lev vygotsky ที่เน้นกระบวนการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของเด็กหรือ Carl Rogers ที่เชื่อในความแตกต่างในการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน ส่วนในประเทศไทยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ. ศ. 2542 กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่าผู้เรียนมีความแตกต่างกันทุกคนสามารถเรียนรู้ได้และการเรียนรู้เกิดได้ทุกที่ ทุกเวลา ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงเปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้ตัดสินใจเลือกเนื้อหาสาระที่ตนสนใจและเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้โดยได้คิดได้รวบรวมความรู้และลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญระดับปฐมวัยมีความสำคัญดังนี้

1. ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ตามความสนใจความถนัดของตนเอง
2. ส่งเสริมให้เด็กได้ปฏิบัติคิดค้นหาคำตอบและสร้างข้อความรู้
3. ส่งเสริมให้เด็กได้เข้าสังคมและสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นจากการเรียนรู้และร่วมมือกับเพื่อนกับครูและผู้อื่น
4. ส่งเสริมให้เด็กรักและภูมิใจในตนเองสามารถสร้างความดีงามในชีวิตได้ต่อไป หรือรู้คุณค่าของชีวิต

5. ส่งเสริมให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรมวัฒนธรรม

6. ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะพื้นฐานที่จะเรียนในระดับประถมต่อไป

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นเด็กเป็นสำคัญมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเด็กแบบองค์รวมคือ เด็กต้องได้รับการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจด้านสังคม ด้านคุณธรรมจริยธรรมและด้านสติปัญญาอย่างสมดุลเพื่อเด็กจะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพซึ่งมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนี้

1. ด้านร่างกาย เด็กจะต้องได้รับการฝึกกล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก การทรงตัว การเคลื่อนไหวและการควบคุมอวัยวะ

2. ด้านอารมณ์-จิตใจ เด็กจะได้รับการพัฒนาฝึกฝนและส่งเสริมการควบคุมอารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้สามารถแสดงอารมณ์ความรู้สึกต่อผู้อื่นได้เหมาะสมตามวัยและพัฒนาอารมณ์ในส่วนดีคือสร้างความมั่นคงเชื่อมั่นภาคภูมิใจในตนเองได้มีความสุขและเห็นคุณค่าของชีวิต

3. ด้านสังคม เด็กจะได้รับการพัฒนาและฝึกฝนที่อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เรียนรู้การปรับเปลี่ยนความคิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการยอมรับผู้อื่นการเห็นความแตกต่างของคนเราซึ่งเด็กปฐมวัยจะเรียนรู้ทางสังคมได้ดีจากการเล่นและเห็นแบบอย่างที่ดีจากผู้ใหญ่

4. ด้านคุณธรรม จริยธรรม เด็กจะได้รับการพัฒนาปลูกฝังฝึกฝนและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมจากการที่ผู้ใหญ่เลี้ยงดูอบรมสร้างควมไว้วางใจให้กับเด็กอย่างเข้าใจ ธรรมชาติเด็ก เด็กจึงค่อย ๆ พัฒนาจริยธรรมตามลำดับวัย

5. ด้านสติปัญญา เด็กจะพัฒนาสติปัญญาจากการกระทำผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก และผิวหนังสัมผัส ได้สังเกต ได้ใช้สมอง 2 ซีกอย่างสมดุล ผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมให้คิดแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับวัยโดยผู้ใหญ่ส่งเสริมจัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะประสบความสำเร็จได้ต่อเมื่อผู้รับบทบาทในห้องเรียนลงเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ให้กับเด็กเช่นจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์หนังสือข้อมูลเพื่อให้เด็กได้ใช้ความสามารถในการแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ

2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning)

การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) เป็นการเรียนรู้ซึ่งเด็กได้จัดกระทำกับวัตถุได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลความคิดและเหตุการณ์ จนกระทั่งสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบลงมือกระทำเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเด็กและจะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดในโปรแกรมที่พัฒนาเด็กอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการการเรียนรู้แบบลงมือกระทำมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. การเลือกและตัดสินใจของเด็ก เด็กจะเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมจากความสนใจและความตั้งใจของตนเอง เด็กเป็นผู้เลือกวัสดุอุปกรณ์และตัดสินใจว่าจะใช้วัสดุอุปกรณ์นั้นอย่างไร การที่เด็กมีโอกาสเลือกและตัดสินใจจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าได้รับการถ่ายทอดความรู้จากผู้ใหญ่ ดังนั้นผู้ใหญ่ที่ตระหนักถึงความสำคัญเรื่องการเลือกและการตัดสินใจต้องจัดให้เด็กมีอิสระที่จะเลือกได้ตลอดทั้งวันขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมประจำวันไม่ใช่เฉพาะในช่วงเวลาเล่นเสรีเท่านั้น

2. สื่อ ห้องเรียนที่จะทำให้เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำจะมีเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลายเพียงพอและเหมาะสมกับระดับอายุของเด็กเด็กต้องมีโอกาสและมีเวลาเพียงพอที่จะเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างอิสระเมื่อเด็กใช้เครื่องมือหรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เด็กจะมีโอกาสเชื่อมโยงการกระทำต่าง ๆ และเรียนรู้ในเรื่องความสัมพันธ์และมีโอกาสในการแก้ปัญหามากขึ้นด้วย

3. การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 การเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสาทสัมผัสทั้ง 5 การที่ให้เด็กได้สำรวจและจัดกระทำกับวัตถุโดยตรงทำให้เด็กรู้จักวัตถุหลังจากที่เด็กคุ้นเคยกับวัตถุแล้วเด็กจะนำวัตถุต่าง ๆ มาเกี่ยวข้องกันและเด็กจะได้เรียนรู้เรื่องความสัมพันธ์ ผู้ใหญ่มีหน้าที่จัดให้เด็กค้นพบความสัมพันธ์เหล่านี้ด้วยตนเอง

4. ภาษาของเด็กจะเรียนรู้สิ่งที่ผู้ใหญ่สะท้อนประสบการณ์และความเข้าใจของเด็กในห้องเรียนที่เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำเด็กมักจะเล่าว่าตนกำลังทำอะไรหรือทำอะไรไปแล้วในแต่ละวันเมื่อเด็กมีอิสระในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความคิดและรู้จักฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเด็กจะเรียนรู้วิธีการพูดที่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นเด็กจะได้พัฒนาการคิดควบคู่ไปกับการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้วย

5. การสนับสนุนจากผู้ใหญ่โดยเฉพาะครูผู้สอนในห้องเรียนที่เรียนรู้แบบลงมือกระทำต้องสร้างความสัมพันธ์กับเด็กสังเกตและค้นหาความตั้งใจและความสนใจของเด็กผู้ใหญ่ควรรับฟังเด็กส่งเสริมให้เด็กคิดและทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

ในห้องเรียนที่เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำ เด็กจะได้ปฏิสัมพันธ์กับวัตถุคนแนวคิดและเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ อย่างหลากหลายสิ่งเหล่านี้เป็นประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายอารมณ์สังคมและสติปัญญาตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีกในชีวิตประจำวันอย่างเป็นธรรมชาติและการที่เด็กมีประสบการณ์สำคัญซ้ำแล้วซ้ำอีกเช่นนี้จะช่วยให้เด็กสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองในที่สุดการจัดประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการทำงานของสมองและเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางกล่าวคือเมื่อเด็กลงมือปฏิบัติ เด็กจะได้ใช้ทักษะในการรับรู้ข้อมูลทั้งในรูปของภาพเสียงสัมผัส ทั้งยังประกอบด้วยประสบการณ์ของเหตุการณ์ต่าง ๆ การใช้วงจรของเซลล์สมองพร้อม ๆ กันมากเท่าใดเสถียรภาพความเชื่อมโยงของวงจรก็เกิดได้เร็วเท่านั้น

3. การจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดศตวรรษที่ 21

ศตวรรษที่ 21 ถึงเป็นช่วงเวลาที่ทำทลายความสามารถของมนุษยชาติ เพราะเป็นยุคที่โลกต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและข้อมูลข่าวสารทุกอย่างก็ไม่ได้

จำกัดอยู่เพียงรอบตัวเราอีกต่อไปแค่เพียงคลิกที่ปลายนิ้วเราก็สามารถก้าวข้ามพรมแดนไปได้ทุกซอกทุกมุมโลกซึ่งแวดวงทางการศึกษาทั่วโลกต่างก้าวพ้นรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้ครูเป็นศูนย์กลางมาเป็นการเรียนรู้ในแบบกระบวนทัศน์ใหม่เรียกได้ว่าเป็นการจัดการศึกษายุคฐานแห่งเทคโนโลยี หรือ Technology Based Paradigm ซึ่งนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่การเมือง เศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมทั่วโลกทำให้มนุษย์กลายเป็นฐานทรัพยากรหลักของโลกเพราะพวกเขามีความรู้และสามารถเรียนรู้ได้สามารถอยู่ร่วมกับเทคโนโลยีได้สามารถประยุกต์ใช้ความรู้รวมไปถึงมีความคิดสร้างสรรค์และทักษะอื่น ๆ บนพื้นฐานของจริยธรรมที่ดี ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้มนุษย์และสังคมอยู่รอดอีกด้ยจากความจำเป็นในการพัฒนาคนให้เข้ากับสังคมยุคใหม่นั้นทำให้มีการสรุปออกมาว่าสมรรถนะหรือทักษะอะไรที่มนุษย์ยุคใหม่จะต้องมีที่เรียกกันว่าทักษะในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะ 4 ประการ คือ

1. การมีความรู้ในวิชาหลักซึ่งมีความหมายครอบคลุมถึงความรู้และตัวอื่น ๆ ด้วย
2. การมีทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ
3. การมีทักษะการเรียนรู้ได้สร้างนวัตกรรมใหม่ที่เกี่ยวข้องกับทักษะแห่งความร่วมมือ

4 ประการคือ

- 3.1 การสื่อสาร (Communication)
- 3.2 ความร่วมมือกัน(Collaboration)
- 3.3 ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)
- 3.4 การคิดวิเคราะห์(Critical thinking)

4. เด็กมีทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี แม้ว่าจะเป็นทักษะที่จำเป็นเพียง 4 ประการแต่ทั้งหมดล้วนแล้วแต่เป็นทักษะที่ต้องได้รับการพัฒนาในระยะยาว ซึ่งแปลว่าจะต้องได้รับการปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กซึ่งเป็นวัยแห่งการเรียนรู้

ลักษณะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะเน้นไปที่การจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และครูก็เป็นศูนย์กลางเช่นเดียวกัน แต่ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ โดยที่นักเรียนจะผ่านการลงมือกระทำ และครูทำหน้าที่เหมือนผู้ฝึกสอนช่วยนักเรียนโดยให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือกระทำเอง นักเรียนจะเรียนรู้ที่จะใช้วิธีการสอบถาม (Inquiry method) และการเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้อง “ก้าวข้ามสาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ครูต้องไม่สอน แต่ต้องออกแบบการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ให้นักเรียนเรียนรู้จากการลงมือกระทำ แล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเอง

สรุปได้ว่า หลักการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ต้องเป็นกิจกรรมที่อยู่ในรูปแบบของการบูรณาการ โดยคำนึงถึงพัฒนาการทุกด้านของเด็กและยึดเด็กเป็นสำคัญ (Child Centered) คือ ผู้ใหญ่จะต้องคำนึงถึงถึงความสนใจ ความต้องการ ความแตกต่างระหว่างบุคคล อายุ วุฒิภาวะระดับพัฒนาการและลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก การจัดให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น โดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติและบอกผลการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงและเกิดทักษะในการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นขึ้นอยู่กับพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่ และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะรวบรวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาของเด็ก พัฒนาเด็กให้รู้สึกเป็นสุขในปัจจุบันไม่ใช่เพียงเพื่อเตรียมเด็กสำหรับอนาคตข้างหน้าเท่านั้น แต่เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ในสภาพแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่นผ่อนคลายไม่เครียดมีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

ธนกร พิระเพทย์ (2560, สื่อออนไลน์) ได้กล่าวว่า ผู้ปกครอง คือ ครูคนแรก ๆ ของเด็กและเด็ก ๆ ก็ได้เรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่างที่บ้านโดยไม่ต้องได้รับอิทธิพลหรือได้รับการสอนอย่างเป็นทางการจากสถานศึกษาแต่อย่างใด ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ เมื่อเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาหรือโรงเรียนอนุบาลแล้ว การเรียนรู้จะต้องเชื่อมต่อและเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษาและครอบครัว เพื่อให้การเรียนรู้ของเด็กนั้นต่อเนื่องและทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อเด็ก เพราะสามารถเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริงที่บ้านได้ด้วย บทบาทของผู้ปกครองได้แก่

1. เข้าใจพัฒนาการและความแตกต่างรายบุคคลของลูก เด็กในวัยนี้มีการเจริญเติบโตที่รวดเร็วมาก จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ปกครองจะรู้และเข้าใจ สามารถส่งเสริมพัฒนาการอย่างเหมาะสมเพราะการเจริญเติบโตในช่วงใดช่วงหนึ่งจะเป็นพื้นฐานของการเจริญเติบโตในช่วงต่อไป ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดการชะงักงัน อีกทั้งเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน มีสไตล์ที่อาจแตกต่างกัน ผู้ปกครองต้องเข้าใจ บางครั้งอาจต้องมีความอดทนกับสไตล์ของลูก ต้องไม่นำลูกของตนไปเปรียบเทียบกับเด็กคนอื่นในวัยเดียวกัน แต่ต้องเข้าใจ รู้ใจลูกและส่งเสริมพัฒนาการของลูกในวิถีทางที่ลูกชอบ

2. การให้ความรัก/ความอบอุ่น: เด็กต้องการความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่เด็กทุกคนต้องการความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ตั้งแต่แรกเกิด เนื่องจากเด็กมีกลไกด้านประสาทวิทยาและชีววิทยา มีโปรแกรมในสมองสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นได้ และสื่อสารความรู้สึกความต้องการภายในได้ของตนได้ ความอบอุ่นที่เด็กได้รับจากครอบครัวจะเป็นกำลังใจสนับสนุนให้ลูกกล้าคิด กล้าทำในสิ่งใหม่ที่ต้องเรียนรู้ อีกทั้งความอบอุ่นนี้เป็นการสร้างสายใยของความผูกพันระหว่างพ่อแม่และลูกให้เกิดความไว้วางใจ กล้าเล่าสิ่งต่าง ๆ ที่กังวล ที่เป็นปัญหา ทำให้ผู้ปกครองได้รับรู้ความจริง สามารถให้คำแนะนำเพื่อแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมทั้งในปัจจุบันและในภายภาคหน้า

3. การอบรมสั่งสอน: การอบรมเลี้ยงดูกับบุคลิกภาพของลูกพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบทางกาย วาจา นั้นปรากฏชัดเจนมาก ทั้งการแต่งกาย ท่าทาง กิริยามารยาทของพ่อแม่ย่อมถ่ายทอดไปสู่ลูก การใช้ภาษาพูดและภาษาท่าทางนั้น เด็กสามารถเลียนแบบพ่อแม่ได้อย่างไม่มีผิดเพี้ยน หล่อหลอมเป็นบุคลิกภาพของลูก ผู้ปกครองสามารถทำกิจกรรมการสั่งสอนนี้ได้ อย่างเป็นธรรมชาติที่บ้าน การเรียนรู้ในชีวิตประจำวันของเด็กและครอบครัวทำให้การเรียนรู้ นั้นมีความหมายมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อการเรียนรู้ที่สถานศึกษาและบ้านสอดคล้อง สนับสนุนซึ่งกันและกัน อีกทั้งผู้ปกครองยังสามารถจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กได้ โดยอาจจะเริ่มจากการหาสถานที่ประจำซึ่งเงียบสงบให้เด็กทำการบ้าน จัดสถานที่ในการจัดแสดงผลงานต่าง ๆ ของเด็ก จัดสื่อ เกม หนังสือที่เหมาะสมกับการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กในวัยนี้ ให้โอกาสเด็กได้ฝึกช่วยเหลือตนเอง ฝึกทักษะ และมีส่วนร่วมช่วยรับผิดชอบงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ ตามวัยอย่างสม่ำเสมอ เป็นการฝึกความมีวินัยให้กับเด็กอีกด้วย เรียกได้ว่า วินัยเริ่มที่บ้านและเป็นวินัยที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ช่วยเก็บของเล่นเมื่อเลิกเล่น เก็บของเล่นเป็นที่รับประทานอาหารเช้าเป็นที่ เป็นต้น

4. การอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กเป็นการอบรมเด็กเพื่อให้เกิดพัฒนาการทางจริยธรรมนั้นต้องใช้เหตุผลที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการทางการรู้ของเด็ก การใช้เหตุผลที่ไม่สูงเกินระดับพัฒนาการทางการรู้ของเด็กมากนั้นจะมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็ก การเลี้ยงดูโดยการใช้เหตุผลจะทำให้เด็กเป็นเด็กดี ไม่ก้าวร้าว รู้จักรับผิดชอบชั่วดี มีพัฒนาการทางความรู้สึกละเอียดถี่ถ้วน รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีเมตตา กรุณา แก่สัตว์เลี้ยงและผู้อื่น

5. การเสริมแรง จูงใจ และให้รางวัล สร้างความมั่นใจให้ลูกเราพูดกันอยู่เสมอว่า คำชมนั้นไม่ต้องซื้อหา หากแต่คำชมต้องเป็นรูปธรรม บอกกล่าวว่าคุณทำอะไรดีจึงได้รับคำชม การชมนี้เป็นการแนะแนวทางให้แก่ลูกว่า สิ่งที่ทำนั้นถูกต้องและต้องทำอีกถ้าหากว่าลูก

ต้องการคำชม และเมื่อทำบ่อย ๆ พฤติกรรมนั้นก็จะเป็นนิสัย เป็นบุคลิกของเด็ก สำหรับรางวัลนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งของเสมอไป ในระยะแรกอาจใช้สิ่งของเพื่อช่วยให้เด็กเห็นชัดเจน แต่ต่อมาผู้ปกครองต้องค่อย ๆ ลดสิ่งของลง คงเหลือไว้เพียงคำพูด ยิ้ม พยักหน้า ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ลูกยึดติดกับสิ่งของหรือกลายเป็นว่าจะทำดีต่อเมื่อมีสิ่งของ หากแต่การทำดีนั้นเพราะเป็นสิ่งที่ดี

6. การใช้เวลาอยู่กับลูกอย่างมีคุณภาพ เวลาที่มีคุณภาพนั้น อาจจะหลอมรวมอยู่ในกิจวัตรประจำวัน ไม่จำเป็นต้องจัดขึ้นใหม่ หากแต่ผู้ปกครองให้ลูกมีส่วนร่วม ออกราคาญหรือคิดว่าเมื่อลูกร่วมกิจกรรมด้วยแล้วทำให้เกิดความล่าช้า เสียเวลา ขอให้ใช้การเสียเวลานั้นอย่างมีคุณค่า เพราะการทำ"งาน"ร่วมกันเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับลูก การสนทนา การพูดคุยกับลูกนั้น ยังช่วยให้รับรู้ถึงความคิดความอ่านของลูก สิ่งที่ถูกกล่าวถึงเป็นปัญหาของลูก หลาย ๆ ครั้งเรามีความรู้สึกว่าลูกพูดอะไรก็ไม่รู้ พ้อเจ้อ แต่นั่นคือความคิดสร้างสรรค์ที่ลูกจินตนาการขึ้น ซึ่งก็เป็นพัฒนาการตามวัย ความสัมพันธ์หรือสายใยนี้ จะยังตงอยู่ต่อไปและกลายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เพราะเมื่อลูกเห็นว่าพ่อแม่คือคนที่พูดคุยด้วยได้ เมื่อมีปัญหาที่ร่วมกันแก้ได้ เมื่อเด็กโตขึ้น ปัญหาที่ยิ่งสลบซับซ้อนยิ่งขึ้น ในยามที่ลูกต้องการความช่วยเหลือ พ่อแม่ก็จะเป็นคนแรกที่ลูกนึกถึง

7. การร่วมมือกับโรงเรียนในการปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของลูก ความร่วมมือที่ดีของผู้ปกครองกับครูหรือผู้ดูแลเด็กนั้น จะช่วยให้การปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กให้หายไปได้อย่างง่ายดาย ครูมีประสบการณ์เพราะสอนเด็กมาหลายรุ่น อีกทั้งการปรับพฤติกรรมนั้นต้องทำอย่างสม่ำเสมอ ถ้าร่วมมือกัน ทำทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน พฤติกรรมนั้นก็หายไปอย่างรวดเร็ว

8. การร่วมมือกับการจัดกิจกรรมของโรงเรียน อาจเป็นกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กเป็นสำคัญ ความร่วมมือของผู้ปกครองเป็นการสนับสนุนให้ลูกเห็นว่าพ่อแม่และครูมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การเรียนรู้ที่โรงเรียนและที่บ้านสอดคล้อง สนับสนุนซึ่งกันและกัน อีกทั้งผู้ปกครองยังสามารถจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กได้ นอกจากนี้การที่ผู้ปกครองไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่นการเป็นวิทยากร อาสาสมัคร การให้ข้อมูลของลูก การร่วมประเมินความก้าวหน้าพัฒนาการของลูก การสื่อสารจากบ้านสู่โรงเรียนทำให้เกิดการสื่อสารสองทาง ซึ่งการติดต่อสื่อสารนี้ไม่ควรเกิดขึ้นเมื่อมีเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาเท่านั้น แต่ควรได้สื่อสารให้ครูได้รับทราบถึงสิ่งที่เกิดขึ้นที่บ้าน พัฒนาการของเด็ก ความสนใจของเด็ก ความรู้สึกของเด็กเกี่ยวกับครู โรงเรียน กิจกรรม และการเรียนรู้ควบคู่ไปด้วย รวมถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ เช่น แหล่งเรียนรู้ สื่อที่น่าสนใจ เป็นต้น

การที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กนั้น เรียกได้ว่าผู้ปกครองเป็น "หุ้นส่วน" ของโรงเรียนในการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กสู่คุณภาพสูงสุด มีงานวิจัยมากมายที่บ่งบอกถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างจริงจัง อย่างเช่นงานวิจัยจากมหาวิทยาลัย Rochester ใน New York และมหาวิทยาลัย Notre Dame ในเมือง Notre Dame พบว่าความสัมพันธ์และความอบอุ่นใน ครอบครัวมีผลกับพฤติกรรมของเด็ก ๆ ตอนอยู่ที่โรงเรียน โดยที่มิจัยได้สำรวจความสัมพันธ์ของครอบครัวที่มีลูกอยู่ในวัยเรียนทั้งหมด 234 ครอบครัว สามารถแบ่งครอบครัวได้ 3 ประเภท คือ ครอบครัวที่อบอุ่น ครอบครัวที่ไม่อบอุ่น และครอบครัวอบอุ่นปานกลาง พบว่าเด็ก ๆ ที่อยู่ในครอบครัวที่ไม่อบอุ่นจะมีพฤติกรรมก้าวร้าว และมีส่วนร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่นได้ยาก ที่สุดก็จะพัฒนาไปเป็นอาการกังวล และซึมเศร้า

กรมสุขภาพจิต (2552, หน้า 16) ได้ให้ความหมายว่า ความสำคัญของพ่อแม่ต่อเด็กวัยเรียนก่อนอื่นพ่อแม่ต้องสำรวจตัวเองก่อนว่าเราเป็นตัวอย่งที่เหมาะสม และตัวเราได้สร้างบรรยากาศของครอบครัวให้อบอุ่นมั่นคงพอสมควรหรือยัง เพราะรากฐานของสุขภาพจิตมาจากสัมพันธภาพที่อบอุ่นระหว่างพ่อแม่ลูก บทบาทของพ่อแม่ในการพัฒนาลูก พ่อแม่ต้องเป็นคนที่รักการเรียนรู้ เพื่อที่จะสามารถอธิบายและสร้างความเข้าใจให้กับลูกได้ เป็นแบบอย่างของลูกในการปรับตัวและใฝ่เรียนรู้ พ่อแม่ควรมีการเสริมสร้างกำลังใจให้กับลูก มีกิจกรรมร่วมกับลูกไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเล่น การสนทนา หรือการเรียน หรือกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อสร้างสายสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด ทำให้จิตใจเด็กมีความมั่นคงและเรียนรู้จากพ่อแม่ในชีวิตจริง ส่งเสริมให้เด็กมีมนุษยสัมพันธ์และคุณธรรมที่ดี สามารถเป็นมิตรกับผู้อื่น ร่วมมือกับผู้อื่นได้ มีความสามารถในการประนีประนอม ขณะเดียวกันก็มีความรับผิดชอบหน้าที่และรู้จักเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว และต้องร่วมมือกับทางโรงเรียน รู้ถึงปัญหาของลูก ตั้งแต่เนิ่น ๆ เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาที่ซ่อนเร้นอยู่ จะได้เข้าใจและช่วยกันแก้ไขตั้งแต่แรก ๆ พ่อแม่จึงมีส่วนสำคัญในการจะส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย การร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครอง ครู แลโรงเรียนจะทำให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัยเทคนิคง่าย ๆ สำหรับพ่อแม่ และผู้ดูแลเด็กที่จะช่วยกระตุ้นพัฒนาการและสมองของเด็กปฐมวัย

1. การให้อาหารที่จำเป็นต่อร่างกายและความต้องการของเด็กตามวัย จะช่วยให้พัฒนาการทางร่างกายพร้อมก่อนที่จะสร้างการเรียนรู้ โดยอาหารดังกล่าวต้องเป็นอาหารที่มีสารอาหารครบถ้วนและเพียงพอ เด็กแรกเกิดควรได้รับนมแม่เพียงอย่างเดียว (โดยที่ไม่ต้องให้เด็กดื่มน้ำเปล่า) และควรให้อาหารที่มีปริมาณเกลือและน้ำตาลน้อย

2. เด็ก ๆ ต้องนอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอ เหมาะสม และยาวนาน เพื่อช่วยให้เกิดพลังสมอง ทำให้เด็กมีอารมณ์แจ่มใส และเพิ่มความตื่นตัวให้กับสมองเด็ก ๆ ที่พักผ่อนเพียงพอ

จะพร้อมกับการเรียนรู้ มีสมาธิ และพร้อมที่จะทำกิจกรรมเสริมสร้างพัฒนาการต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งพ่อแม่ผู้ปกครองต้องเข้าใจด้วยว่าเด็กในแต่ละช่วงอายุ จะมีรอบและระยะเวลาในการนอนไม่เหมือนกัน

3. บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะทำให้เด็กเรียนรู้ได้ดีขึ้น และพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ให้ติดตัวเด็กไปจนตลอดชีวิต พ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็กควรสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย ปกป้องเด็กไม่ให้เกิดความกลัว ปราศจากความรุนแรง การโดนละเมิด และการทอดทิ้ง

4. เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้เด็กเสียใจและเกิดการกระทบกระเทือนทางอารมณ์ พ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็กควรให้โอกาสและช่วยส่งเสริมให้เด็กอธิบายเหตุผลให้เด็กเสียใจด้วยเรื่องอะไร เวลานี้จะเป็นเวลาที่ทำให้เชื่อมต่อกับอารมณ์ของเด็กได้เป็นอย่างดี หากอยากสอน ควรปล่อยให้เด็กหายจากอาการโศกเศร้าเสียก่อน แล้วจึงสอนเพราะเด็กจะเรียนรู้ประสบการณ์และยอมรับการเรียนรู้ได้

5. หากพ่อแม่เข้าใจวิธีการดูแลเลี้ยงดูเด็กอย่างมีคุณภาพ ไม่ว่าจะผ่านการเรียนรู้ของพ่อแม่ (parental education) เข้าฟังอบรมการเลี้ยงดูเด็ก หรือการส่งเสริมวินัยเชิงบวก จะช่วยให้พ่อแม่เกิดทักษะที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีจิตใจที่เข้มแข็ง และสามารถปรับตัวให้เข้ากับทุกปัญหาได้ในอนาคต

6. การเสริมการกระตุ้นพัฒนาการจะช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ (หรือผู้ดูแลเด็ก) กับตัวเด็กดีมากขึ้น และทำให้เด็กสามารถปรับตัวกับการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต การเสริมการกระตุ้นพัฒนาการรวมถึง การเล่น การอ่านนิทาน การร้องเพลง การกอดและการสัมผัส และการให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ใหม่ ๆ การกระตุ้นพัฒนาการเป็นสิ่งที่เด็กไม่สามารถทำได้ด้วยตัวเอง เด็ก ๆ ต้องการให้พ่อแม่ ผู้ปกครองช่วยเหลือ และเทคนิคง่าย ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนอกจากจะช่วยทำให้เรียนรู้ได้เร็วขึ้น ยังสามารถทำให้ปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมทางจิตวิทยาสังคม ซึ่งจะช่วยให้เด็กพัฒนาเต็มศักยภาพของเขาเอง

พิทยาภรณ์ สิงหทานตพงศ์ และณัฐรดา มณีรัตน์ (2550, หน้า 106-110) กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดู ว่า พ่อแม่เป็นครูคนแรกที่มีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กในครอบครัว บทบาทและหน้าที่ที่ดีของพ่อแม่จึงเป็นสิ่งที่จะต้องเรียนรู้เพื่อให้พฤติกรรมของเด็กเป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง บทบาทและหน้าที่ที่สำคัญของพ่อแม่ในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กมี ดังนี้

1. เจตคติของพ่อแม่ที่มีต่อเด็กนั้นควรจะเป็นไปในทางที่ดีเสมอ พ่อแม่ที่มีเจตคติที่ดีต่อเด็กในทางที่ดีนั้น จะต้องเข้าใจพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของเด็กในวัยต่าง ๆ ไม่ตำหนิเด็ก เมื่อเด็ก

มีพฤติกรรมที่ผิดแปลกไปจากเด็กคนอื่น ๆ หาสาเหตุและทำความเข้าใจต่อสิ่งที่เกิดขึ้นหาทางแก้ไขด้วยความรักและเห็นใจเด็กเสมอ

2. สนองตอบความต้องการของเด็กในทุกด้าน การสนองตอบความต้องการของเด็กนั้นแบ่งออกเป็น 3 ประการคือ

2.1 การตอบสนองความต้องการด้านสรีระวิทยา ได้แก่

2.1.1 การให้อาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ

2.1.2 ควรเอาใจใส่ในเรื่องของการพักผ่อนนอนหลับให้เด็กได้รับการพักผ่อนนอนหลับเพียงพอกับวัยของเด็ก

2.1.3 ส่งเสริมการออกกำลังกาย เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน

2.1.4 ดูแลเอาใจใส่เรื่องเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มจัดให้เพียงพอและดูแลความสะอาดเรียบร้อย

2.1.5 ฝึกหัดเรื่องการขับถ่ายให้กับเด็กเมื่อถึงเวลาอันควร

2.1.6 สนใจในเรื่องของการป้องกันโรค และการเจ็บป่วยของเด็กสม่ำเสมอ ตั้งแต่การรับวัคซีนสร้างภูมิคุ้มกันโรคของเด็กและดูแลสุขภาพของเด็กเสมอ

2.1.7 ควรระวังเรื่องอุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก โดยเฉพาะอุบัติเหตุที่เกิดจากความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก

2.2 การตอบสนองความต้องการทางจิตวิทยา ได้แก่

2.2.1 การให้ความรักความอบอุ่นอย่างเพียงพอ จะทำให้เด็กเกิดความมั่นใจ ความไว้วางใจในคนอื่นและมองโลกในแง่ดี

2.2.2 ปฏิบัติกับเด็กให้เสมือนเขาเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ให้เขาได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมภายในบ้าน มีโอกาสแสดงความคิดเห็น

2.2.3 การให้อิสระภาพและความเป็นตัวกับเด็ก ให้รู้จักการช่วยเหลือตนเองตามวัยอันสมควร ไม่เข้มงวดจนเกินไป และไม่คอยช่วยเหลือมากเกินไป

3. ถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีให้กับเด็ก การถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีที่ดี ได้แก่

3.1 ให้เด็กรู้จักยกย่องวัฒนธรรมของชาติ เกิดความต้องการที่จะรักษามรดกทางวัฒนธรรมและประเพณีของไทยไว้

3.2 ปลูกฝังลักษณะที่ดีในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม

3.3 อบรมมารยาทในสังคมให้กับเด็ก เช่น การปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับเวลาและสถานที่ มารยาทในการรับประทานอาหาร

4. ปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อบุคคลและสิ่งต่าง ๆ การปลูกฝังเจตคติที่ดีนี้ ทำได้โดย

- 4.1 บิดามารดามีเจตคติที่ดีต่อบุคคลต่าง ๆ และสิ่งต่าง ๆ ก่อน แล้วเด็กจะเอาเป็นแบบอย่าง
- 4.2 ให้ความรักเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ และบุคคลต่าง ๆ ในความเป็นจริง
- 4.3 การอภิปรายร่วมกันในครอบครัว เช่น อภิปรายเหตุการณ์ในหน้าหนังสือพิมพ์
- 4.4 จัดประสบการณ์ตรงให้กับเด็ก ให้เด็กได้พบกับสถานการณ์ที่ดีและบุคคลที่ดี
- 4.5 ใช้แรงจูงใจ เช่น การชมเชยและการยกย่องบุคคลที่ทำได้
5. ส่งเสริมความสนใจของเด็ก ได้แก่
- 5.1 จัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการทำกิจกรรม
- 5.2 พาออกไปดูสถานที่ต่าง ๆ ที่สำคัญ หรือหาสถานที่พักผ่อน
6. ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา พ่อแม่ควรพยายามส่งเสริมพัฒนาการด้านนี้ให้มากโดยทำได้ดังนี้
- 6.1 ฝึกให้เด็กรู้จักใช้ความคิดในการแสดงออกที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน
- 6.2 ฝึกให้เด็กมีสมาธิในการเรียน การศึกษาค้นคว้าต่าง ๆ ไม่ทำถ้อยง่าย ๆ
- 6.3 ส่งเสริมให้เด็กมีความคิดก้าวหน้า พยายามแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ
- 6.4 ให้ความเข้าใจความงามของศิลปะต่าง ๆ และความไพเราะของดนตรี
- 6.5 ให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ
- 6.6 ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้วยการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก
- 6.7 ให้เด็กมีโอกาสเข้าร่วมรับผิดชอบในการทำงานส่วนรวม
- 6.8 ให้เด็กได้เรียนรู้ตามความถนัดเพื่อออกปฏิบัติงานตามที่ชอบและให้โอกาสใช้สติปัญญาได้อย่างเต็มความสามารถ
7. สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับเด็ก ได้แก่
- 7.1 ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าเขาได้รับความรักอย่างเพียงพอ
- 7.2 พ่อแม่ควรทำทุกอย่างให้เด็กเห็นว่าเป็นที่พึงเขาได้ทั้งร่างกายและจิตใจ
- 7.3 หางานให้เขาทำภายในบ้านเพื่อให้เกิดทักษะและยังช่วยพัฒนากล้ามเนื้อ โดยพยายามให้มีประสบการณ์ในการทำงานมากที่สุด
- 7.4 พ่อแม่เป็นแบบอย่างในความประพฤติที่ดี เช่น พูดจาไพเราะ
- 7.5 ให้เด็กได้เรียนรู้ถึงสภาพความเป็นอยู่ภายในครอบครัวเมื่อโตพอที่จะรับรู้ อาจให้รู้ถึงรายจ่ายภายในบ้าน ให้รู้เรื่องการประหยัด การใช้จ่ายต่าง ๆ
- 7.6 ให้เด็กมีสิทธิ์มีเสียงตามความคิดอ่านของครอบครัว รู้เรื่องกฎหมายง่าย ๆ

8. ทำตัวเป็นครูของลูก หน้าที่โดยตรงของพ่อแม่ก็คือการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนลูก เท่ากับเป็นครูคนแรกของลูก การทำตัวเป็นครูที่ดีของลูกทำได้ดังนี้

8.1 ให้โอกาสในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจกับเด็กโดยจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อการกระตุ้นความเข้าใจและการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 นั้น เช่น หาเครื่องเล่น และเกมต่าง ๆ

8.2 ใช้เวลาและความสนใจต่อลูกอย่างจริงจังในการฝึกฝนทักษะความรู้และการส่งเสริมพัฒนาการต่าง ๆ

8.3 ให้กำลังใจแก่เด็กในการฝึกหัดความชำนาญ และการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยดี เช่น การใช้ภาษา ทักษะทางด้านกีฬา

9. การให้แรงเสริมและการลงโทษ

9.1 พ่อแม่ควรเอาใจใส่ต่อความคิดเห็นของลูก สนใจในกิจกรรมต่าง ๆ ของลูก ให้คำแนะนำ ส่งเสริมและเฝ้าดูผลสำเร็จในงานของลูกด้วยความตั้งใจและอดทน เมื่อลูกประสบความสำเร็จพ่อแม่ควรแสดงความดีใจอย่างชัดแจ้ง และการให้แรงเสริมด้วยการชมเชยหรือการให้รางวัล เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ เชื่อมั่นในตนเอง และมีกำลังใจในการทำงานอื่นต่อไป

9.2 พ่อแม่ควรจะใช้แรงเสริมเป็นตัวสร้างบุคลิกภาพของเด็กตามที่ตนต้องการ พ่อแม่จะต้องเป็นแบบอย่างโดยแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมให้ลูกเห็นอย่างเด่นชัด

9.3 พ่อแม่ควรจะใช้วิธีการลงโทษให้เหมาะสม การทำโทษยังเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็ก แต่อย่างไรก็ตามการลงโทษเด็กควรมีหลักการที่ถูกต้องด้วยจึงจะทำให้การลงโทษนั้นเกิดผลดีแก่ตัวเด็กและการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่

ศศิพันธุ์ เปี่ยมเปี่ยมสิน (2559, หน้า 48-49) การส่งเสริมทักษะทางสังคมโดยพ่อแม่

1. พ่อแม่ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ในการเล่นกับเพื่อนวัยไล่เลี่ยกันไม่มีประสบการณ์ใด ๆ ของเด็ก ๆ ที่จะมาแทนที่การเล่นกับเพื่อนได้หากเด็ก ๆ ได้มีการเล่นกับเพื่อนวัยไล่เลี่ยกันมากเท่าใดในช่วงต้นของชีวิต (Early age) ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมกับเด็กมากเท่านั้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งก่อนที่เด็ก ๆ จะเข้าไปอยู่ในสภาพแวดล้อมของสถานรับเด็กหรือเข้าโรงเรียนความสามารถในการพัฒนาความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน ๆ วัยเดียวกันอย่างยาวนานของเด็ก ๆ รวมถึงวัยเตาะแตะ (Toddlers) ด้วยจะเป็นผลดีต่อตัวเด็กเองในการพัฒนาสมรรถนะทางสังคม

2. พ่อแม่ควรเล่นกับลูกในลักษณะที่เด็กวัยเดียวกันเล่นกันถึงแม้ว่าเด็ก ๆ จะเรียนรู้ทักษะสำคัญต่าง ๆ ด้วยการเล่นก็สามารถเล่นกับเด็กอื่น ๆ แต่เด็กสามารถเรียนรู้ผ่านการเล่นกับพ่อแม่ด้วยพ่อแม่ที่เล่นกับเด็กเสมอ ๆ จะทำให้ทักษะทางสังคมและความสามารถในการเข้ากับเด็กวัยเดียวกันดีขึ้นลักษณะหรือวิธีการเล่นระหว่างพ่อแม่กับลูกในวัยเดียวกันคือเล่นให้สนุก

ซ้ำชั้น ไม่ปน ดุ ว่า และออกคำสั่งกับเด็กระหว่างการเล่นแต่ควรให้การยอมรับทำตัวเสมอกัน ทำตามและตอบสนองต่อความคิดเห็นของเด็ก ๆ

3. พ่อแม่ควรพูดคุยกับลูกเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคมของลูกพ่อแม่สามารถคุยกับลูกเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันที่เกิดขึ้นหรือเรื่องราวต่าง ๆ ของเพื่อนวัยเดียวกันในระหว่างการเดินทางจากบ้านไปโรงเรียนหรือจากโรงเรียนกับบ้านหรือระหว่างอาหารเย็นลักษณะการพูดคุยต้องทำให้เด็กสนุกไม่เคร่งเครียดสร้างบรรยากาศให้เด็กรู้สึกอบอุ่นปลอดภัยเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเข้าใจปัญหาที่แท้จริงการพูดคุยกันเช่นนี้จะทำให้ทักษะทางสังคมของเด็กพัฒนาขึ้นได้

4. พ่อแม่ควรช่วยลูกแก้ปัญหาแม้ว่าพ่อแม่จะไม่ใช่ทางออกในการแก้ปัญหาของเด็ก ๆ ได้ทั้งหมดหรือทุกเรื่องแต่อาจช่วยเหลือเด็ก ๆ ได้ผ่านการพูดคุยกันด้วยความเอาใจใส่และสนใจ ตัวอย่างเช่นเด็กหญิงไฟ่กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลและกลับมาเล่าให้พ่อของเธอฟังถึงเพื่อนคนหนึ่งเรียนอยู่ในชั้นเดียวกันว่า “ใจร้ายกับทุกคน” พ่อจึงคุยไต่ถามเรื่องราวจากลูกสาวทำให้ลูกสาวสรุปตามความคิดของเธอว่าเพื่อนร่วมชั้นเรียนคนนี้อาจจะเป็นคนใจร้ายจริงก็ได้ เพราะไม่มีใครในห้องชอบเธอจากกรณีนี้พ่อไม่ได้เพิกเฉยต่อความรู้สึกของลูกโดยมองว่าปัญหาของลูกเป็นเรื่องเล็กน้อยแต่ได้ใช้การพูดคุยกับลูก เพื่อให้ลูกมองเห็นถึงปัญหาและคิดพิจารณาแก้ปัญหาเองดังนั้นเมื่อได้ต้องเผชิญกับปัญหาพ่อแม่ช่วยลูกด้วยการให้แนวทางแก้ไขปัญหาหรือมุมมองต่าง ๆ เพื่อให้เด็กรู้จักคิดในเรื่องสัมพันธ์ภาพและชั่งน้ำหนักของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

5. พ่อแม่ควรมีเทคนิคการพูดที่ดี/เป็นมิตรกับลูก นอกจากพ่อแม่จะพูดคุยกับลูกเพื่อช่วยแก้ปัญหาแล้วพ่อแม่ควรพูดกับลูกอย่างเป็นมิตรบอกหรือชี้แนะแนวทางเลือกต่าง ๆ พร้อมกับเปิดโอกาสและเป็นมิตรกับเด็ก นอกจากนี้พ่อแม่ควรพูดกับลูกอย่างประนีประนอมไม่พูดก้าวร้าวหรือพูดออกคำสั่งเพราะสิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อการแสดงออกของเด็กกับเพื่อน ๆ วัยเดียวกัน

6. พ่อแม่อาจแทรกแซงการเล่นของลูกเมื่อจำเป็นนอกจากพ่อแม่จะพูดกับเด็กในเรื่องคุณค่าของการสร้างสัมพันธ์ภาพและเล่นกับลูกแล้วพ่อแม่ควรช่วยเหลือลูกในการตีความประสบการณ์การเล่นของลูกและปล่อยให้เด็กเล่นไปเรื่อย ๆ โดยไม่แทรกแซงการเล่นของลูก หากไม่จำเป็นการปล่อยให้เด็กวัยเดียวกันเล่นกันเองโดยพ่อแม่ไม่เข้าไปยุ่งจะทำให้เด็กรู้จักปรับตัวรู้จักการแสดงออกซึ่งเป็นการพัฒนาทางสังคมของเด็กได้

พิทยาภรณ์ สิงหทานตพงศ์ และณัฐวรรดา มณีรัตน์ (2550, หน้า 173-174) กล่าวถึงการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครองว่า เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สำคัญที่สุดในชีวิตของมนุษย์ เด็กจะพยายามเรียนรู้เกี่ยวกับโลกทั้งในบ้านและ

นอกจากนี้ เด็กจะค้นคว้า ทดลอง สอบสวน เลียนแบบและต้องการที่จะรู้ทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัว เด็ก ดังนั้นความสามารถในการเรียนรู้และทักษะหลาย ๆ ด้านของเด็กปฐมวัยขึ้นอยู่กับโอกาสที่เด็กจะได้รับจากผู้ปกครองที่จะจัดสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่เด็ก การจัดสภาพแวดล้อมอย่างระมัดระวัง และมีความคิดสร้างสรรค์ จะช่วยสะท้อนให้เห็นถึงความสนใจของเด็ก พื้นฐานการพัฒนาการและแบบของการเรียนรู้เป็นงานแสวงหาวิธีการพัฒนาความรับผิดชอบ การริเริ่มสร้างสรรค์และการเรียนรู้ในตัวเด็ก ในการจัดสภาพแวดล้อมนั้นเป็นสิ่งสำคัญในการเริ่มต้นของการอบรมเลี้ยงดูเด็ก หลักในการจัดสภาพแวดล้อมให้กับเด็กของผู้ปกครอง มีดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้ร่มรื่น สุขสงบอบอุ่น และปลอดภัย พ่อแม่ผู้ปกครองมีความรักใคร่ปรองดองกัน สิ่งของเครื่องใช้จัดไว้เป็นระเบียบเรียบร้อย จัดที่ไว้สำหรับให้เด็กเล่น ทั้งในร่มและกลางแจ้ง จัดหาหนังสือภาพ หนังสือนิทาน เกม เครื่องเล่น ให้เด็กได้เล่นอย่างสนุกสนานได้ฝึกหัดได้ฝึกปฏิบัติจริง ได้ฝึกเขว้างเพื่อให้เกิดปัญญา ได้มีโอกาสสำรวจและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากสภาพแวดล้อมภายในบ้านอย่างอิสระ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้โดยไม่รู้สึกลัว เป็นการเสริมกำลังใจให้เด็กได้มีความภาคภูมิใจ ความมั่นใจในสิ่งที่เด็กเลือกเด็กคิด เด็กปฏิบัติได้ เป็นการสร้างพื้นฐานเบื้องต้นเพื่อให้เด็กมีความพร้อมในการเรียนรู้ต่อไป

2. สร้างสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวของเด็ก ให้เด็กสามารถดูซึมค่านิยมที่ต้องการปลูกฝังเองโดยผู้ใหญ่ไม่ต้องเสียเวลาพร่ำสอนจนเกินไป เช่น อยากรู้ให้เด็กเป็นคนสะอาดก็ต้องพยายามจัดสถานที่ที่เด็กอยู่อาศัยให้สะอาด หมั่นปัดกวาด เช็ดถูทำความสะอาดไม่ให้มีเศษขยะเกลื่อนกลาดภายในบ้าน ภาชนะเครื่องใช้สะอาดอยู่ตลอดเวลา นิสัยในเรื่องความสะอาดจะพัฒนาขึ้นในตัวเด็กอย่างแน่นแฟ้น

3. จัดให้เด็กได้ใกล้ชิดกับบุคคลแวดล้อมที่เป็นตัวอย่างที่ดี เพื่อให้เป็นตัวอย่างให้เด็กประพฤติตามในสิ่งที่ดีงาม ตามที่พ่อแม่ผู้ปกครองอยากให้เด็กเป็น เช่น ถ้าต้องการให้เด็กมีความซื่อสัตย์ ผู้ใหญ่ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กก็ต้องมีความซื่อสัตย์ ไม่หยิบฉวยของที่ผู้อื่นเขาไม่ให้ไม่พูดโกหก ไม่คดโกง คิดอย่างไร สอนอย่างไร ผู้ใหญ่ต้องปฏิบัติอย่างนั้นให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก เมื่อเด็กได้เห็นตัวอย่างที่ดีนาน ๆ เข้าก็จะยอมรับ เป็นคนมีสำนึกจะมีความซื่อสัตย์ได้โดยไม่มีสับสนขัดแย้ง

4. จัดโอกาสให้เด็กได้ศึกษาหาประสบการณ์จากสถานที่แวดล้อมใกล้ ๆ ตัวเด็ก เช่น โรงพยาบาล วัด ตลาด สวนสาธารณะ ที่ทำการไปรษณีย์ เป็นต้น พาเด็กไปทัศนศึกษา เพื่อเปิดหูเปิดตาให้ความรู้กว้างขวางเท่าที่สามารถจะทำได้ ซึ่งสามารถช่วยพัฒนาความคิดมีเหตุผล ช่วยขัดเกลาจิตใจให้ละเอียดอ่อน ช่างสังเกต พัฒนาสุนทรียภาพให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก

5. แสวงหาแบบอย่างทางวัฒนธรรมที่ดั่งงามให้เด็กได้ปฏิบัติตาม เช่น รูปภาพ การไว้ การแสดงมารยาทที่ดีเมื่อมีคนให้สิ่งของ ถ้าผู้ใหญ่ต้องไหว้แล้วกล่าวคำขอบพระคุณหรือ ขอบคุณ ถ้าเพื่อนให้กล่าวคำขอบใจเมื่อรับของ ฯลฯ ซึ่งนำให้เด็กเข้าใจและประพฤติตามให้ ถูกต้อง การชักนำให้เด็กเข้าใจและประพฤติตามพฤติกรรมที่ดั่งงามก็เป็นทางหนึ่งที่จะช่วย พัฒนาเด็กในทางที่ดีที่ควรได้

6. เสนอเหตุการณ์ เรื่องราวหรือปัญหาที่แวดล้อมตัวเด็กที่สนใจนำมาสนทนาร่วมกัน เช่น เมื่อเด็กได้พบเห็นหรือสัมผัสสิ่งต่าง ๆ เรื่องราวต่าง ๆ อาจจะเป็นเรื่องจริงหรือเรื่องจาก โทรทัศน์ วิทยุ หรือข่าวที่ได้รับฟังมา ดูมา เห็นมา ที่เด็กสนใจนำมาสรุปให้เด็กเห็นคุณค่า เห็น ความหมายของสิ่งนั้น ๆ

วิวรรณ สารกิจปริชา (2553, สื่อออนไลน์) กล่าวว่า ผู้ปกครองและ/หรือครอบครัว คือ ครูคนแรก ๆ ของเด็กและเด็ก ๆ ก็ได้เรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่างที่บ้านโดยไม่ต้องได้รับ อิทธิพลหรือได้รับการสอนอย่างเป็นทางการจากสถานศึกษาแต่อย่างใด ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ สำคัญอย่างยิ่งที่เมื่อเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาแล้วการเรียนรู้จะต้องเชื่อมต่อและเชื่อมโยง ระหว่างสถานศึกษาและครอบครัว เพื่อให้การเรียนรู้ของเด็กนั้นต่อเนื่องและทำให้การเรียนรู้มี ความหมายต่อเด็ก เพราะสามารถเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริงที่บ้านได้ด้วย มีวิจัยมากมายที่ชี้ให้เห็นถึง ความสำคัญและผลดีต่อนักเรียนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครอบครัวใน การจัดการศึกษาด้วยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กมีผลต่อ พัฒนาการและความสำเร็จด้านการศึกษาของนักเรียนอย่างเด่นชัด อีกทั้งยังช่วยผลักดันให้ สถานศึกษาดำเนินงานจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดีขึ้นอีกด้วย ซึ่งการมี ส่วนร่วมนั้น ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมได้ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน

North Central Regional Education Labovatory (อ้างอิงใน วิวรรณ สารกิจปริชา 2553) ได้นำเสนอลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ของนักเรียนตามรูปแบบของ Epstein และ Janson 6 ลักษณะ ซึ่งมีแนวทางในการส่งเสริมให้ เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองดังนี้คือ

1. Parenting หรือ การดูแลเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวหมายถึง ภาระหน้าที่พื้นฐานของ ผู้ปกครองที่จะต้องจัดให้เด็กซึ่งควรรวมถึง การจัดหาที่อยู่อาศัย การดูแลสุขภาพ อนามัย อาหารที่มีคุณภาพ และความปลอดภัยให้แก่เด็ก นอกจากนี้ ผู้ปกครองควรจะต้องจัด สภาพแวดล้อมที่บ้านที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่เด็กอย่างเหมาะสมกับวัยและระดับชั้นด้วยสิ่งที่ โรงเรียนพยายามดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมด้านนี้มี เช่น ให้ความเข้าใจแก่ ผู้ปกครองเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ให้คำปรึกษาหรือข้อมูลเกี่ยวกับ

การเลี้ยงดูหรือการปรับพฤติกรรมเด็ก จัดอบรมเชิงปฏิบัติการหรือสิ่งพิมพ์ให้แก่ผู้ปกครอง เกี่ยวกับการเลี้ยงดูส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กที่เหมาะสมกับวัยและชั้นเรียน แนะนำหนังสือ website และสื่อต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเด็กในทุกด้านให้แก่ผู้ปกครอง แนะนำการจัดสิ่งแวดล้อมที่บ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วม ลักษณะนี้ได้เป็นอย่างดีเป็นธรรมชาติที่บ้าน การเรียนรู้ในชีวิตประจำวันของเด็กและครอบครัวทำให้ การเรียนรู้ที่มีความหมายมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อการเรียนรู้ที่สถานศึกษาและบ้านสอดคล้อง สนับสนุนซึ่งกันและกัน อีกทั้งผู้ปกครองยังสามารถจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ได้ โดยอาจจะเริ่มจากการหาสถานที่ประจำซึ่งเจียบสงบให้เด็กทำการบ้าน จัดบอร์ด หรือสถานที่ในการจัดแสดงผลงานต่าง ๆ ของเด็ก จัดสื่อ เกม หนังสือที่เหมาะสมกับเด็กในวัยนี้ ให้โอกาสเด็กได้ฝึกช่วยเหลือตนเอง ฝึกทักษะ และมีส่วนร่วมช่วยรับผิดชอบงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ ตามวัย ผู้ปกครองควรให้กำลังใจเด็กสม่ำเสมอ และเป็นตัวอย่างที่ดี เชิญชวน ชมเชย ส่งเสริม สนับสนุนเด็กตามวัย

2. Communication หรือ การสื่อสาร หน้าที่รับผิดชอบพื้นฐานของสถานศึกษานั้นควร รวมถึงวิธีการสื่อสารอย่างหลากหลายจากสถานศึกษาไปยังบ้าน (เช่น ข่าวสาร จดหมายแจ้ง email สมุดสื่อสาร สมุดรายงานการเรียน การประชุม การโทรศัพท์) รวมถึงการให้ข้อมูลต่าง ๆ ด้วย (เช่น หลักสูตร การจัดอบรมและกิจกรรมต่าง ๆ การเรียนการสอนในแต่ละหน่วยการเรียน รู้ ข่าวสารประจำสัปดาห์) ผู้ปกครองก็เช่นกัน ควรสื่อสารจากบ้านสู่สถานศึกษา ทำให้เกิด การสื่อสารสองทาง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนและการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ซึ่งการ ติดต่อสื่อสารนี้ไม่ควรเป็นการสื่อสารเมื่อมีเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาเท่านั้น แต่ควรได้สื่อสารให้ ครูได้รับทราบถึงสิ่งที่เกิดขึ้นที่บ้าน พัฒนาการของเด็ก ความสนใจของเด็ก ความรู้สึกของเด็ก และผู้ปกครองเกี่ยวกับครู โรงเรียน กิจกรรม และการเรียนรู้ควบคู่ไปด้วย รวมถึงข้อเสนอแนะ ต่าง ๆ เช่น แหล่งเรียนรู้ วิทยากร ฯลฯ

3. Volunteering เป็นอาสาสมัคร หมายถึง การที่ผู้ปกครองอาสาสมัครสละเวลาและ นำความเชี่ยวชาญหรือความสามารถต่าง ๆ เข้ามาช่วยกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก พัฒนาครู บุคลากรพัฒนาสถานศึกษาและพัฒนาหรือเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองด้วยกันเอง ช่องทางที่โรงเรียนได้จัดให้ผู้ปกครองอาสาสมัครเข้ามาร่วมได้มีหลายรูปแบบหลายกิจกรรม เช่น จัดให้มีผู้ปกครองเครือข่ายเพื่อการติดต่อสื่อสาร เชื่อมสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกันเอง เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และร่วมกันจัดหรือทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อพัฒนาเด็ก โรงเรียนครูบุคลากร และผู้ปกครองด้วยกันเอง โดยผู้ปกครองสามารถอาสาเข้ามาเป็น กรรมการของผู้ปกครองเครือข่ายได้ จัดโครงการ “ผู้ปกครองมีส่วนร่วม” โดยเปิดโอกาสให้

ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่เด็กที่โรงเรียน เช่น การจัดกิจกรรมเสริมหน่วยการเรียนรู้ของเด็ก การเข้ามาเล่านิทานให้เด็กฟัง การเข้ามาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้และทักษะต่าง ๆ แก่เด็ก เป็นวิทยากร ฯลฯ เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการหรือดำเนินการตามโครงการต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ของเด็ก ครู หรือผู้ปกครองด้วยกัน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ร่วมตรวจตรา หรือร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ที่จะช่วยดูแลความปลอดภัย และการดำเนินงานต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการดูแลสุขภาพบุคลากรและนักเรียน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ร่วมไปทัศนศึกษากับนักเรียน เพื่อดูแลเด็ก พูดคุยกับเด็ก ตอบคำถาม และถามคำถามเด็ก เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองสามารถส่งสื่อเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนของเด็กในห้องเรียน และนอกห้องเรียน รวมทั้งอาสาสมัครติดต่อหรือส่งวิทยากร กิจกรรม การแสดง อาหาร และอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมอื่น ๆ ในที่นี้ “อาสาสมัคร” หมายถึงใครก็ได้ที่สนับสนุนเป้าหมายของสถานศึกษา การเรียนรู้หรือพัฒนาการของเด็กในทิศทางใด สถานที่ใด หรือเวลาใดก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นเฉพาะช่วงเวลาเปิดทำการของสถานศึกษา หรือที่อาคารสถานศึกษาเท่านั้น ผู้ปกครองที่มีส่วนร่วมด้านอาสาสมัครจะทำให้เด็กรู้สึกและเห็นได้ว่าผู้ปกครองให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก อันเป็นการช่วยให้เด็กกระตือรือร้น และอยากเรียนรู้ และเห็นความสำคัญในการเรียนรู้มากขึ้น ดังนั้นถ้าผู้ปกครองจะสามารถสละเวลาไปสละอย่างน้อย 1-2 ชั่วโมงในการมีส่วนร่วมแบบอาสาสมัครก็จะทำให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อเด็ก ๆ

4. Learning at Home หรือ การเรียนรู้ที่บ้าน หมายถึงผู้ปกครองช่วยเด็ก ๆ ในการทำการบ้าน และตั้งเป้าหมายทางการศึกษาให้แก่เด็ก รวมถึงการเล่นเกม ทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก เพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้ของเด็กที่โรงเรียนและที่บ้าน ทำให้เด็กเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ ได้รับการเรียนรู้ในแง่มุมรายละเอียดที่ต่างกัน เห็นว่าการเรียนรู้ไม่ได้จำกัดเฉพาะที่โรงเรียน เกิดความต่อเนื่องในการฝึกทักษะและการเรียนรู้ ทั้งนี้สำหรับเด็กอนุบาลนั้น การเรียนรู้ที่บ้านต้องเป็นไปอย่างผ่อนคลาย สนุก มีความหมายต่อเด็ก

5. Decision-Making หรือ การมีส่วนร่วมตัดสินใจ หมายถึง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในองค์กรผู้ปกครอง เช่น คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา หรือ สมาคมผู้ปกครอง และการตัดสินใจในนโยบาย ภาวะผู้นำ และการประชาสัมพันธ์ ดังนั้นสถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ของสถานศึกษา พัฒนาภาวะผู้นำให้แก่ผู้ปกครองและผู้แทนผู้ปกครอง เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าร่วมเป็นกรรมการในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งเป็นกรรมการเครือข่าย และเป็นกรรมการโครงการต่าง ๆ เพื่อร่วมตัดสินใจ เปิดโอกาสให้

ผู้ปกครองได้ร่วมประเมินผลกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ รวมถึง การปฏิบัติงาน การดำเนินงานของครู บุคลากร ผู้บริหาร และแนวทางการบริหารโรงเรียน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองสามารถสื่อสาร เชื่อมโยง ครอบครัวยุกับผู้แทนผู้ปกครอง

6. Collaborating with Community หรือ การให้ความร่วมมือกับชุมชน หมายถึงการที่ผู้ปกครองส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนกับทรัพยากร และการบริการของชุมชน สถานศึกษาหาและผสมผสานทรัพยากรและการบริการจากชุมชนในการเสริมสร้างโปรแกรมของสถานศึกษา การดำเนินการของผู้ปกครอง และการพัฒนานักเรียน ผู้ปกครองสามารถใช้ทรัพยากรและบริการของชุมชน ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้เด็กได้เสมอเมื่อมีโอกาส เช่น การพาเด็กไปดูชมนิทรรศการ หรือ พิพิธภัณฑ์ หรือ ใช้บริการห้องสมุด สวนสาธารณะ หรือ แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ หรือ เข้าร่วมกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ของชุมชน เช่น การพาเด็กไปทำบุญ สวดมนต์ หรือร่วมกิจกรรมศาสนาและประเพณีไทยต่าง ๆ อันจะทำให้เด็กได้เรียนรู้ในบริบทของชุมชน รู้จักสถานที่ที่สามารถแสวงหาความรู้ คำตอบของข้อสงสัย หรือพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ เพื่อเด็กจะได้รับประสบการณ์ตรง และเข้าใจได้ว่าการเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะที่บ้าน โรงเรียน หรือตำราเท่านั้น อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังให้รักชุมชน และช่วยเหลือสังคมที่ดีอีกด้วย

สรุป หากผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กได้ทั้ง 6 ด้าน หรือมากที่สุดเท่าที่จะทำได้แล้ว ผู้ปกครองก็จะเป็นหุ้นส่วนของโรงเรียนในการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กสู่คุณภาพสูงสุดได้แน่นอน มีวิจัยมากมายที่บ่งบอกถึงประโยชน์ (benefits) ของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างจริงจังว่าจะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จทางการศึกษาและชีวิตในหลายด้าน และรัฐบาลหลายประเทศ รวมถึง สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา ได้กำหนดให้ทุกสถานศึกษาทุกระดับ ส่งเสริม เสริมสร้าง เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กอย่างจริงจังจนเรียกได้ว่า ผู้ปกครอง “เป็นหุ้นส่วน” ของสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียน

นิตินันท์ ปิลวาสน์ (2556, สื่อออนไลน์) ได้กล่าวว่า ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ ควรเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับการศึกษาปฐมวัย การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความเจริญก้าวหน้าในทุกด้าน และมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ไม่ใช่ภาระของผู้ปกครองหรือครูเพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น หากแต่เป็นภาระที่สำคัญที่ผู้ปกครองและครูจำเป็นต้องรับผิดชอบร่วมกัน โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ได้นั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครอง การมีส่วนร่วมของบุคคลในแต่ละฝ่าย ในการจัดการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ผู้ปกครอง การมีส่วนร่วมของบุคคลในแต่ละฝ่าย ในการจัดการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ผู้ปกครอง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เป็นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ไม่ว่าจะผ่านทาง

ใดก็ตาม ด้วยการสื่อสารสองทาง ที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีความพร้อมและมีศักยภาพ เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่โรงเรียน พร้อมเปิดรับด้วยความจริงใจ และให้เกียรติต่อกัน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ควรเปิดโอกาสให้มีบทบาทและความรับผิดชอบในกระบวนการของกิจกรรมใด ๆ นั้นตลอดจนกระบวนการนับตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนกระทั่งถึงจุดสิ้นสุด จนถึงขั้นตอนประเมินและตรวจสอบครู การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นความร่วมมือในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กในระดับการเรียนการสอนและผู้บริหาร ถือว่าผู้ปกครองเปรียบเสมือนบุคลากรของโรงเรียน จึงเป็นผู้รับนโยบาย และแนวปฏิบัติจากทางโรงเรียน การประสานงานจึงเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับระบบราชการ ส่วนภาคเอกชนนั้นจะให้ความหมายต่อการดำเนินการใด ๆ ก็ตามที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เป็นงานบริหารอย่างหนึ่งที่เป็นบทบาทและความรับผิดชอบของโรงเรียนโดยตรง ผู้ปกครองจึงเป็นผู้รับบริการเช่นเดียวกับเด็ก

ดังนั้น ในการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ทางโรงเรียนจะเป็นผู้รับผิดชอบและดำเนินการ การมีส่วนร่วมทางการศึกษาของผู้ปกครอง ทำให้ผู้ปกครองสามารถเชื่อมประสานความเป็นอยู่การดูแล และการให้ความรู้แก่เด็กอย่างต่อเนื่อง จากบ้านสู่โรงเรียนและจากโรงเรียนสู่บ้าน การร่วมมือจากผู้ปกครองอย่างจริงจังเกิดผลลัพธ์ทางบวกแก่เด็ก

พัฒนา ชัชพงศ์ (2555, สื่อออนไลน์) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กว่า ร่วมมือกับโรงเรียนในการปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ความร่วมมือที่ดีของผู้ปกครองกับครูหรือผู้ดูแลเด็กนั้น จะช่วยให้การปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กให้หายไปได้อย่างง่ายดาย ครูมีประสบการณ์เพราะสอนเด็กมาหลายรุ่น อีกทั้งการปรับพฤติกรรมนั้นต้องทำอย่างสม่ำเสมอ ถ้าร่วมมือกัน ทำทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน

1. ให้ความร่วมมือกับการจัดกิจกรรมของโรงเรียน กิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ ความร่วมมือของผู้ปกครองเป็นการสนับสนุนให้ลูกเห็นว่าพ่อแม่และครูมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การเรียนรู้ที่โรงเรียนและที่บ้านสอดคล้อง สนับสนุนซึ่งกันและกัน อีกทั้งผู้ปกครองยังสามารถจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กได้ นอกจากนี้การที่ผู้ปกครองไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่นการเป็นวิทยากร อาสาสมัคร การให้ข้อมูลของลูก การร่วมประเมินความก้าวหน้าพัฒนาการของลูก การสื่อสารจากบ้านสู่โรงเรียนทำให้เกิดการสื่อสารสองทาง ซึ่งการติดต่อสื่อสารนี้ไม่ควรเกิดขึ้นเมื่อมีเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาเท่านั้น แต่ควรได้สื่อสารให้ครูได้รับทราบถึงสิ่งที่เกิดขึ้นที่บ้าน พัฒนาการของเด็ก ความสนใจของเด็ก ความรู้สึกของเด็กเกี่ยวกับครู โรงเรียน กิจกรรม และการเรียนรู้ควบคู่ไปด้วย รวมถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ เช่น แหล่งเรียนรู้

2. การที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กนั้น เรียกได้ว่าผู้ปกครองเป็น "หุ้นส่วน" ของโรงเรียนในการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กสู่คุณภาพสูงสุด มีงานวิจัยมากมายที่บ่งบอกถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างจริงจัง อย่างเช่นงานวิจัยจากมหาวิทยาลัย Rochester ใน New York และมหาวิทยาลัย Notre Dame ในเมือง Notre Dame พบว่าการมีความสัมพันธ์ และความอบอุ่นใน ครอบครัวมีผลกับพฤติกรรมของเด็ก ๆ ตอนอยู่ที่โรงเรียน โดยที่มวิจัยได้สำรวจความสัมพันธ์ของครอบครัวที่มีลูกอยู่ในวัยเรียน สามารถแบ่งครอบครัวได้ 3 ประเภท คือครอบครัวที่อบอุ่น ครอบครัวที่ไม่อบอุ่น และครอบครัวอบอุ่นปานกลาง พบว่าเด็ก ๆ ที่อยู่ในครอบครัวไม่อบอุ่นจะมีพฤติกรรมก้าวร้าว และมีส่วนร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่นได้ยาก ที่สุดก็จะพัฒนาไปเป็นอาการกังวลนอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยอีกมากที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและผลดีต่อตัวเด็ก ด้วยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก ปรากฏว่ามีผลต่อพัฒนาการและความสำเร็จด้านการศึกษาของนักเรียนอย่างเด่นชัด อีกทั้งยังช่วยผลักดันให้โรงเรียนดำเนินงานจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดีขึ้นอีกด้วย รัฐบาลหลายประเทศ รวมถึง สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา ได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกระดับ ส่งเสริม และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กอย่างจริงจังจนเรียกได้ว่า ผู้ปกครอง "เป็นหุ้นส่วน" ของสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียน สัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ปกครองและครูหรือผู้เลี้ยงดูเด็กจะนำไปสู่ ความไว้วางใจที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เต็มใจในการทำกิจกรรมร่วมกัน การอบรมเลี้ยงดูเด็กในทิศทางเดียวกัน มีเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาเด็ก รู้ว่า "เด็กน่ารัก" เป็นอย่างไรเมื่ออยู่ที่บ้าน "ลูกรัก" เป็นอย่างไรเมื่ออยู่ที่โรงเรียน ทำให้เด็กมีความสุข มีความมั่นคงทางอารมณ์ ไม่สับสน ผลพลอยได้จากการพัฒนาภาวะทางอารมณ์แก่เด็ก คือ การพัฒนาภาวะทางอารมณ์ แก่ผู้ปกครองโดยทางอ้อม

ลินดี จำเริญนูสิต (2559, สื่อออนไลน์) ได้กล่าวไว้ใน บทความทัศนคติ 5 แบบของพ่อแม่ที่ส่งเสริมการเรียนรู้รอบด้านของลูก เพื่อที่เราจะส่งเสริมลูกไปได้สุดทาง ว่า การส่งเสริมให้ลูกฉลาดรอบด้านไม่ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ลูกเรียนเท่านั้น แต่เริ่มต้นจากทัศนคติ ความเข้าใจและการมองเห็นโอกาสของคุณพ่อคุณแม่ หากเลี้ยงลูกแบบเข้มงวด ลูกก็จะถูกจำกัดความคิดและการกระทำ หากเลี้ยงลูกให้เก่งแต่ในตำรา ลูกก็อาจไม่รู้จักรักการพลิกแพลงหรือแก้ไขปัญหาในชีวิตจริง ซึ่งคุณพ่อคุณแม่ส่วนใหญ่มักจะพิจารณาและเลือกหลักการที่ดีที่สุดเพื่อเลี้ยงลูกให้ดีและเก่งที่สุด แต่วิธีการเลี้ยงลูกที่ดีที่สุดคือการปรับประยุกต์สิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้เข้ากับลักษณะนิสัยและความถนัดของลูกที่คุณพ่อคุณแม่ต้องเอาใจใส่ค้นหา และส่งเสริมให้ลูกได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง และสนับสนุนอยู่ห่าง ๆ ดังนี้คือ

1. เปิดประเด็นให้คิดและแสดงออกตลอดเวลา—ลองเปลี่ยนจากการออกคำสั่ง การไม่ให้ตัวเลือก หรือการจำกัดความคิดของลูก มาเป็นการถามเพื่อให้เขาได้แสดงความคิดเห็นและความรู้สึก การให้ตัวเลือกเพื่อให้เขาได้เลือกสิ่งที่คุณคิดว่าเหมาะกับตัวเอง หรือตั้งคำถามกับเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่พบเจอ เพื่อกระตุ้นให้เขาใช้ความคิดอยู่เสมอ ได้แสดงความเป็นตัวของตัวเอง และเป็นวิธีที่ทำให้คุณพ่อคุณแม่เปิดใจยอมรับตัวตนของลูก ได้มีโอกาสสังเกตเห็นบุคลิก ความถนัด และทักษะบางอย่างของลูกได้ เพื่อหาวิธีส่งเสริมต่อไปได้อย่างเหมาะสม

2. เรียนรู้ไปพร้อมกับลูก—ถ้าพ่อแม่อยากให้ลูกเรียนรู้อย่างฉลาดรอบด้าน แต่ตัวเองยังนั่งเล่นแท็บเล็ต ก้มหน้าดูโทรศัพท์มือถือตลอดเวลา หรือปล่อยให้ลูกนั่งดูทีวี เล่นเกม ลูกจะเกิดการเรียนรู้รอบด้านได้อย่างไร ในเมื่อลูกไม่ได้รู้สึกว่าคุณมีคุณค่าพอที่พ่อแม่จะมาสนใจ ดังนั้นพ่อแม่เองก็ต้องใช้เวลา เรียนรู้ไปพร้อมกันกับลูก ไม่ปล่อยให้ลูกทำอะไรโดยขาดความสนใจและกำลังใจ เช่น อยากให้ลูกปั่นจักรยานที่ชอบ คุณพ่อคุณแม่ก็ควรปั่นจักรยานหรือเดินไปพร้อม ๆ กับลูก ลูกชอบประดิษฐ์ พ่อแม่ก็ควรเป็นฝ่ายช่วยหาอุปกรณ์ ให้กำลังใจ และติดตามผลอยู่ใกล้ ๆ เพื่อเห็นถึงความพยายาม ความมุ่งมั่น และช่วยแนะนำในส่วนที่ลูกขอความเห็น

3. ไม่เปรียบเทียบลูกเรากับลูกคนอื่น—เด็กแต่ละคนมีพัฒนาการ ทักษะในการเรียนรู้และความสามารถที่แตกต่างกันค่ะ เช่น บางคนเก่งเรื่องการคิดคำนวณ บางคนเก่งเรื่องภาษา บางคนเก่งเรื่องการเคลื่อนไหว บางคนเก่งเรื่องความคิดสร้างสรรค์ หรือบางคนเก่งเรื่องการอยู่ร่วมกับผู้อื่น คุณพ่อคุณแม่ควรสังเกตเพื่อให้เห็นถึงศักยภาพนั้นและส่งเสริมเขาให้เต็มที่ พร้อมกับพัฒนาทักษะด้านอื่นไปพร้อมกัน ดังนั้นทัศนคติของคุณพ่อคุณแม่เป็นสิ่งสำคัญ ลูกเราอาจจะไม่จำเป็นต้องเก่งเรื่องเดียวกับเด็กคนอื่น แต่เขาจะเก่งและพัฒนาความสามารถตัวเองได้แบบไร้ขีดจำกัดในทักษะที่ถนัดค่ะ

4. ไม่กลัวถ้าลูกจะทำผิดพลาดและทำให้ผิดหวัง ซึ่งพ่อแม่หลายคนกลัวลูกผิดหวัง เสียใจ เลยลงมือทำแทนและปกป้องลูกมากเกินไป ซึ่งทัศนคติที่มีความหวังดีแบบนี้มักทำให้ลูกขาดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ลองลดความกลัวและวิตกกังวลของตัวเองลงอีกหน่อย แล้วปล่อยให้ลูกได้ลงมือทำ วิธีนี้จะกระตุ้นให้ลูกคิดหาทางแก้ไขปัญหาเอง หากเกิดความผิดพลาดเขาก็จะยอมรับในความผิดพลาดจากการเลือกของตัวเอง จดจำไว้พัฒนาให้ดีขึ้น และรับมือกับอารมณ์ของตัวเองได้เมื่อต้องผิดหวัง ซึ่งจะกลายมาเป็นทักษะที่สำคัญในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ไขปัญหา ความไม่ย่อท้อต่อเรื่องใด ๆ ค่ะ

5. ไม่มองข้ามพลังของสารอาหารบำรุงร่างกายและสมอง—ลูกจะสนุกกับการเรียนรู้ พัฒนาการดี และต่อยอดทักษะต่าง ๆ ได้เยี่ยมจะต้องเริ่มที่อาหารการกิน ที่ส่งเสริมสุขภาพ

กาย และใจให้แข็งแรงค่ะ คุณพ่อคุณแม่ทุกคนจึงเน้นเลือกของกินที่ดีต่อสมอง รวมไปถึงการให้ลูกกินวิตามินต่าง ๆ เพราะเชื่อว่าจะทำให้ลูกฉลาดมากขึ้น แต่จริง ๆ แล้วการให้ลูกกินอาหารทุกมื้อครบทั้ง 5 หมู่ และเพียงพอต่อความต้องการของร่างกายเด็กก็ช่วยให้เขาได้รับสารอาหารจำเป็นสำหรับการเจริญเติบโตและการทำงานของสมองแล้วค่ะ สำหรับลูกในวัยที่สนุกกับการใช้พลังอย่างเหลือเฟือเพื่อการเรียนรู้ คุณพ่อคุณแม่ควรเน้นอาหารที่มีโปรตีนเพื่อสร้างกล้ามเนื้อ รวมถึงอาหารที่มีแคลเซียมเพื่อให้กระดูกแข็งแรง

แนวคิด/ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

เออร์วิน (Ervin, 1976, หน้า 138 อ้างอิงใน จีรนนท์ สังกาสี, 2551) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับ ความหมายของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมว่า คือกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วม ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความชำนาญของประชาชนแก้ไขปัญหา ร่วมกันการใช้วิทยาการที่เหมาะสมให้การสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กร เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

เออร์วิน (Erwin, 1976, p. 138 อ้างอิงใน กรองกาญจน์ เชิญชัยชिरากุล, 2550) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม คือกระบวนการให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง เน้น การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชน ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และสนับสนุนติดตาม ผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ความหมายการมีส่วนร่วม จากการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า มีผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่าง ๆ นั้น เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยที่มนุษย์เริ่มอยู่กัน ชุมชน ซึ่งเกิดได้หลายลักษณะ หลายรูปแบบ และหลายวัตถุประสงค์ จึงไม่มีนักวิชาการคนใด สามารถให้คำนิยามความหมายของการมีส่วนร่วมได้อย่างครอบคลุมและถูกต้อง นอกจากนี้ข้อบ่งชี้เนื้อหาของสาระของการมีส่วนร่วมยังไม่กระจ่างชัดเจนเท่าที่ควร อย่างไรก็ตามนักวิชาการหลาย ท่านได้ให้คำนิยามคำว่า การมีส่วนร่วม ตามวัตถุประสงค์ของเนื้อหาที่เน้นเฉพาะตามความสนใจ ของตน

พงศ์พันธ์ แก้วหาวงษ์ (2550, หน้า 40) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมของบุคคล ต่าง ๆ ในการตัดสินใจ การดำเนินการ ร่วมคิด ร่วมฟัง ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมสำรวจปัญหา ร่วมลงทุน ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ ป้องกันและแก้ไขปัญหา และ ร่วมประเมินผล ในกิจการใด ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อบุคคล ทั้งทางตรงและ

ทางอ้อมเพื่อพัฒนาความสามารถของตนเองและเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตตามวัตถุประสงค์ที่กลุ่มบุคคลได้ ร่วมกันกำหนดไว้

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน เอปสไตน์ (Epstein, 1995, pp. 701-705 อ้างอิงใน ประพันธ์ เดชสวัสดิ์, 2552) ได้เสนอ “โครงสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน 6 แบบ” ประกอบด้วย ดังต่อไปนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูในฐานะผู้ปกครอง คือความรับผิดชอบพื้นฐานของครอบครัว ได้แก่การจัดเตรียมที่อยู่อาศัย สุขภาพ โภชนาการเครื่องนุ่งห่ม ความปลอดภัย ทักษะของผู้ปกครอง ต่อเด็กทุกระดับอายุ สภาพบ้านที่สนับสนุนเด็กในฐานะนักเรียนทุกระดับชั้น ข้อมูลข่าวสารและ กิจกรรมเพื่อช่วยโรงเรียนให้เข้าใจเด็กและครอบครัว

2. การติดต่อสื่อสาร คือ ความรับผิดชอบพื้นฐานของโรงเรียน ได้แก่ การสื่อสารจากโรงเรียนสู่บ้าน และการสื่อสารจากบ้านสู่โรงเรียน

3. การอาสาสมัคร คือการมีส่วนร่วมที่โรงเรียนและเพื่อโรงเรียน ได้แก่

3.1 การอาสาสมัครในโรงเรียนหรือชั้นเรียน เช่น ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน หรือผู้ปกครองในด้านต่าง ๆ

3.2 การอาสาสมัครเพื่อโรงเรียนหรือชั้นเรียน เช่น ช่วยโครงการของโรงเรียนและความก้าวหน้าของเด็กในทุกที่ทุกเวลา

3.3 การเป็นผู้ร่วมในทุกการแสดง กีฬา เหตุการณ์ การมอบรางวัล การเฉลิมฉลอง และอื่น ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น

4. การเรียนรู้ที่บ้าน คือการที่ผู้ปกครองจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านให้เหมาะสมเพื่อส่งเสริมสนับสนุน การเรียนรู้ของเด็ก

5. การตัดสินใจ คือการมีส่วนร่วมหรือการเป็นผู้ดำเนินการต่าง ๆ เช่น สมาคมผู้ปกครองและครู องค์กรผู้ปกครองและครู หรือสภาที่ปรึกษาคณะกรรมการ หรือกลุ่มที่ปรึกษา โรงเรียนอิสระต่าง ๆ โดยการเป็นสมาชิก ผู้มีส่วนร่วม ผู้นำ หรือตัวแทน เป็นต้น

6. การร่วมมือกับชุมชน คือการเชื่อมโยงชุมชนให้มาช่วยเหลือโรงเรียน นักเรียน และครอบครัว หรือ การเชื่อมโยงโรงเรียนให้ไปช่วยชุมชน

สรุป การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กจะทำให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญ ตระหนักถึงการส่งเสริมพัฒนาการเด็กคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจะได้จากการจัดประสบการณ์ และเข้ามามีส่วนร่วมในการให้การศึกษาเด็กโดยเชื่อมโยงกันระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน อีกทั้งยังทำให้การมีส่วนร่วมนี้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก

ตาราง 1 แสดงการสังเคราะห์หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

หลักการจัด ประสบการณ์	องค์กร / นักวิชาการ							รวม
	กระทรวงศึกษาธิการ (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2546)	Joanne Hondrick ช้างใน เขียนเขียนเขียน และคณะ 2559)	Katz ช้างใน คดีพันธุ์ เขียนเขียนเขียน และคณะ 2559)	ศุภโชค เกิดงาม 2553	เยาวพา เตชะตุปต์ 2542	กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น	มูลนิธิ โสตศโศ 2557	
1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้	✓	✓		✓		✓	✓	5
2. การอบรมเลี้ยงดู	✓			✓				2
3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวม	✓			✓			✓	3
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้	✓			✓				2
5. ประสานความร่วมมือกับ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน	✓			✓		✓	✓	4
6. จัดการศึกษาให้เหมาะสมกับวัย		✓				✓		2
7. เน้นให้เด็กมีความมั่นใจในตนเอง		✓						1
8. พัฒนาการด้านร่างกายและอารมณ์ให้ดี เสมอ		✓						1
9. ให้เด็กเกิดความรู้สึกปลอดภัย				✓				1
10. ยึดหลักความเพียงพอ				✓				1
11. มีความรู้สึกกับชีวิตที่ดี				✓				1
12. ให้เด็กเรียนรู้และตัดสินใจด้วยตนเอง				✓				1
13. หลักการยอมรับ				✓				1
14. หลักการตอบสนองที่ดี คำนึงถึงความ แตกต่างระหว่างบุคคล				✓		✓	✓	3
15. ความเสมอภาค						✓		1
16. การพัฒนาศักยภาพ						✓		1
17. สร้างหลักสูตรที่เหมาะสม						✓		1
18. สร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการ เรียนรู้						✓		1
19. การประเมินพัฒนาการ						✓	✓	2

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สรราวดี เพ็งศรีโคตร, จันทร์ชลี มาพุทท (2554, หน้า 80) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยซึ่งการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย 2) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนารูปแบบโดยสอบถามความคิดเห็น จากผู้ให้ข้อมูล จำนวน 135 คน สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 18 คน ประกอบด้วย ผู้ปกครอง ครูและผู้บริหาร และศึกษาผลการใช้รูปแบบโดยสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จำนวน 108 คน และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 19 คน ประกอบด้วย ผู้ปกครองครูและผู้บริหารเครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิจัยพบว่า 1.รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย มี 5 องค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการและแนวคิด ได้แก่ การส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนและการมีข้อตกลงร่วมกันในการทำงานระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง 2) วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาเด็ก พัฒนาผู้ปกครองและพัฒนาโรงเรียน 3) ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง มี 2 แบบ ได้แก่ แบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ 4) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ได้แก่ รวมตัดสินใจรวมดำเนินการและรวมประเมินผล 5) บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมี 6 ด้านได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดูในฐานะผู้ปกครอง ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการอาสาสมัคร ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการตัดสินใจ และด้านการร่วมมือกับชุมชน 2. ผลการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย พบว่า รูปแบบ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

วรรัฐพร โกสยะมาศ (2557, หน้า 68) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนธัญวิทยา (ตงมึ้น) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภोधัญบุรี จังหวัดปทุมธานี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนธัญวิทยา (ตงมึ้น) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภोधัญบุรี จังหวัดปทุมธานี และเพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนธัญวิทยา (ตงมึ้น) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภोधัญบุรี จังหวัดปทุมธานีจำแนกตามวุฒิการศึกษาและอาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นอนุบาลของโรงเรียนธัญวิทยา (ตงมึ้น) สังกัดสำนักงาน

ส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอธัญบุรีจังหวัดปทุมธานีปี การศึกษา 2557 จำนวน 180 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนธัญวิทยา (ตงมีน) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอธัญบุรีจังหวัดปทุมธานีโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับ มากทุกด้าน เรียงจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการจัดกิจกรรมตามลำดับ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ด้านการจัดกิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงงาม คอยดูแลสังเกตพฤติกรรมเด็ก ร่วมไปถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก มีส่วนร่วมในการจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์สำหรับการจัดกิจกรรมของเด็ก มีส่วนร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแนะนำโรงเรียน กิจกรรมการฝึกอบรมกิจกรรมการแสดงของนักเรียน กิจกรรมอื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นในโอกาสพิเศษ ส่วนลำดับสุดท้ายคือ มีส่วนร่วมในการกำหนดพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับกิจกรรมรายบุคคล กิจกรรมย่อยและกิจกรรมกลุ่มใหญ่ให้ชัดเจน

1.2 ด้านการจัดสภาพแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีส่วนร่วมในการดูแลความพร้อมของอาคารสถานที่ มีส่วนร่วมในการจัดห้องเรียนให้สะอาด มีแสงสว่างเพียงพอและได้สัดส่วนกับจำนวนเด็ก มีส่วนร่วมในการจัดบริเวณภายนอกห้องเรียนให้มีที่ร่มที่โล่งแจ้ง ส่วนลำดับสุดท้าย คือมีส่วนร่วมในการเตรียมสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนที่เป็นสนามเพื่อให้เด็กได้ทำกิจกรรม

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนธัญวิทยา (ตงมีน) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

2.1 ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนธัญวิทยา (ตงมีน) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานีโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนธัญวิทยา (ตงมีน) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานีโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

มัชฌิมา ใหม่ขลิบ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลโทรมาจังหวัดนนทบุรีใน 4 ด้านได้แก่ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการจัดสภาพแวดล้อมด้านการติดต่อสื่อสารและด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลโทรมาจังหวัดนนทบุรีผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลโทรมาจังหวัดนนทบุรีโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ด้านการติดต่อสื่อสารด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการจัดสภาพแวดล้อมและด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลโทรมาจังหวัดนนทบุรีพบว่า

2.1 ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลโทรมาจังหวัดนนทบุรีโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลโทรมาจังหวัดนนทบุรีโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

องอาจ นิลสุวรรณ (2551, หน้า 63-65) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาต อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาต อยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคม เป็นอันดับที่หนึ่ง ด้านร่างกายเป็นอันดับที่สอง ด้านภาษาเป็นอันดับที่สาม และด้านสติปัญญา เป็นอันดับสุดท้าย

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาต อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดเชียงใหม่ ด้านร่างกาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยมีส่วนร่วมให้เด็กช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย การรับประทานอาหาร และการดื่มนม เป็นอันดับที่หนึ่ง รองลงมา คือ สร้างนิสัยความสะอาด ถูกสุขลักษณะ โดยการล้างมือก่อนรับประทานอาหาร และหลังจากการขับถ่ายทุกครั้ง ทำความสะอาดร่างกายของเด็กทุกวัน เป็นอันดับที่สอง มีส่วนร่วมในการสังเกตและติดตามการเจริญเติบโต และบันทึกพฤติกรรมการพัฒนาการด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของเด็กอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เป็นลำดับที่สามตามลำดับ ขณะที่

การมีส่วนร่วมในการจัดสื่อการเรียนรู้ให้เด็กครบถ้วนตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับสุดท้าย

2. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยการมีส่วนร่วมในการให้ขวัญและกำลังใจเด็ก โดยการยิ้มแย้มแสดงความสนใจ หรือชมเชยเมื่อเด็กแสดงออกในสิ่งที่ดี เป็นอันดับที่หนึ่ง ซึ่งมีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมให้เด็กได้มีโอกาสพบปะกับบุคคล และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวในชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างความคุ้นเคย ในการมีปฏิสัมพันธ์ เป็นอันดับที่สอง และฝึกความมีวินัยให้แก่เด็กอย่างสม่ำเสมอเรื่องความสะอาด การรับประทานอาหารเช้าของเช้าที่เมื่อใช้เสร็จแล้ว เป็นอันดับที่สามตามลำดับ ขณะที่มีส่วนร่วมในการจัดบริเวณการเรียนรู้ภายในบ้าน ประกอบด้วยมุมต่าง ๆ เช่น มุมของเล่น มุมส่งเสริมการรู้จักตนเอง มีกระจกมีรูปภาพตัวเอง มุมภาษาและมุมหนังสือ เป็นอันดับสุดท้าย ซึ่งมีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

3. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านสติปัญญาโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กได้มีการฝึกการใช้ของใช้ของเล่นต่าง ๆ ได้แก่ ตา ดู หูฟัง จมูกดมกลิ่น ลิ้นชิมรส และสัมผัสด้วยมือ เป็นอันดับที่หนึ่ง ซึ่งมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมให้เด็กได้เล่นของเล่นที่เหมาะสมกับวัย เป็นอันดับที่สอง และชี้แนะให้เด็กรู้จักคุณลักษณะ หรือ คุณ สมบัติของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เช่น เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก ธรรมชาติรอบตัว วัตถุสิ่งของเครื่องใช้หรือของเล่นที่อยู่รอบตัว เป็นอันดับที่สามตามลำดับ ส่วนส่งเสริมให้เด็ก ได้มีโอกาสได้ใช้ประสาทสัมผัส สัมผัส ค้นคว้า ทดลองสิ่งต่าง ๆ รอบตัวด้วยตนเอง โดยอยู่ในความดูแลของพ่อแม่ เหมาะสมกับธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็ก เช่น จม-ลอย แม่เหล็กกับวัตถุต่าง ๆ หนัก-เบา เป็นต้น เป็นลำดับสุดท้าย

4. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านภาษา อยู่ในระดับมากโดยการมีส่วนร่วมให้เด็กรู้จักชื่อสิ่งของต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ขวดนม แก้วน้ำ สบู่ ผ้าอ้อม แป้ง หวี ฯลฯ เป็นอันดับที่หนึ่ง ซึ่งมีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมพูดคุย ยิ้มแย้ม ชมเชยเด็ก สอนให้เด็กพูดคำง่าย ๆ เปิดเพลงให้เด็กฟัง และให้เด็กร้องเพลงตาม เป็นอันดับที่สอง และเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความรู้สึก ความคิดเห็น รวมถึงความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เป็นอันดับที่สาม ตามลำดับ ขณะที่การมีส่วนร่วมในการเล่นบทบาทสมมติกับเด็ก เช่น จัดของเล่นเช่น เครื่องแต่งกายของบุคคลอาชีพต่าง ๆ ให้เด็กเล่นสมมติ หรือสมมติ

สถานการณ์ต่าง ๆ เช่นร้านค้า โรงพยาบาล เป็นต้น เป็นอันดับสุดท้าย ซึ่งมีระดับการมีส่วนร่วมร่วมปานกลาง

โสภณ มัดลิ่ง (2551, หน้า 66) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนชุมชนเอื้ออารีย์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า

1. พัฒนาการด้านร่างกาย ผลของการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนชุมชนเอื้ออารีย์ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม จำนวน 70 คน พบว่าส่วนมากมีความเห็นว่า ให้เด็กรู้จักดูแลรักษาความสะอาดร่างกาย เช่น การล้างมือ ล้าง ปาก เป็นต้น ให้เด็กมีการนอนพักผ่อนกลางวันซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด และให้เด็กมีกิจกรรมการเล่น บัณฑิตน้ำมัน ตัด ฉีก ระบายสีให้เด็กมีกิจกรรม การเล่น บัณฑิตน้ำมัน ตัด ฉีก ระบายสี ซึ่งอยู่ในระดับมาก

2. พัฒนาการด้านอารมณ์ ผลของการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนชุมชนเอื้ออารีย์ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม จำนวน 70 คน พบว่าส่วนมากมีความเห็นว่า ส่งเสริมด้วยการชมเชยเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ดีเมื่อเด็กทำผิดควรลงโทษด้วยการอธิบายให้เด็กรู้ว่าทำผิดและผู้ปกครองต้องสอบถามเหตุผลจากเด็กทุกครั้งเมื่อเห็นเด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

3. พัฒนาการด้านสติปัญญา ผลของการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนชุมชนเอื้ออารีย์ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม จำนวน 70 คน พบว่าส่วนมากมีความเห็นว่า ให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เล่านิทานให้เด็กฟัง เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและได้ตอบคำถาม และให้เด็กเรียนรู้เรื่องจำนวน เรื่องการเปรียบเทียบ ขนาด และปริมาณจากวัสดุจริงซึ่งอยู่ในระดับมาก

4. พัฒนาการด้านสังคม ผลของการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนชุมชนเอื้ออารีย์ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม จำนวน 70 คน พบว่าส่วนมากมีความเห็นว่า ให้เด็กรู้จักคำว่า “สวัสดี” ทักทายและแสดงความเคารพผู้ใหญ่ด้วยการไหว้และการนอบน้อม ผูกให้เด็กมีระเบียบวินัย และปฏิบัติตามกฎระเบียบทางสังคมเบื้องต้น เช่น การทิ้งขยะให้ถูกที่ เป็นต้น และให้เด็กทำกิจกรรมคนเดียว และปฏิบัติเป็นกลุ่ม ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

สุพรรณ บำรุงกิจ (2556, หน้า 63) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมเด็กปฐมวัยโรงเรียนเทศบาลขลุ่ย (บูรวิทยาคาร) จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ การพัฒนาด้านสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การพัฒนาการด้านร่างกาย อยู่ในระดับมากที่สุด การพัฒนาการด้านอารมณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การพัฒนาการด้านสติปัญญา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

1. การพัฒนาการด้านร่างกาย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ จัดให้เด็กรู้จักดูแลรักษาความสะอาดร่างกาย เช่น การล้างมือ เป็นต้น อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ จัดหาขนมที่มีประโยชน์ให้เด็กรับประทาน อยู่ในระดับมากที่สุด และจัดให้เด็กรู้จักเล่นกับผู้อื่นอย่างปลอดภัย อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

2. การพัฒนาการด้านอารมณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ เรื่อง ส่งเสริมด้วยการชมเชยเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ดี อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ จัดกิจกรรมให้เด็กรู้จักการมีระเบียบวินัยเมื่อหิบบอกขอเล่นมาแล้วเก็บที่เดิมอย่างมีระเบียบ อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อเด็กทำผิดควรลงโทษด้วยการอธิบายให้เด็กรู้ว่าทำผิด อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

3. การพัฒนาการด้านสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ให้เด็กรู้จักคำว่า “สวัสดี” ทักทายและแสดงความเคารพผู้ใหญ่ด้วยการไหว้และการนอบน้อม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ฝึกให้เด็กมีระเบียบวินัยและปฏิบัติตามกฎระเบียบทางสังคมเบื้องต้น เช่น การทิ้งขยะให้ถูกที่ เป็นต้น อยู่ในระดับมากที่สุด และผู้ปกครองเป็นแบบอย่างให้เด็กเห็นถึงความเป็นระเบียบ สะอาด สวยงาม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

4. การพัฒนาการด้านสติปัญญา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ส่งเสริมให้เด็กทบทวนการเรียน อ่าน เขียน และการนับตัวเลข อยู่ในระดับมาก และส่งเสริมให้เด็กแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยผู้ปกครองให้คำแนะนำ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

สุกิมล ว่องต้อ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางพัฒนาการส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า

1. โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองโดยมอบความรู้แก่ผู้ปกครองปีละครั้งจัดอบรมให้แก่ผู้ปกครองร่วมกับโรงเรียนอื่นและเน้นการจัดกิจกรรมโดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมต่อเนื่องโดยจุดศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมสำคัญคือโรงเรียน

2. ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีเวลาดูแลบุตรแต่สอนให้บุตรมีน้ำใจรู้จักแบ่งปันแต่จะดีและดูค่าถ้าไม่เชื่อฟังผู้ปกครองมักคิดว่าโรงเรียนมีหน้าที่อบรมบุตรหลานและส่วนใหญ่ผู้ปกครองไม่มีกิจกรรมร่วมกับ บุตรขณะอยู่บ้านผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเรื่องการดูแลบุตรน้อยแต่ให้ความสำคัญเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีและปลูกฝังบุตรหลาน

3. สถานศึกษาต้นแบบ พบว่าโรงเรียนได้จัดอบรมส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กแก่ผู้ปกครองเสมอและเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมามอบความรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็กปฐมวัยแก่นอกจากนี้ยังจัดโครงการให้ผู้ปกครองเยี่ยมนิทานเกมไปเล่นกับบุตรที่บ้านนำกิจกรรมผู้ปกครองและบุตรร่วมกันผลิตสื่อโรงเรียนจัดกิจกรรมสำคัญทางศาสนาโดยมีเด็กและผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรม

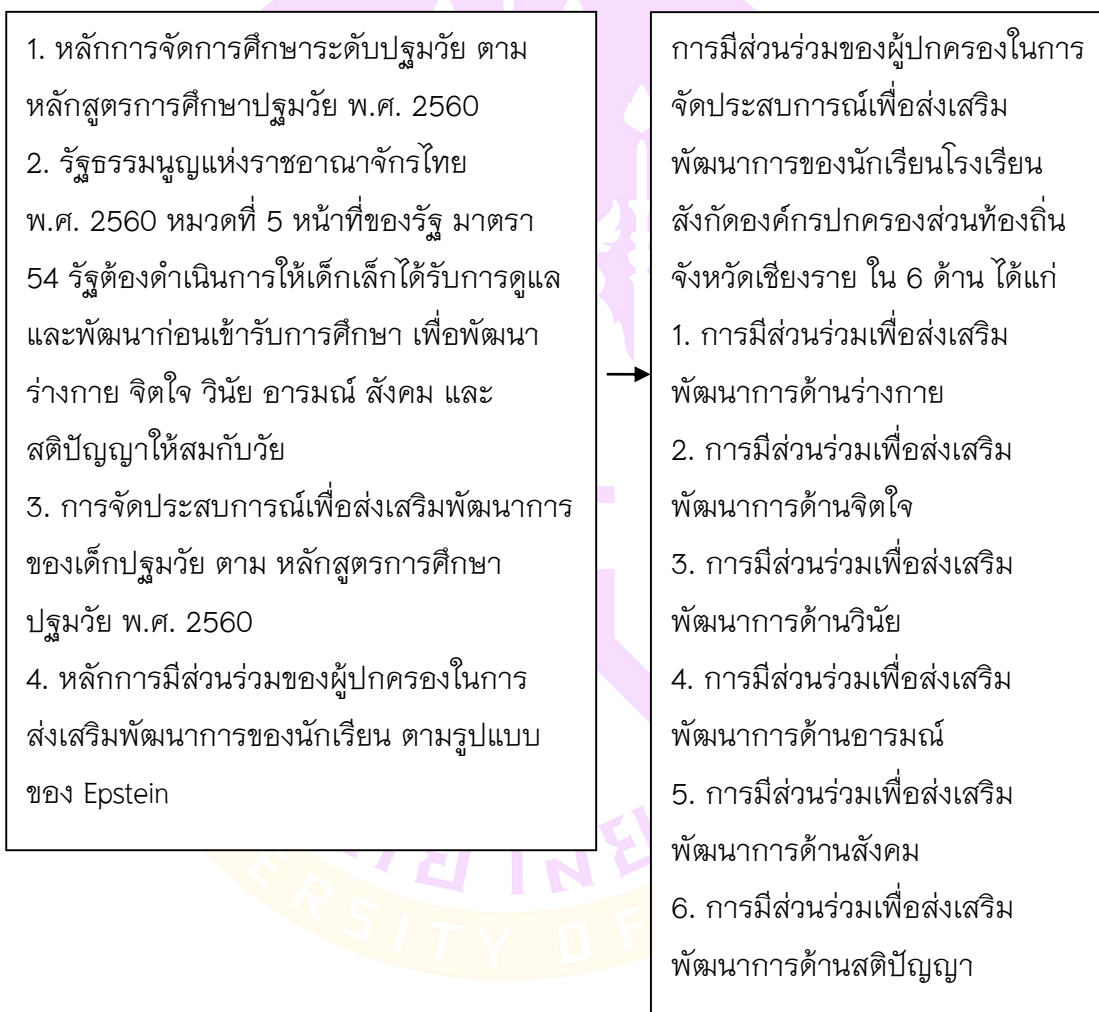
4. บทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนสถานศึกษาต้นแบบ พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ดูแลบุตรใกล้ชิดสอนให้บุตรรู้จักการให้อภัยการแบ่งปันมักใช้การอบรมบุตรหลานโดยความนุ่มนวลมีการจัดเตรียมอุปกรณ์เสริมจินตนาการเช่นสมุดวาดภาพสีและอุปกรณ์การเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมกับบุตรเสมอผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการถ่ายทอดประเพณีอันดีงามแก่บุตร

5. สำหรับแนวทางพัฒนาสถานศึกษา พบว่า ผู้เชี่ยวชาญได้แนะนำให้สถานศึกษาสร้างเครือข่ายในการทำงานทั้งภาครัฐเอกชนชุมชนรวมถึงโรงพยาบาลเพื่อเข้าร่วมเป็นภาคีสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนโรงเรียนผู้ปกครองและหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดหาวิทยากรที่สามารถมอบความรู้อย่างต่อเนื่องรวมถึงกระตุ้นส่งเสริมให้ผู้ปกครองตระหนักถึงหน้าที่กำหนดมาตรการให้โรงเรียนผู้ปกครองและชุมชนร่วมมือกันเช่นจัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้แก่ผู้ปกครองเชิญครูภูมิปัญญาชาวบ้านมาเป็นผู้นำในกิจกรรมส่วนแนวทางพัฒนาที่ผู้ปกครองควรทำตามด้านต่าง ๆ ดังนี้ผู้บริหารและครูผู้สอนควรมอบความรู้เชิงบูรณาการแก่ผู้ปกครองการให้ความช่วยเหลือผู้ปกครองผู้ปกครองครูและโรงเรียนควรร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาโดยใช้รูปแบบกิจกรรมให้มากที่สุดผู้ปกครองควรสร้างบรรยากาศที่บ้านให้รื่นรมย์

นำเรียนรู้ให้กำลังใจบุตรผู้ปกครองควรใช้แหล่งเรียนรู้ภายในท้องถิ่นเช่น ครูภูมิปัญญามาถ่ายทอดความรู้แก่บุตรหลานโดยอาศัยการทำกิจกรรมร่วมกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย แสดงให้เห็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิด

บทที่ 3

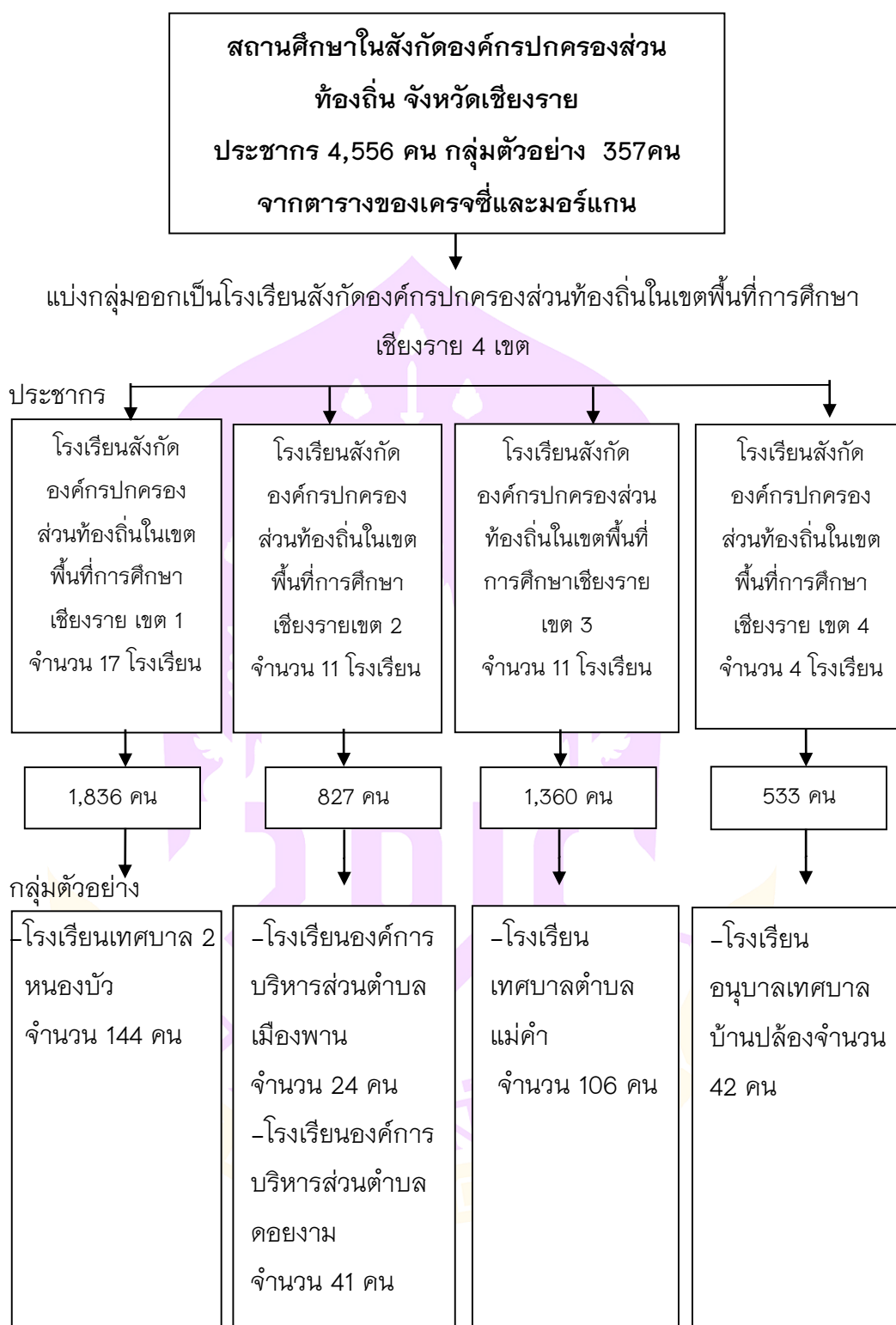
วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัย ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย จำนวน 43 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 4,556 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัย ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ได้มาจากข้อมูลจำนวนนักเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 43 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 357 คนจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูป ของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 pp. 607-610) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) ดังภาพ 2 และตารางที่ 2 ดังนี้

ภาพ 2 แสดงการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling)

ตาราง 2 แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ปกครองนักเรียนในสังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
	ผู้ปกครอง	ผู้ปกครอง
1. โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 1	1836	144
- โรงเรียนเทศบาล 2 หนองบัว	-	144
2. โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 2	827	65
- โรงเรียนองค์การบริหารส่วนตำบล เมืองพาน	-	24
- โรงเรียนองค์การบริหารส่วนตำบล ดอยงาม	-	41
3. โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 3	1360	106
- โรงเรียนเทศบาลตำบลแม่คำ	-	106
4. โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 4	533	42
- โรงเรียน อนุบาลเทศบาลบ้าน ปล้อง	-	42
รวมทั้งสิ้น	4,556	357

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ เป็น แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ผู้ศึกษาสร้างและพัฒนาขึ้นมาโดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจความตรงเชิงโครงสร้าง และเนื้อหา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Item Objective Congruence) โดยเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00 ขึ้นไปถือว่าข้อคำถามข้อนั้นสามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งผลการพิจารณาพบว่า ข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้องตามเกณฑ์จำนวน 60 ข้อ จากทั้งหมด 60 ข้อ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ วุฒิ การศึกษา อาชีพ ระดับชั้นของนักเรียน ความสัมพันธ์กับนักเรียน และความสามารถในการเข้าใจภาษาไทยและสื่อสารได้เป็นอย่างดี สามารถอ่านออก เขียนได้ ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านวินัย 4) ด้านอารมณ์ 5) ด้านสังคม และ 6) ด้านสติปัญญา เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended) โดยมีน้ำหนักคะแนนดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	การมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	การมีส่วนร่วมในระดับมาก
ระดับ 3	หมายถึง	การมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	การมีส่วนร่วมในระดับน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	การมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบโครงสร้างของแบบสอบถาม

2. นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดกรอบแนวคิด การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย

3. สร้างแบบสอบถาม แล้วตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยพิจารณาความเหมาะสมและครอบคลุมข้อคำถาม โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแบบสอบถามในการวิจัย จำนวน 3 ท่าน คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 ท่าน ครูชำนาญการพิเศษ 2 ท่าน

4. นำแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (ค่า IOC) ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จำนวน 60 ข้อ ได้ค่าความสอดคล้องระหว่าง .67–1.00

5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์แบบสอบถาม

6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาล 1–3 (ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย) จำนวน 30 คน ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย และนำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อัลฟา (Alpa Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach) ได้ความเชื่อมั่นที่ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ส่งหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยา ขอความร่วมมือ เก็บข้อมูลไปยังโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัย ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองระดับอนุบาล 1–3 ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย จำนวน 357 ชุด

2. ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 357 ชุด และเก็บคืน ได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 357 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถูกต้องและสมบูรณ์ นำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาพัฒนาการของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การวิเคราะห์การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาพัฒนาการของเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นมาตรฐานประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scales) มีการกำหนดคะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 103) ดังนี้

ค่าน้ำหนัก 5 หมายถึง	มากที่สุด
ค่าน้ำหนัก 4 หมายถึง	มาก
ค่าน้ำหนัก 3 หมายถึง	ปานกลาง
ค่าน้ำหนัก 2 หมายถึง	น้อย
ค่าน้ำหนัก 1 หมายถึง	น้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบเกณฑ์และแปลความหมายแต่ละระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 121) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51–5.00	หมายถึง การมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.51–4.50	หมายถึง การมีส่วนร่วมในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.51–3.50	หมายถึง การมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.51–2.50	หมายถึง การมีส่วนร่วมในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00–1.50	หมายถึง การมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

3. ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ อันนำไปสู่การตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้ในการเปรียบเทียบเพื่อดูการกระจายของข้อมูลและเพื่อนำเสนอข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมวดหมู่ของตัวแปร
2. ค่าเฉลี่ย (Mean, \bar{X}) ใช้ในการวัดค่าแนวโน้มเข้าสู่ศูนย์กลางของข้อมูล เพื่อทราบข้อมูลที่เป็นตัวแทนของกลุ่ม

3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ใช้คู่กับค่าเฉลี่ย เพื่อแสดงการกระจายของข้อมูล

4. ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรง (Reliability Coefficients) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

5. ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้วยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item–Objective Congruence, IOC)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ผู้ศึกษาได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ วุฒิ การศึกษา อาชีพ ระดับชั้นของนักเรียน ความสัมพันธ์กับนักเรียน และความสามารถในการเข้าใจภาษาไทยและสื่อสารได้เป็นอย่างดี สามารถอ่านออก เขียนได้ ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านวินัย 4) ด้านอารมณ์ 5) ด้านสังคม และ 6) ด้านสติปัญญา เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended)

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองนักเรียน

ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. อายุของผู้ปกครอง		
20 – 30 ปี	147	41.18
31 – 40 ปี	112	31.37
41 – 50 ปี	45	12.61
51 ปีขึ้นไป	53	14.84
รวม	357	100.00

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. วุฒิการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครอง		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	310	86.83
ปริญญาตรี	46	12.89
ปริญญาโท	1	0.28
รวม	357	100.00
3. อาชีพของผู้ปกครอง		
เกษตรกร	44	12.32
รับจ้าง	155	43.42
พนักงานบริษัท	80	22.41
พนักงานจ้าง	6	1.68
รัฐวิสาหกิจ	20	5.60
อื่น ๆ (ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว)	52	14.57
รวม	357	100.00
4. ระดับการศึกษาของนักเรียน		
อนุบาล 1	233	65.27
อนุบาล 2	98	27.45
อนุบาล 3	26	7.28
รวม	357	100.00
5. ความสัมพันธ์กับนักเรียน		
บิดา	82	22.97
มารดา	205	57.42
อื่น ๆ (ปู่ ย่า ตา ยาย และป้า)	70	19.61
รวม	357	100.00
6. การเข้าใจภาษาและสื่อสารได้ สามารถอ่านออก เขียนได้		
ดีมาก	200	56.02
ดี	87	24.38

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปานกลาง	38	10.64
น้อย	32	8.96
รวม	357	100.00

จากตาราง 3 พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่อายุอยู่ที่ระหว่าง 20-30 ปี มากที่สุดจำนวน 147 คน (ร้อยละ 41.18) รองลงมาคือ อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 112 คน (ร้อยละ 31.37) และ อายุระหว่าง 41-50 ปี น้อยที่สุด จำนวน 45 คน (ร้อยละ 12.61) ส่วนใหญ่วุฒิการศึกษาของผู้ปกครอง อยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 310 คน (ร้อยละ 86.83) รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี จำนวน 46 คน (ร้อยละ 12.89) และปริญญาโท น้อยที่สุด จำนวน 1 คน (ร้อยละ 0.28) ด้านอาชีพของผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง มากที่สุด จำนวน 155 คน (ร้อยละ 43.42) รองลงมาคือ อาชีพพนักงานบริษัท จำนวน 80 คน (ร้อยละ 22.41) และอาชีพพนักงานจ้าง น้อยที่สุด จำนวน 6 คน (ร้อยละ 1.68) ส่วนระดับการศึกษาของนักเรียน อนุบาล 1 มากที่สุด จำนวน 233 คน (ร้อยละ 65.27) รองลงมาคือ อนุบาล 2 จำนวน 98 คน (ร้อยละ 27.45) และอนุบาล 3 น้อยที่สุด จำนวน 26 คน (ร้อยละ 7.28) ส่วนความสัมพันธ์กับนักเรียน เป็นมารดา มากที่สุด จำนวน 205 คน (ร้อยละ 57.42) รองลงมาคือ บิดา จำนวน 82 คน (ร้อยละ 22.97) และ อื่น ๆ ปู่ ย่า ตา ยาย และป้า น้อยที่สุด จำนวน 70 คน (ร้อยละ 19.61) ส่วนระดับการเข้าใจภาษาไทยและสื่อสารได้ สามารถอ่านออก เขียนได้ อยู่ในระดับดีมาก มากที่สุด จำนวน 200 คน (ร้อยละ 56.02) รองลงมาคือ ระดับดี (ร้อยละ 24.38) และ ระดับน้อย น้อยที่สุด จำนวน 32 คน (ร้อยละ 8.96)

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการภาพรวม

ข้อ	การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ด้านร่างกาย	4.03	0.91	มาก
2	ด้านจิตใจ	4.36	0.50	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อ	การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
3	ด้านวินัย	3.98	0.76	มาก
4	ด้านอารมณ์	4.07	0.77	มาก
5	ด้านสังคม	4.05	0.78	มาก
6	ด้านสติปัญญา	3.94	0.98	มาก
รวม		4.07	0.75	มาก

จากตาราง 4 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน ภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.36$) รองลงมาคือ ด้านอารมณ์ ($\bar{X} = 4.07$) และด้านสังคม ($\bar{X} = 4.05$) ตามลำดับ ส่วนด้านสติปัญญา มีส่วนร่วม ต่ำสุด ($\bar{X} = 3.94$)

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย

ข้อ	รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ส่งเสริมด้านโภชนาการ และการดูแลสุขภาพของนักเรียน	3.71	1.21	มาก
2	ส่งเสริมให้เด็กได้นอนหลับพักผ่อน	4.11	0.72	มาก
3	ส่งเสริมให้เด็กได้ตื่นนอนเป็นประจำทุกวัน	3.94	1.13	มาก
4	ส่งเสริมให้เด็กได้ออกกำลังกายเป็นประจำทุกวัน	4.05	0.82	มาก
5	ส่งเสริมให้เด็กได้เล่นกีฬาทั้งในร่มและกลางแจ้ง	4.09	1.31	มาก
6	ส่งเสริมให้เด็กได้เล่นกับผู้อื่นอย่างปลอดภัย	4.43	0.58	มาก
7	ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เช่น การหยิบจับสิ่งของ การเขียน ด้วยตนเองเป็นประจำ	4.19	1.34	มาก
8	ส่งเสริมให้เด็กได้แต่งตัว หวีผม แปรงฟัน และทำงานที่ละเอียดขึ้นด้วยตนเอง	3.99	1.11	มาก
9	ฝึกให้เด็กช่วยงานบ้าน เช่น กวาดบ้าน ถูบ้าน	3.59	1.03	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
10	นำเด็กไปรับการตรวจสุขภาพและรับวัคซีนสร้างภูมิคุ้มกันโรค ตามวัย ตามที่แพทย์กำหนด	4.20	0.95	มาก
	รวม	4.03	0.91	มาก

จากตาราง 5 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการส่งเสริมให้เด็กได้เล่นกับผู้อื่นอย่างปลอดภัย มีส่วนร่วมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการนำเด็กไปรับการตรวจสุขภาพและรับวัคซีนสร้างภูมิคุ้มกันโรค ตามวัยตามที่แพทย์กำหนด ($\bar{X} = 4.20$) และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เช่น การหยิบจับสิ่งของ การเขียนด้วยตนเองเป็นประจำ ($\bar{X} = 4.19$) ตามลำดับ ส่วนด้านการฝึกให้เด็กช่วยงานบ้าน เช่น กวาดบ้าน ถูบ้าน มีส่วนร่วมต่ำสุด ($\bar{X} = 3.59$)

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ

ข้อ	รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ส่งเสริมให้เด็ก มีความมั่นใจ และกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมตามวัย	4.03	0.91	มาก
2	ส่งเสริมให้เด็กมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการรู้จักแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น	4.14	0.78	มาก
3	ส่งเสริมให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรม เช่น ซื่อสัตย์	4.36	0.72	มาก
4	ส่งเสริมให้เด็กรัก มีเมตตา กรุณาต่อสัตว์	4.22	0.81	มาก
5	ฝึกให้เด็กไม่หยิบของ ๆ ผู้อื่นโดยมิได้รับอนุญาต	4.53	0.76	มากที่สุด
6	ส่งเสริมให้เด็กรู้จักการประหยัด เช่น น้ำ ไฟ	4.22	0.81	มาก
7	ส่งเสริมให้เด็กรู้จักการออมเงิน	4.57	0.59	มากที่สุด
8	อยู่ใกล้ชิดและหยอกล้อกับเด็กทุกวัน	4.29	0.78	มาก
9	มีโอกาสพาเด็กไปเที่ยวนอกบ้านหรือเยี่ยมญาติ	4.11	0.98	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
10	ได้ให้กำลังใจ โดยการยกย่องชมเชย หรือให้รางวัล เมื่อเด็กทำสิ่งที่ดี หรือประสบความสำเร็จ	4.63	0.57	มากที่สุด
รวม		4.36	0.50	มาก

จากตาราง 6 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ ภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การให้กำลังใจ โดยการยกย่องชมเชย หรือให้รางวัลเมื่อเด็กทำสิ่งที่ดี หรือประสบความสำเร็จ มีส่วนร่วมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กรู้จักการออมเงิน ($\bar{X} = 4.57$) และ มีส่วนร่วมในการฝึกให้เด็กไม่หยิบของ ๆ ผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ($\bar{X} = 4.53$) ตามลำดับ ส่วนการส่งเสริมให้เด็กมีความมั่นใจ และกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมตามวัย มีส่วนร่วมต่ำสุด ($\bar{X} = 4.03$)

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านวินัย

ข้อ	รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ส่งเสริมให้เด็กรู้จักการมีระเบียบวินัย การรอคอย	4.25	0.69	มาก
2	ส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	4.05	0.85	มาก
3	ส่งเสริมให้เด็กรู้จักเก็บของและรักษาของใช้ส่วนตัว	4.10	0.98	มาก
4	ส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง เช่น แต่งตัว แปรงฟัน รับประทานอาหาร เป็นต้น	3.95	0.91	มาก
5	ส่งเสริมให้เด็กมีความตรงต่อเวลา	3.91	0.81	มาก
6	ส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติตามกฎระเบียบ	3.92	0.78	มาก
7	ฝึกให้เด็กมีความอดทนต่อความยากลำบาก	3.92	0.78	มาก
8	ฝึกให้เด็กรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองได้	3.54	1.09	มาก

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
9	อธิบายให้เด็กทราบถึงเหตุและผลเสมอ เช่น เมื่อเด็กทำผิดท่านบอกได้ว่าผิดเพราะอะไร แล้วผลจะเป็นอย่างไร	4.09	0.95	มาก
10	เป็นแบบอย่างในเรื่องการมีวินัยให้กับเด็ก	4.19	0.77	มาก
รวม		3.98	0.76	มาก

จากตาราง 7 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านวินัย ภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การส่งเสริมให้เด็กรู้จักการมีระเบียบวินัย การรอคอย มีส่วนร่วมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการเป็นแบบอย่างในเรื่องการมีวินัยให้กับเด็ก ($\bar{X} = 4.19$) และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กรู้จักเก็บของและรักษาของใช้ส่วนตัว ($\bar{X} = 4.10$) ตามลำดับ ส่วนด้านการฝึกให้เด็กรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ มีส่วนร่วมต่ำสุด ($\bar{X} = 3.54$)

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์

ข้อ	รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ส่งเสริมให้เด็กรู้จักควบคุมตนเองด้วยการอธิบายเหตุผลและยกตัวอย่างให้เด็กเข้าใจ	3.97	1.02	มาก
2	มีการสอบถามเหตุผลจากเด็กทุกครั้งเมื่อเห็นเด็กแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม	4.33	0.76	มาก
3	ฝึกให้เด็กได้แก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง เช่น เมื่อเด็กหกล้ม	4.14	0.67	มาก
4	ฝึกให้เด็กมีความอดทน อดกลั้น	3.93	0.94	มาก
5	ฝึกให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม	3.93	0.94	มาก
6	เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวด้วยตนเอง	4.15	0.67	มาก
7	เปิดโอกาสให้เด็กได้ตัดสินใจและทำในสิ่งที่ต้องการ	4.07	0.70	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
8	มีเวลาดูแล เอาใจใส่เด็กสม่ำเสมอ	3.81	1.26	มาก
9	แสดงความรัก ความเข้าใจ รับฟังและพูดคุยโต้ตอบกับเด็ก	4.21	0.63	มาก
10	มีโอกาสมทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเด็ก เช่น เล่นของเล่น ทำอาหาร เล่นกีฬา พาไปเที่ยว เป็นต้น	4.15	1.02	มาก
	รวม	4.07	0.77	มาก

จากตาราง 8 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ ภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) เมื่อพิจารณารายข้อ มีการสอบถามเหตุผลจากเด็กทุกครั้งเมื่อเห็นเด็กแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม มีส่วนร่วมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการแสดงความรักความเข้าใจ รับฟังและพูดคุยโต้ตอบกับเด็ก ($\bar{X} = 4.21$) และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเด็ก เช่น เล่นของเล่น ทำอาหาร เล่นกีฬา พาไปเที่ยว เป็นต้น และมีส่วนร่วมในการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวด้วยตนเองมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.15$) ตามลำดับ ส่วนด้านการมีเวลาดูแลเอาใจใส่เด็กอย่างสม่ำเสมอ มีส่วนร่วมต่ำสุด ($\bar{X} = 3.81$)

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม

ข้อ	รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ส่งเสริมให้เด็กรู้จักคำว่า “สวัสดิ” ทัศนคติ และแสดง ความเคารพผู้ใหญ่ด้วยการไหว้	4.23	0.74	มาก
2	ส่งเสริมให้เด็กพูดจาสุภาพ ใช้คำลงท้ายด้วย ครับ/ค่ะ	4.11	0.84	มาก
3	เป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กเห็นถึงความเป็นระเบียบ สะอาด และสวยงาม	3.83	1.24	มาก
4	ปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงาม คอยดูแล สังเกต พฤติกรรมเด็กและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก	3.90	0.93	มาก
5	มีส่วนร่วมในการเล่นกับเด็กเป็นประจำ	4.07	0.76	มาก

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
6	ส่งเสริมให้เด็กใช้ภาษาและการสื่อสารที่ถูกต้องเหมาะสมตามวัย	4.15	0.67	มาก
7	ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะร่วมมือกับผู้อื่นในลักษณะกลุ่ม	3.84	0.99	มาก
8	ส่งเสริมให้เด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนและชุมชน	4.17	0.68	มาก
9	นำเด็กเข้าร่วมกิจกรรมและประเพณีท้องถิ่นเสมอ	3.92	1.15	มาก
10	ฝึกให้เด็กรู้จักแบ่งปันของเล่น ของใช้ ให้ผู้อื่น	4.32	0.84	มาก
	รวม	4.05	0.78	มาก

จากตาราง 9 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการฝึกให้เด็กรู้จักแบ่งปันของเล่น ของใช้ ให้ผู้อื่น มีส่วนร่วมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กรู้จักคำว่า “สวัสดี” ทักทายและแสดงความเคารพผู้ใหญ่ด้วยการไหว้ ($\bar{X} = 4.23$) และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนและชุมชน ($\bar{X} = 4.17$) ส่วนด้านการเป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กได้เห็นถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด และสวยงาม มีส่วนร่วมต่ำสุด ($\bar{X} = 3.83$)

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา

ข้อ	รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ฝึกให้เด็กรู้จักสังเกต ขนาดสี รูปร่างของคน สัตว์และสิ่งของที่อยู่ใกล้ตัว	3.96	1.26	มาก
2	ส่งเสริมให้เด็กได้แก้ปัญหาด้วยตนเองโดยท่านให้คำแนะนำ	4.31	0.74	มาก
3	เปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนา ได้ตอบและแสดงความคิดเห็นร่วมกับท่าน	4.16	0.79	มาก

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
4	มีการตั้งคำถามปลายเปิดให้เด็กได้ตอบคำถามได้ หลากหลาย เช่น ทำไม,อย่างไร	4.37	0.75	มาก
5	ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้โดยผ่านการเล่น เช่น การเล่น เกมภาพตัดต่อ การต่อตัวต่อ เป็นต้น	3.78	1.28	มาก
6	ส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ด้วยการเล่านิทาน หรืออ่านหนังสือให้เด็กฟังเป็นประจำ	3.57	1.25	มาก
7	ส่งเสริมให้เด็กได้มีความคิดสร้างสรรค์และ จินตนาการในการสร้างผลงาน เช่น การวาดรูป การ ประดิษฐ์ของเล่นง่าย ๆ	3.92	1.25	มาก
8	เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยการลองผิดลองถูกใน เรื่องต่าง ๆ	3.86	0.98	มาก
9	เปิดโอกาสให้เด็กเล่าเรื่องหรืออธิบายภาพจาก หนังสือหรือภาพที่เขาวาด	3.71	1.35	มาก
10	มีโอกาสดูโทรทัศน์พร้อมเด็กและเลือกดูรายการที่ เหมาะสม	3.79	1.16	มาก
	รวม	3.94	1.01	มาก

จากตาราง 10 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการตั้งคำถามปลายเปิดให้เด็กได้ตอบคำถามได้หลากหลาย เช่น ทำไม,อย่างไร มีส่วนร่วมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.37$) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กได้แก้ปัญหาด้วยตนเองโดยท่านให้คำแนะนำ ($\bar{X} = 4.31$) และมีส่วนร่วมในการเปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนาได้ตอบและแสดงความคิดเห็นร่วมกับท่าน ($\bar{X} = 4.16$) ตามลำดับ ส่วนด้านการส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ด้วยการเล่านิทานหรืออ่านหนังสือให้เด็กฟังเป็นประจำ มีส่วนร่วมต่ำสุด ($\bar{X} = 3.57$)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย

ตาราง 11 แสดงความถี่และค่าร้อยละของข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย มีผู้ให้ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ด้านร่างกาย จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 15.68 ของกลุ่มตัวอย่าง

ที่	ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนด้านร่างกาย	ความถี่	ร้อยละ
1	ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กได้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง และรักการออกกำลังกาย	23	6.44
2	ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กได้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์และครบ 5 หมู่ ลดอาหารที่ไม่มีประโยชน์	18	5.04
3	ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กตื่นนอนเป็นประจำทุกวัน	13	3.64
4	ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้โรงเรียนมีการตรวจสุขภาพนักเรียน และการฉีดวัคซีนเสริมให้กับเด็กนักเรียนในโรงเรียน	2	0.56

ตาราง 12 แสดงความถี่และค่าร้อยละของข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ มีผู้ให้ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ด้านจิตใจ จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 21.28 ของกลุ่มตัวอย่าง

ที่	ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนด้านจิตใจ	ความถี่	ร้อยละ
1	ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กกล้าแสดงออก	37	10.36
2	ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กรู้จักอดทนอดกลั้น รู้จักยอมรับ ความผิดหวัง ไม่ดื้อรั้น เชื่อฟังสิ่งที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองสอน	18	5.04

ตาราง 12 (ต่อ)

ที่	ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัด ประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน ด้านจิตใจ	ความถี่	ร้อยละ
3	ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กมีสุขภาพจิตที่ดี ไม่เครียด เข้า กับเพื่อนหรือคนอื่นได้	13	3.64
4	ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เพื่อน ไม่ รังแกเพื่อน	8	2.24

ตาราง 13 แสดงความถี่และค่าร้อยละของข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองใน
การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านวินัย มีผู้ให้ข้อเสนอแนะการ
มีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของ
นักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ด้าน
วินัย จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 21.28 ของกลุ่มตัวอย่าง

ที่	ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัด ประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน ด้านวินัย	ความถี่	ร้อยละ
1	ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กรู้จักการรอคอย	28	7.84
2	ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กรู้จักการใช้ของและการเก็บของ เข้าที่เดิมให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	17	4.76
3	ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วย ตนเอง รู้หน้าที่เป็นประจำสม่ำเสมอ เช่น การตื่นมาเก็บที่นอน ล้างหน้าแปรงฟัน การแต่งตัว การรับประทานอาหารด้วย ตนเอง รู้จักช่วยเหลือตนเองเรื่องง่าย ๆ ได้	15	4.20
4	ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กรับผิดชอบหน้าที่ของตนเอง	8	2.24
5	ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กมีระเบียบวินัยในตนเอง	8	2.24

ตาราง 14 แสดงความถี่และค่าร้อยละของข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ มีผู้ให้ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ด้านอารมณ์ จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 9.80 ของกลุ่มตัวอย่าง

ที่	ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนด้านอารมณ์	ความถี่	ร้อยละ
1	ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กมีความอดทนต่อปัญหา ไม่หงุดหงิดหรือโมโหเมื่อไม่ได้สิ่งที่ต้องการ	17	4.76
2	ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กสามารถอธิบายเหตุผลอย่างง่ายได้ เช่น การอยากได้ของเล่น หรือเมื่อต้องการทำสิ่งใด	10	2.80
3	ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม ไม่แสดงกิริยาก้าวร้าว	8	2.24

ตาราง 15 แสดงความถี่และค่าร้อยละของข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม มีผู้ให้ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ด้านสังคม จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 25.48 ของกลุ่มตัวอย่าง

ที่	ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนด้านสังคม	ความถี่	ร้อยละ
1	ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กรู้จักการมีสัมมาคารวะ รู้จักการไหว้ การทำความเคารพผู้ใหญ่ การขอบคุณหรือการขอโทษ	41	11.48
2	ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กพูดจาไพเราะ ไม่พูดหยาบคาย	33	9.24
3	ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กรู้จักแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	17	4.76

ตาราง 16 แสดงความถี่และค่าร้อยละของข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา มีผู้ให้ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ด้านสติปัญญา จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 8.68 ของกลุ่มตัวอย่าง

ที่	ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนด้านสติปัญญา	ความถี่	ร้อยละ
1	ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กมีสมาธิในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และให้ความสำคัญและตั้งใจทำให้สำเร็จ	16	4.48
2	ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กรักการอ่าน	12	3.36
3	ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กรู้และสามารถแยกแยะออกว่าสิ่งไหนควรหรือไม่ควรทำ	3	0.84

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัย ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย จำนวน 43 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 4,556 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัย ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ได้มาจากข้อมูลจำนวนนักเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 43 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 357 คน จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูป ของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 pp. 607-610) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling)

สรุปผลการศึกษา

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน ภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ มากที่สุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ และการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ตามลำดับ ส่วนการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา มีส่วนร่วมต่ำสุด

1.1 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การส่งเสริมให้เด็กได้เล่นกับผู้อื่นอย่างปลอดภัย มีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการนำเด็กไปรับการตรวจสุขภาพและรับวัคซีนสร้างภูมิคุ้มกันโรค ตามวัย ตามที่แพทย์กำหนด และ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เช่น การหยิบจับสิ่งของ การเขียนด้วยตนเอง เป็นประจำ ตามลำดับ ส่วนด้านการฝึกให้เด็กช่วยงานบ้าน เช่น กวาดบ้าน ถูบ้าน มีส่วนร่วมต่ำสุด

1.2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้าน

จิตใจ ภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การให้กำลังใจ โดยการยกย่องชมเชย หรือให้รางวัลเมื่อเด็กทำสิ่งที่ดี หรือประสบความสำเร็จ มีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กรู้จักการออมเงิน และมีส่วนร่วมในการฝึกให้เด็กไม่หยิบของ ๆ ผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ตามลำดับ ส่วนการส่งเสริมให้เด็กมีความมั่นใจ และกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมตามวัย มีส่วนร่วมต่ำสุด

1.3 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านวินัย ภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การส่งเสริมให้เด็กรู้จักการมีระเบียบวินัย การรอคอย มีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการเป็นแบบอย่างในเรื่องการมีวินัยให้กับเด็ก และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กรู้จักเก็บของและรักษาของใช้ส่วนตัว ตามลำดับ ส่วนด้านการฝึกให้เด็กรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ มีส่วนร่วมต่ำสุด

1.4 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ ภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ มีการสอบถามเหตุผลจากเด็กทุกครั้งเมื่อเห็นเด็กแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม มีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการแสดงความรักความเข้าใจ รับฟังและพูดคุยโต้ตอบกับเด็ก มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเด็ก เช่น เล่นของเล่น ทำอาหาร เล่นกีฬา พาไปเที่ยว เป็นต้น และมีส่วนร่วมในการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวด้วยตนเอง ตามลำดับ ส่วนด้านการมีเวลาดูแลเอาใจใส่เด็กอย่างสม่ำเสมอ มีส่วนร่วมต่ำสุด

1.5 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การฝึกให้เด็กรู้จักแบ่งปันของเล่น ของใช้ ให้ผู้อื่น มีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กรู้จักคำว่า “สวัสดี” ทักทายและแสดงความเคารพผู้ใหญ่ด้วยการไหว้ และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนและชุมชน ตามลำดับ ส่วนด้านการเป็นตัวอย่งที่ดีให้เด็กเห็นถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด และสวยงาม มีส่วนร่วมต่ำสุด

1.6 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการตั้งคำถามปลายเปิดให้เด็กได้ตอบคำถามได้หลากหลาย เช่น ทำไม,อย่างไร มีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กได้แก้ปัญหาด้วยตนเองโดยท่านให้คำแนะนำ และมีส่วนร่วมในการเปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนา โต้ตอบและแสดงความคิดเห็นร่วมกับท่าน ตามลำดับ ส่วนด้านการส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ด้วยการเล่านิทานหรืออ่านหนังสือให้

เด็กฟังเป็นประจำ มีส่วนร่วมต่ำสุด

2. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย 6 ด้าน

2.1 ด้านร่างกาย ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กได้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง และรักการออกกำลังกาย ให้เด็กได้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์และครบ 5 หมู่ ลดอาหารที่ไม่มีประโยชน์ ให้เด็กตื่นนอนเป็นประจำทุกวัน และควรมีส่วนร่วมในการให้โรงเรียนมีการตรวจสุขภาพนักเรียน และการฉีดวัคซีนเสริมให้กับเด็กนักเรียนในโรงเรียน

2.2 ด้านจิตใจ ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กกล้าแสดงออก ให้เด็กรู้จักอดทนอดกลั้น รู้จักยอมรับความผิดหวัง ไม่ดีใจ รื่น เชื้อฟังสิ่งที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองสอน ควรมีส่วนร่วมให้เด็กมีสุขภาพจิตที่ดี ไม่เครียด เข้ากับเพื่อนหรือคนอื่นได้ และควรมีส่วนร่วมให้เด็กมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เพื่อน ไม่รังแกเพื่อน

2.3 ด้านวินัย ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กรู้จักการรอคอย ให้เด็กรู้จักการใช้ของและการเก็บของเข้าที่เดิมให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่ทิ้งของไม่เป็นระเบียบ รู้จักรักษาของไม่ทำลายของให้เสียหาย และควรมีส่วนร่วมให้เด็กปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง รู้หน้าที่เป็นประจำสม่ำเสมอ เช่น การตื่นมาเก็บที่นอน ล้างหน้าแปรงฟัน การแต่งตัว การรับประทานอาหารด้วยตนเอง รู้จักช่วยเหลือตนเองเรื่องง่าย ๆ ได้ ให้เด็กรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง มีส่วนร่วมให้เด็กมีระเบียบวินัยในตนเอง

2.4 ด้านอารมณ์ ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กมีความอดทนต่อปัญหาต่าง ๆ ไม่หงุดหงิดหรือโมโหเมื่อไม่ได้สิ่งที่ต้องการ ให้เด็กสามารถอธิบายเหตุผลอย่างง่ายได้ เช่น การอยากได้ของเล่น หรือเมื่อต้องการทำสิ่งใด และควรมีส่วนร่วมให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม ไม่แสดงกิริยาก้าวร้าว

2.5 ด้านสังคม ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กรู้จักการมีสัมมาคารวะ รู้จักการไหว้ การทำความเคารพผู้ใหญ่ การขอบคุณหรือการขอโทษ ให้เด็กพูดจาไพเราะ ไม่พูดหยาบคาย และควรมีส่วนร่วมให้เด็กรู้จักแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น

2.6 ด้านสติปัญญา ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กมีสมาธิในการทำกิจกรรม และให้ความสำคัญและตั้งใจทำให้สำเร็จ ควรส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน และควรมีส่วนร่วมให้เด็กรู้ และสามารถแยกแยะออกว่าสิ่งไหนควรหรือไม่ควรทำ

อภิปรายผล

ในการอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด เชียงราย มีประเด็นอภิปราย ดังนี้

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ภาพรวม และรายด้านพบว่า มีส่วนร่วมระดับมาก ทั้ง 6 ด้าน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่กล่าวว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษา มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และตามหลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่กล่าวว่า เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ตลอดจนได้รับการเรียนรู้อย่างเหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้สอน เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู การพัฒนา และให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้าน อย่างเป็นองค์รวมมีคุณภาพ และเต็มตามศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุวิมล ว่องต่อ, 2555, หน้า 65) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางพัฒนาการส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ดูแลบุตรใกล้ชิดสอนให้บุตรรู้จักการให้อภัยการแบ่งปันมักใช้การอบรมบุตรหลานด้วยความนุ่มนวลมีการจัดเตรียมอุปกรณ์เสริมจินตนาการเช่นสมุดวาดภาพสีและอุปกรณ์การเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมกับบุตรเสมอผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการถ่ายทอดประเพณีอันดีงามแก่บุตร

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กได้เล่นกับผู้อื่นอย่างปลอดภัย นำเด็กไปรับการตรวจสุขภาพและรับวัคซีนสร้างภูมิคุ้มกันโรค ตามที่แพทย์กำหนดเป็นประจำ และได้มีการส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เช่น การหยิบจับสิ่งของ การเขียนด้วยตนเองเป็นประจำ ตามแนวคิดของ อีริคสัน ที่กล่าวว่า ในช่วงอายุ 3-6 ปี เป็นระยะที่พัฒนาความคิดริเริ่มหรือความรู้สึกผิด (Initiative

versus Guilt) เด็กจะกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว รู้จักเล่นเลียนแบบสมมุติ เด็กจึงควรมีอิสระที่จะในการค้นหา หากไม่มีอิสระเด็กจะรู้สึกผิดที่ไม่สามารถเรียนรู้ ส่งผลต่อความรู้สึกไม่ดีของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุพัฒน์ บำรุงกิจ, 2556, หน้า 63) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมเด็กปฐมวัยโรงเรียนเทศบาลขลุ่ย (บุรวิทยาจารย์) จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาการด้านร่างกาย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ จัดให้เด็กรู้จักดูแลรักษาความสะอาดร่างกาย เช่น การล้างมือ เป็นต้น อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ จัดหาขนมที่มีประโยชน์ให้เด็กรับประทาน อยู่ในระดับมากที่สุด และจัดให้เด็กรู้จักเล่นกับผู้อื่นอย่างปลอดภัย อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

2. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ ภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ปกครองได้มีการให้กำลังใจ โดยการยกย่องชมเชย หรือให้รางวัลเมื่อเด็กทำสิ่งที่ดี หรือประสบความสำเร็จเป็นประจำ มีส่วนร่วมในการให้เด็กรู้จักการออมเงิน และฝึกให้เด็กไม่หยิบของ ๆ ผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ตามที่ (กระทรวงสาธารณสุข, 2551, หน้า 9) กล่าวว่า จิตใจของเด็กวัยอนุบาลเปรียบเสมือนฟองน้ำที่พร้อมจะซึมซับทุกสิ่งผ่านเข้ามา หากเด็กได้รับการเลี้ยงดูแนะนำที่ถูกต้องเหมาะสม จะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านจิตใจที่ดี เด็กจะยอมรับนับถือตนเองได้ รับการยอมรับจากผู้อื่น และเด็กก็จะมีความสุขมีกำลังใจ มีแรงจูงใจในการทำงานตามที่มุ่งหวัง และสามารถมีกระบวนการคิดแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ดี ทำให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (องอาจ นิลสุวรรณ, 2551, หน้า 63-65) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยการมีส่วนร่วมในการให้ขวัญและกำลังใจเด็ก โดยการยิ้มแย้มแสดงความสนใจ หรือชมเชยเมื่อเด็กแสดงออกในสิ่งที่ดี เป็นอันดับที่หนึ่ง ซึ่งมีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมให้เด็กได้มีโอกาสพบปะกับบุคคล และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวในชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างความคุ้นเคย ในการมีปฏิสัมพันธ์ เป็นอันดับที่สอง และฝึกความมีวินัยให้แก่เด็กอย่างสม่ำเสมอเรื่องความสะอาด การรับประทานอาหารการเก็บของเข้าที่เมื่อใช้เสร็จแล้ว เป็นอันดับที่สามตามลำดับ ขณะที่มีส่วนร่วมในการจัดบริเวณการเรียนรู้ภายในบ้าน ประกอบด้วยมุมต่าง ๆ เช่น มุมของเล่น มุม

ส่งเสริมการรู้จักตนเอง มีกระจก มีรูปภาพตัวเอง มุมภาษาและมุมหนังสือ เป็นอันดับสุดท้าย
ซึ่งมีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

3. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้าน
อารมณ์ ภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ปกครองได้มีการ
สอบถามเหตุผลจากเด็กทุกครั้งเมื่อเห็นเด็กแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม แสดงความรักความ
เข้าใจ รับฟังและพูดคุยโต้ตอบกับเด็ก และมีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเด็ก เล่นของเล่น
ทำอาหาร เล่นกีฬา พาไปเที่ยว และเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวด้วยตนเอง
อย่างสม่ำเสมอ ตามที่หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 กล่าวว่า พัฒนาการด้านอารมณ์
หมายถึงความสามารถในการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกที่เหมาะสมกับวัย มี
ความสุข ร่าเริง แจ่มใส มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง จากการปฏิบัติ
กิจกรรมในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (โสภา มัตลิ่ง, 2551, หน้า 66) ได้
ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนา
เด็กเล็กก่อนวัยเรียนชุมชนเอื้ออารีย์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า พัฒนาการ
ด้านอารมณ์ ผลของการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
ปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนชุมชนเอื้ออารีย์ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม
จำนวน 70 คน พบว่าส่วนมากมีความเห็นว่า ส่งเสริมด้วยการชมเชยเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่
ดีเมื่อเด็กทำผิดควรลงโทษด้วยการอธิบายให้เด็กรู้ว่าทำผิด และผู้ปกครองต้องสอบถามเหตุผล
จากเด็กทุกครั้งเมื่อเห็นเด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

4. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้าน
สังคม ภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ปกครองได้มีการฝึกให้เด็ก
รู้จักแบ่งปันของเล่น ของใช้ ให้ผู้อื่น ส่งเสริมให้เด็กรู้จักคำว่า “สวัสดี” ทักทายและแสดงความ
เคารพผู้ใหญ่ด้วยการไหว้ และให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนและชุมชนอยู่เสมอ ตามที่
พรอยด์ ได้กล่าวว่า การพัฒนาการของเด็กวัยนี้จะอยู่ในขั้นความพอใจอยู่ที่อวัยวะเพศ (Phallic
Stage) ลักษณะความสนใจของเด็กเริ่มมองเห็นความแตกต่างของเพศมากขึ้น เด็กชายจะ
เลียนแบบพ่อ ผู้หญิงจะเลียนแบบแม่มากขึ้น ดังนั้น การเลี้ยงดูเด็กอย่างใกล้ชิด ให้โอกาสเด็ก
เรียนรู้บทบาทของตนตามเพศจากการเลียนแบบพ่อแม่ เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม
ของเด็กอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุพัฒน์ บำรุงกิจ, 2556, หน้า 63) ได้
ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมเด็กปฐมวัยโรงเรียนเทศบาลขลุ่ย (บุรีวิ
ทยาการ) จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาการด้านสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับ
มากที่สุด พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจาก

มากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ให้เด็กรู้จักคำว่า “สวัสดิ” ทักทายและแสดงความเคารพ ผู้ใหญ่ด้วยการไหว้และการนอบน้อม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ฝึกให้เด็กมีระเบียบวินัยและปฏิบัติตามกฎระเบียบทางสังคมเบื้องต้น เช่น การทิ้งขยะให้ถูกที่ เป็นต้น อยู่ในระดับมากที่สุด และผู้ปกครองเป็นแบบอย่างให้เด็กเห็นถึงความเป็นระเบียบ สะอาด สวยงาม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะสำหรับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย

1. ด้านสติปัญญา จากผลการวิจัย พบว่า มีส่วนร่วมต่ำกว่าทุกด้าน ดังนั้นผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน เปิดโอกาสให้เด็กเล่าเรื่องหรืออธิบายภาพจากหนังสือหรือภาพที่เขาวาด ให้เด็กได้เรียนรู้โดยผ่านการเล่น หาโอกาสดูโทรทัศน์พร้อมกับเด็กและเลือกรายการที่เหมาะสม และเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากการลองผิดลองถูกในเรื่องต่าง ๆ ให้เด็กได้ฝึกคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตัวเอง ทั้งนี้โดยอยู่บนพื้นฐานของการใช้เหตุผลและความถูกต้องเหมาะสม

2. ด้านวินัย จากผลการวิจัย พบว่า มีส่วนร่วมต่ำ ดังนั้นผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กรู้จักมีความตรงต่อเวลา ฝึกให้เด็กปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีความอดทนต่อความยากลำบาก และมีส่วนร่วมให้เด็กปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง เช่น แต่งตัว แปรงฟัน รับประทานอาหาร การเลี้ยงดูเด็กควรอยู่ในทางสายกลาง อย่าเข้มงวดมากเกินไปและอย่าตามใจมากเกินไป เด็กที่ถูกเลี้ยงดูโดยขาดวินัย หากไม่ได้รับการช่วยเหลือแก้ไข จะเติบโตด้วยความไม่มั่นใจ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการกับพัฒนาการทางการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

2. ควรทำการศึกษาความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและพัฒนาการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองอย่างแท้จริงและให้เป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงมหาดไทย. (2552). **คู่มือประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษา
ปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อาสาการศึกษาดินแดน.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546** กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542.
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 และ (ฉบับที่ 3) 2553**. กรุงเทพฯ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12
(พ.ศ.2560-2564)**. กรุงเทพฯ: จัดพิมพ์โดยสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์
สำนักงานกระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2551). **คู่มือประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์
- กมลลา ลำพูน, ทรรคนัย โกวิทยากร. (2559). **พัฒนาการและการเจริญเติบโต**. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- กมลลา ลำพูน, นิถุมล สุวรรณศรี. (2559). **สุนทรียศึกษา กับ พัฒนาทักษะทางอารมณ์**.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- กาญจนา เกื้อเลี้ยง และสุนันทา ดำแก้ว. (2553). **การศึกษาปฐมวัยสำคัญอย่างไร**. สืบค้นเมื่อ
วันที่ 25 กันยายน พ.ศ.2560. จาก <http://www.hongpukkroo.com>.
- กรองกาญจน์ เขิญชัยชिरากุล. (2550). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา
ปฐมวัย ของโรงเรียนเอกชนในกลุ่มสมาคมสหศึกษา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
บัณฑิต กศ.ม., คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพฯ.
- กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2558). **คู่มือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- กรมสุขภาพจิต. (2552) **คู่มือผู้ปกครอง...ใส่ใจเด็กวัยเรียน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ และคณะ. (2560). **การจัดประสบการณ์การเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- จิรนนท์ สังกาสี. (2551). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาและคุณลักษณะของนักเรียนโรงเรียนศิริราชวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.**
- ณัฐฐา วรธนะวิโรจน์(2559). **การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย. คลังความรู้เสริมสุขภาพเด็ก. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 กันยายน 2560. จาก <http://164.115.41.60/excellencecenter/?p=271>.**
- ธนกร พีระแพทย์. (2560). **ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนাসมองของเด็กปฐมวัย. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ.2560. จาก <http://thailandunicef.blogspot.com>.**
- นฤมล เนียมหอม.(2560). **การสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็กปฐมวัย. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ.2560. จาก <http://www.nareumon.com>.**
- นิติธร ปิลวาสน์.(2556). **ความคาดหวังของผู้ปกครองเมื่อส่งลูกเข้าโรงเรียนอนุบาล. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ.2560. จาก <http://taamkru.com/th>.**
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน.**
- บุปผา เรืองรอง. (2550). **การให้การศึกษาและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ.2560. จาก <http://taamkru.com/th>.**
- ประพันธ์ เดชสวัสดิ์. (2552). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนในการบริหารงาน โรงเรียนบ้านสถาน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.**
- พระชานนท์จักรใจ และคณะ. (2556). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของ โรงเรียนบ้านถ้ำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, เชียงราย.**
- พระธรรมปิฎก. (2538). **จริยศาสตร์ พุทธศาสนากับสังคมจริยธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.**
- พัฒนา ชัชพงศ์. (2555). **ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยพ่อแม่ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.**

พิทยาภรณ์สิงหนาทพงศ์, ธีรบรรดา มณีรัตน์. (2550). **การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย.**

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

พรพิไล เลิศวิชา และอัครภูมิ จารุภากร.(2550). **สมองวัยเริ่มเรียนรู้.** (พิมพ์ครั้งที่ 2).

กรุงเทพฯ: บริษัท ด้านสุขภาพการพิมพ์.

พงศ์พันธ์ แก้วหาวงค์. (2550). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ในสถานศึกษาอำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ขอนแก่น เขต 3.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต กศ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัย,
กรุงเทพฯ.

มัชฌิมา ใหม่ชลีป. (2559). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
ของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลไทรมาจังหวัดนนทบุรี.** การศึกษาค้นคว้าด้วย
ตนเอง. มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ปทุมธานี.

ยุชิวา ไสตาไฟ. (2557). **การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย.** สืบค้นเมื่อวันที่ 29

กันยายน 2560. จาก <http://oknation.nationtv.tv>.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). **การจัดการศึกษาปฐมวัย.** กรุงเทพฯ: แม็ค.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). **การศึกษาปฐมวัย.** กรุงเทพฯ: แม็ค.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (2557). ฉบับชั่วคราว แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ.
2558 กรุงเทพฯ: สำนักงานพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (2560). (พิมพ์ครั้งที่ 1/2560). กรุงเทพฯ: สำนักงาน
พิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

รัตนา จิวแหลม, พรเทพ ลีทองอิน, มงคลชัย บุญแก้ว. (2559). **กิจกรรมพัฒนาทักษะทาง
กายและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสวน
ดุสิต.

รัฐพร โกสยะมาศ. (2557). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยของ
โรงเรียนอัญญาวิทยา (ตงมีน) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา
เอกชน อำเภออัญญาบุรี จังหวัดปทุมธานี.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม.,
มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ปทุมธานี.

วัชรีย์ ร่วมคิด. (2547). **การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย.** เลย: คณะ
ครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเลย.

- จิวรรณ สารกิจปรีชา. (2553). **ผู้ปกครองจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กได้อย่างไร**. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 กันยายน 2560. จาก www.kukai.ac.th.
- ศศิพันธุ์ เปี่ยมเปี่ยมสิน และคณะ. (2558). **การศึกษาปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- ศศิพันธุ์ เปี่ยมเปี่ยมสิน และคณะ. (2559). **การบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- ศศิพันธุ์ เปี่ยมเปี่ยมสิน และคณะ. (2559). **ทักษะทางสังคมและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- ศุภโชค เกิดงาม. (2553). **หลักการ ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ.2560. จาก <http://www.gotoknow.org>.
- สรราวดี เฟื่องศรีโคตร, จันทรรชชี มาพุทธ. (2554). **รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย**. วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม ปีที่ 7 ฉบับที่ 1: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุพัฒน์ บำรุงกิจ. (2556). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมเด็กปฐมวัยโรงเรียนเทศบาลสูง (บุรีวิทยาคาร) จังหวัดจันทบุรี**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.
- สิริมา ภิญาญอนันตพงษ์. (2545). **การพัฒนาโครงการเด็กนักวิจันและการประเมินเน้นเด็กเป็นสำคัญ(ปีที่ 1)**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สินดี จำเริญนุสิต. (2559). **4 วิถีเด็กปฐมวัยกระตือรือร้นขนาดชาติ**. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ.2560. จาก <http://www.rakluke.com>.
- โสภา มัดลิ่ง. (2551). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนชุมชนเอื้ออารีย์ สังกัดกรุงเทพมหานคร**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2540). **คู่มือครู การจัดกิจกรรมและสื่อเพื่อการพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียนการสอน ระดับก่อนประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ: ศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). **ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ,สำนักงาน. (2556). **การดูแลและการศึกษาปฐมวัย**.
กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- อรพรรณ บุตรกัตัญญ. (2556). **การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการ
ของเด็กปฐมวัย**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- องอาจ นิลสุวรรณ. (2551). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
ปฐมวัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาด อำเภอแม่วาง จังหวัด
เชียงใหม่**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต,
เชียงใหม่.
- Bronson, Martha B. (2000). **Self-Regulation in Early Childhood: Nature and
Nurture**. New York: The Guilford Press.
- Krejicic,R.V. & Morgan,D.W. (1970). **Determining Sample Size of Research Activities.**
Educational and Psychological Measurement, 30(3).
- Hurlock, E. B. 1984. **Child Development**. 6th. Singapore: McGraw-Hill

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. นายพิทักษ์ กาบแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลตำบลแม่คำ (แม่คำสบเป็นราษฎร์นุกูล) ตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
2. นางวารินทร์ กาบแก้ว ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเทศบาลตำบลแม่คำ (แม่คำสบเป็นราษฎร์นุกูล) ตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
3. นางทัศนิกา คำเงิน ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านแม่จัน (เชิงแสนประชานุกูล) ตำบลแม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

ภาคผนวก ข การหาคุณภาพเครื่องมือ

เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาข้อคำถามสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ว่าแต่ละข้อมีความสอดคล้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยที่

ถ้าเห็นว่ายสอดคล้อง	โปรดทำเครื่องหมาย	✓ ในช่อง +1
ถ้าเห็นว่ายไม่แน่ใจ	โปรดทำเครื่องหมาย	✓ ในช่อง 0
ถ้าเห็นว่ายไม่สอดคล้อง	โปรดทำเครื่องหมาย	✓ ในช่อง -1

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย

นิยามคำศัพท์	ข้อความถาม	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
<p>พัฒนาการด้านร่างกาย</p> <p>หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมด้านโภชนาการและการดูแลสุขภาพของนักเรียนให้เด็กได้นอนหลับพักผ่อนเด็กได้ดื่มนมเป็นประจำทุกวันเด็กได้ออกกำลังกายเป็นประจำทุกวันเด็กได้เล่นกีฬาทั้งในร่มและกลางแจ้งเด็กได้เล่นกับผู้อื่นอย่างปลอดภัยและนอกจากนี้เด็กยังได้พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เช่น การหยิบจับสิ่งของ การเขียน ด้วยตนเองเป็นประจำ เด็กสามารถแต่งตัว หวีผม แปรงฟัน และทำงานที่ละเอียด ขึ้นด้วยตนเองให้เด็กได้ช่วยงานบ้าน เช่น กวาดบ้าน ถูบ้าน และเด็กได้รับการตรวจสุขภาพ และรับวัคซีนสร้างภูมิคุ้มกันโรคตามวัย และตามที่แพทย์กำหนด</p>	1.ท่านส่งเสริมด้านโภชนาการ และการดูแลสุขภาพของนักเรียน				
	2.ท่านส่งเสริมให้เด็กได้นอนหลับพักผ่อน				
	3.ท่านส่งเสริมให้เด็กได้ดื่มนมเป็นประจำทุกวัน				
	4.ท่านส่งเสริมให้เด็กได้ออกกำลังกายเป็นประจำทุกวัน				
	5.ท่านส่งเสริมให้เด็กได้เล่นกีฬาทั้งในร่มและกลางแจ้ง				
	6.ท่านส่งเสริมให้เด็กได้เล่นกับผู้อื่นอย่างปลอดภัย				
	7.ท่านส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เช่น การหยิบจับสิ่งของ การเขียน ด้วยตนเองเป็นประจำ				
	8.ท่านส่งเสริมให้เด็กได้แต่งตัว หวีผม แปรงฟัน และทำงานที่ละเอียด ขึ้นด้วยตนเอง				
	9.ท่านฝึกให้เด็กช่วยงานบ้าน เช่น กวาดบ้าน ถูบ้าน				
	10.ท่านนำเด็กไปรับการตรวจสุขภาพและรับวัคซีนสร้างภูมิคุ้มกันโรค ตามวัยตามที่แพทย์กำหนด				

นิยามคำศัพท์	ข้อคำถาม	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
พัฒนาการด้านจิตใจ หมายถึง การมีส่วนร่วม ของผู้ปกครองในการ ส่งเสริมให้เด็กมีความ มั่นใจในตนเองและกล้า แสดงออกอย่างเหมาะสม ตามวัย 2.ท่านส่งเสริมให้เด็กมี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และ ้วย ให้เด็กเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น มีคุณ ธรรม จริยธรรม มีความรัก ความเมตตา กรุณาต่อสัตว์ ไม่หยิบจับ ของ ๆ ผู้อื่นโดยไม่ได้รับ อนุญาต ส่งเสริมให้รู้จัก ประหยัด ใช้สิ่งของ/ เครื่องใช้/น้ำ/ไฟ อย่าง ประหยัด รู้จักการออม เงินสร้างความสัมพันธ์ที่ ดีกับเด็ก อยู่ดูแลเด็ก อย่างใกล้ชิดมีโอกาสพา เด็กออกไปเที่ยวนอกบ้าน นอกสถานที่ ให้กำลังใจ แก่เด็ก ยกย่องชมเชยและ ให้รางวัลเมื่อเด็กประสบ ความสำเร็จ	1.ท่านส่งเสริมให้เด็ก มี ความมั่นใจ และกล้า แสดงออกอย่างเหมาะสม ตามวัย				
	2.ท่านส่งเสริมให้เด็กมี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และ การรู้จักแบ่งปันสิ่งของ ให้กับผู้อื่น				
	3.ท่านส่งเสริมให้เด็กมี คุณ ธรรม จริยธรรม เช่น ซื่อสัตย์				
	4.ท่านส่งเสริมให้เด็กรัก มี เมตตา กรุณาต่อสัตว์				
	5.ท่านฝึกให้เด็กไม่หยิบของ ๆ ผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต				
	6.ท่านส่งเสริมให้เด็กรู้จัก การประหยัด เช่น น้ำ ไฟ				
	7.ท่านส่งเสริมให้เด็กรู้จัก การออมเงิน				
	8.ท่านอยู่ใกล้ชิดและหยอก ล้อกับเด็กทุกวัน				
	9.ท่านมีโอกาสพาเด็กไป เที่ยวนอกบ้าน				
	10.ท่านได้ให้กำลังใจ โดย การยกย่องชมเชย หรือให้ รางวัลเมื่อเด็กทำสิ่งที่ดี หรือประสบความสำเร็จ				

นียมคำศัพท์	ข้อความถาม	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
พัฒนาการด้านวินัย หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมเด็กให้รู้จักการมีระเบียบวินัย การรอคอย และมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ส่งเสริมให้เด็กรู้จักเก็บของและรักษาของใช้ส่วนตัว ผูกให้เด็กปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง เช่น แต่งตัว แปรงฟัน รับประทานอาหาร เป็นต้น ผูกให้มีความตรงเวลาและสม่ำเสมอ ทั้งเรื่องกิน เรื่องนอน เล่น อาบน้ำ ขับถ่าย ตื่นเข้าไปโรงเรียน กินอาหารเข้าอ่านหนังสือ ทำการบ้าน ให้เด็กได้ปฏิบัติ ตามกฎระเบียบ มีความอดทนต่อความลำบาก รู้จักควบคุมตนเองได้ อธิบายให้เด็กทราบถึงเหตุและผลเสมอ เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องวินัยให้กับเด็ก	1.ท่านส่งเสริมให้เด็กรู้จักการมีระเบียบวินัย การรอคอย				
	2.ท่านส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย				
	3.ท่านส่งเสริมให้เด็กรู้จักเก็บของและรักษาของใช้ส่วนตัว				
	4.ท่านส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง เช่น แต่งตัว แปรงฟัน รับประทานอาหาร เป็นต้น				
	5.ท่านส่งเสริมให้เด็กมีความตรงต่อเวลา				
	6.ท่านส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติตามกฎระเบียบ				
	7.ท่านผูกให้เด็กมีความอดทนต่อความยากลำบาก				
	8.ท่านผูกให้เด็กรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง				
	9.ท่านอธิบายให้เด็กทราบถึงเหตุและผลเสมอ เช่น เมื่อเด็กทำผิดท่านบอกได้ว่าผิดเพราะอะไร แล้วผลจะเป็นอย่างไร				
	10.ท่านเป็นแบบอย่างในเรื่องการมีวินัยให้กับเด็ก				

นิยามคำศัพท์	ข้อความถาม	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
<p>พัฒนาการด้านอารมณ์</p> <p>หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมให้เด็กรู้จักควบคุมตนเองด้วยการอธิบายเหตุผลและยกตัวอย่างให้เด็กเข้าใจ</p> <p>ควบคุมตนเองด้วยการอธิบายเหตุผลและยกตัวอย่างให้เด็กเข้าใจ</p> <p>มีการสอบถามเหตุผลจากเด็กทุกครั้งเมื่อเห็นเด็กแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสมฝึกให้เรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยตนเองให้เด็กมีความอดทน อดกลั้น แสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสมกับวัย และสถานการณ์</p> <p>เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว</p> <p>ให้เด็กได้ตัดสินใจและทำในสิ่งที่ต้องการ มีเวลาดูแลและเอาใจใส่เด็กอย่างสม่ำเสมอแสดงความรัก ความเข้าใจ รับฟังและพูดคุยโต้ตอบกับเด็กมีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเด็ก เช่น เล่นของเล่น ทำอาหาร</p>	1.ท่านส่งเสริมให้เด็กรู้จักควบคุมตนเองด้วยการอธิบายเหตุผลและยกตัวอย่างให้เด็กเข้าใจ				
	2.ท่านมีการสอบถามเหตุผลจากเด็กทุกครั้งเมื่อเห็นเด็กแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม				
	3.ท่านฝึกให้เด็กได้แก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง เช่น เมื่อเด็กหกล้ม				
	4.ท่านฝึกให้เด็กมีความอดทน อดกลั้น				
	5.ท่านฝึกให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม				
	6.ท่านเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว				
	7.ท่านเปิดโอกาสให้เด็กได้ตัดสินใจและทำในสิ่งที่ต้องการ				
	8.ท่านมีเวลาดูแล เอาใจใส่เด็กสม่ำเสมอ				
	9.ท่านแสดงความรัก ความเข้าใจ รับฟังและพูดคุยโต้ตอบกับเด็ก				

นิยามคำศัพท์	ข้อความคำถาม	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
เล่นกีฬา พาไปเที่ยว เป็นต้น	10.ท่านมีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเด็ก เช่น เล่นของเล่น ทำอาหาร เล่นกีฬา พาไปเที่ยว เป็นต้น				
พัฒนาการด้านสังคม หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมให้เด็กรู้จักคำว่า สวัสดิ์ ทักทายและแสดงความเคารพผู้ใหญ่ ให้เด็กพูดจาสุภาพเป็นตัวอย่างที่ดี ให้เด็กเห็นถึงความเป็นระเบียบ สะอาด และสวยงาม ปฏิบัติคุณลักษณะที่ดีงาม คอยดูแล สังเกตพฤติกรรมเด็กและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กมีส่วนร่วมในการเล่นกับเด็กเป็นประจำส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ภาษาและการสื่อสารที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัย ให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะร่วมมือกับผู้อื่นในลักษณะกลุ่ม ให้เด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนและชุมชน	1.ท่านส่งเสริมให้เด็กรู้จักคำว่า “สวัสดิ์” ทักทายและแสดงความเคารพผู้ใหญ่ ด้วยการไหว้				
	2.ท่านส่งเสริมให้เด็กพูดจาสุภาพ ใช้คำลงท้ายด้วย ครับ/ค่ะ				
	3.ท่านเป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กเห็นถึงความเป็นระเบียบ สะอาด และสวยงาม				
	4.ท่านปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีงาม คอยดูแล สังเกตพฤติกรรมเด็กและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก				
	5.ท่านมีส่วนร่วมในการเล่นกับเด็กเป็นประจำ				
	6.ท่านส่งเสริมให้เด็กใช้ภาษาและการสื่อสารที่ถูกต้องเหมาะสมตามวัย				
	7.ท่านส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะร่วมมือกับผู้อื่นในลักษณะกลุ่ม				

นิยามคำศัพท์	ข้อความถาม	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
นำเด็กเข้าร่วมกิจกรรม และประเพณีของท้องถิ่น เสมอ ส่งเสริมให้เด็กรู้จัก แบ่งปันของเล่น ของใช้ ให้ผู้อื่น	8.ท่านส่งเสริมให้เด็กได้เข้าร่วม กิจกรรม กับ ทาง โรงเรียนและชุมชน				
	9.ท่านนำเด็กเข้าร่วม กิจกรรม และ ประเพณี ท้องถิ่นเสมอ				
	10.ท่านฝึกให้เด็กรู้จัก แบ่งปันของเล่น ของใช้ ให้ผู้อื่น				
พัฒนาการด้านสติปัญญา หมายถึง การมีส่วนร่วม ของผู้ปกครองในการ ส่งเสริมความสามารถใน การสังเกต ขนาดสี รูปร่าง ของคน สัตว์ สิ่งของที่อยู่ ใกล้ตัวเปิดโอกาสให้เด็ก ได้แก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยให้ คำแนะนำแก่ เด็ก ให้เด็กได้สนทนา ได้ตอบและแสดง ความคิดเห็น มีการตั้งคำถาม ปลายเปิดให้กับเด็กได้ ตอบคำถามได้ อย่าง หลากหลาย เช่น ทำไม อย่างไร ส่งเสริมให้เด็ก เรียนรู้ผ่านการ เล่น	1.ท่านฝึกให้เด็กรู้จักสังเกต ขนาดสี รูปร่างของคน สัตว์ และสิ่งของที่อยู่ใกล้ตัว				
	2.ท่านส่งเสริมให้เด็กได้ แก้ปัญหาด้วยตนเองโดย ท่านให้คำแนะนำ				
	3.ท่านเปิดโอกาสให้เด็กได้ สนทนา ได้ตอบและแสดง ความคิดเห็นร่วมกับท่าน				
	4.ท่านมีการตั้งคำถาม ปลายเปิดให้เด็กได้ตอบ คำถามได้หลากหลาย เช่น ทำไม,อย่างไร				
	5.ท่านส่งเสริมให้เด็กได้ เรียนรู้โดยผ่านการ เล่น เช่น การเล่นเกมภาพตัดต่อ การ ต่อตัวต่อ เป็นต้น				

นิยามคำศัพท์	ข้อความถาม	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
<p>ให้เด็กได้มีนิสัยรักการอ่านด้วยการเล่านิทานหรืออ่านหนังสือต่าง ๆ ให้เด็กฟังเป็นประจำ</p> <p>ส่งเสริมให้เด็กได้มีความคิดสร้างสรรค์และมีจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงาน เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยการลองผิดลองถูกในเรื่องต่าง ๆ ให้เด็กได้เล่าเรื่องหรืออธิบายภาพจากหนังสือหรือภาพที่เด็กวาดมีส่วนร่วมในการดูโทรทัศน์พร้อมเด็กและเลือกดูรายการที่เหมาะสมได้</p>	6.ท่านส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ด้วยการเล่านิทานหรืออ่านหนังสือให้เด็กฟังเป็นประจำ				
	7.ท่านส่งเสริมให้เด็กได้มีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงาน เช่น การวาดรูป การประดิษฐ์ของเล่น				
	8.ท่านเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยการลองผิดลองถูกในเรื่องต่าง ๆ				
	9.ท่านเปิดโอกาสให้เด็กเล่าเรื่องหรืออธิบายภาพจากหนังสือหรือภาพที่เขาวาด				
	10.ท่านมีโอกาสดูโทรทัศน์พร้อมเด็กและเลือกดูรายการที่เหมาะสม				

ผลการประเมินค่าความสอดคล้องของแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญ

ผลการพิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม เรื่อง การมีส่วนร่วม ของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงรายของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

ข้อ	รายการพิจารณา	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมของคะแนน	ค่าเฉลี่ย
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย						
1	ส่งเสริมด้านโภชนาการ และการดูแลสุขภาพของนักเรียน	+1	+1	+1	3	1.00
2	ส่งเสริมให้เด็กได้นอนหลับพักผ่อน	+1	+1	+1	3	1.00
3	ส่งเสริมให้เด็กได้ดื่มนมเป็นประจำทุกวัน	+1	+1	+1	3	1.00
4	ส่งเสริมให้เด็กได้ออกกำลังกายเป็นประจำทุกวัน	+1	+1	+1	3	1.00
5	ส่งเสริมให้เด็กได้เล่นกีฬาทั้งในร่มและกลางแจ้ง	+1	+1	+1	3	1.00
6	ส่งเสริมให้เด็กได้เล่นกับผู้อื่นอย่างปลอดภัย	+1	+1	+1	3	1.00
7	ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เช่น การหยิบจับสิ่งของ การเขียน ด้วยตนเองเป็นประจำ	+1	+1	+1	3	1.00
8	ส่งเสริมให้เด็กได้แต่งตัว หวีผม แปรงฟัน และทำงานที่ละเอียดขึ้นด้วยตนเอง	+1	+1	+1	3	1.00
9	ฝึกให้เด็กช่วยงานบ้าน เช่น กวาดบ้าน ถูบ้าน	+1	+1	+1	3	1.00
10	ทำนนำเด็กไปรับการตรวจสุขภาพและรับวัคซีนสร้างภูมิคุ้มกันโรค ตามวัย ตามที่แพทย์กำหนด	+1	+1	+1	3	1.00

ข้อ	รายการพิจารณา	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวม ของ คะแนน	ค่าเฉลี่ย
		คน ที่ 1	คน ที่ 2	คน ที่ 3		
การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ						
11	ส่งเสริมให้เด็ก มีความมั่นใจ และกล้า แสดงออกอย่างเหมาะสมตามวัย	+1	0	+1	2	0.67
12	ส่งเสริมให้เด็กมีความเชื่อเพื่อพ่อแม่ และ การรู้จักแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น	+1	+1	+1	3	1.00
13	ส่งเสริมให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรม เช่น ซื่อสัตย์	+1	+1	+1	3	1.00
14	ส่งเสริมให้เด็กรัก มีเมตตา กรุณาต่อสัตว์	+1	+1	+1	3	1.00
15	ฝึกให้เด็กไม่หยิ่งของ ๆ ผู้อื่นโดยไม่ได้รับ อนุญาต	+1	+1	+1	3	1.00
16	ส่งเสริมให้เด็กรู้จักการประหยัด เช่น น้ำ ไฟ	+1	+1	+1	3	1.00
17	ส่งเสริมให้เด็กรู้จักการออมเงิน	+1	+1	+1	3	1.00
18	อยู่ใกล้ชิดและหยอกล้อกับเด็กทุกวัน	+1	+1	+1	3	1.00
19	มีโอกาสดูเด็กไปเที่ยวนอกบ้านหรือเยี่ยม ญาติ	+1	+1	+1	3	1.00
20	ได้ให้กำลังใจ โดยการยกย่องชมเชย หรือ ให้รางวัลเมื่อเด็กทำสิ่งที่ดี หรือประสบ ความสำเร็จ	+1	+1	+1	3	1.00
การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านวินัย						
21	ส่งเสริมให้เด็กรู้จักการมีระเบียบวินัย การ รอคอย	+1	+1	+1	3	1.00
22	ส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย	+1	+1	+1	3	1.00

ข้อ	รายการพิจารณา	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวม ของ คะแนน	ค่าเฉลี่ย
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
23	ส่งเสริมให้เด็กรู้จักเก็บของและรักษาของใช้ส่วนตัว	+1	+1	+1	3	1.00
24	ส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง เช่น แต่งตัว แปรงฟัน รับประทานอาหาร เป็นต้น	+1	+1	+1	3	1.00
25	ส่งเสริมให้เด็กมีความตรงต่อเวลา	+1	+1	+1	3	1.00
26	ส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติตามกฎระเบียบ	+1	+1	+1	3	1.00
27	ฝึกให้เด็กมีความอดทนต่อความยากลำบาก	+1	+1	+1	3	1.00
28	ฝึกให้เด็กรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองได้	+1	+1	+1	3	1.00
29	อธิบายให้เด็กทราบถึงเหตุและผลเสมอ เช่น เมื่อเด็กทำผิดท่านบอกได้ว่าผิดเพราะอะไร แล้วผลจะเป็นอย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00
30	เป็นแบบอย่างในเรื่องการมีวินัยให้กับเด็ก	+1	+1	+1	3	1.00
การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์						
31	ส่งเสริมให้เด็กรู้จักควบคุมตนเองด้วยการอธิบายเหตุผลและยกตัวอย่างให้เด็กเข้าใจ	+1	+1	+1	3	1.00
32	มีการสอบถามเหตุผลจากเด็กทุกครั้งเมื่อเห็นเด็กแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม	+1	+1	+1	3	1.00
33	ฝึกให้เด็กได้แก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง เช่น เมื่อเด็กหกล้ม	+1	+1	0	2	0.67
34	ฝึกให้เด็กมีความอดทน อดกลั้น	+1	+1	+1	3	1.00
35	ฝึกให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	3	1.00

ข้อ	รายการพิจารณา	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวม ของ คะแนน	ค่าเฉลี่ย
		คน ที่ 1	คน ที่ 2	คน ที่ 3		
36	เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวด้วยตนเอง	+1	+1	+1	3	1.00
37	เปิดโอกาสให้เด็กได้ตัดสินใจและทำในสิ่งที่ต้องการ	+1	+1	+1	3	1.00
38	มีเวลาดูแล เอาใจใส่เด็กสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	3	1.00
39	แสดงความรัก ความเข้าใจ รับฟังและพูดคุยโต้ตอบกับเด็ก	+1	+1	+1	3	1.00
40	มีโอกาสมทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเด็ก เช่น เล่นของเล่น ทำอาหาร เล่นกีฬา พาไปเที่ยว เป็นต้น	+1	+1	+1	3	1.00
การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม						
41	ส่งเสริมให้เด็กรู้จักคำว่า “สวัสดิ์” ทักทาย และแสดงความเคารพผู้ใหญ่ด้วยการไหว้	+1	+1	+1	3	1.00
42	ส่งเสริมให้เด็กพูดจาสุภาพ ใช้คำลงท้ายด้วย ครับ/ค่ะ	+1	+1	+1	3	1.00
43	เป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กเห็นถึงความเป็นระเบียบ สะอาด และสวยงาม	+1	+1	+1	3	1.00
44	ปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีงาม คอยดูแลสังเกตพฤติกรรมเด็กและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก	+1	+1	+1	3	1.00
45	มีส่วนร่วมในการเล่นกับเด็กเป็นประจำ	+1	+1	+1	3	1.00
46	ส่งเสริมให้เด็กใช้ภาษาและการสื่อสารที่ถูกต้องเหมาะสมตามวัย	+1	+1	+1	3	1.00
47	ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะร่วมมือกับผู้อื่นในลักษณะกลุ่ม	+1	+1	+1	3	1.00

ข้อ	รายการพิจารณา	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวม ของ คะแนน	ค่าเฉลี่ย
		คน ที่ 1	คน ที่ 2	คน ที่ 3		
48	ส่งเสริมให้เด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนและชุมชน	+1	+1	+1	3	1.00
49	นำเด็กเข้าร่วมกิจกรรมและประเพณีท้องถิ่นเสมอ	+1	+1	+1	3	1.00
50	ฝึกให้เด็กรู้จักแบ่งปันของเล่น ของใช้ ให้ผู้อื่น	+1	+1	+1	3	1.00
การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา						
51	ฝึกให้เด็กรู้จักสังเกต ขนาดสี รูปร่างของคน สัตว์และสิ่งของที่อยู่ใกล้ตัว	+1	+1	+1	3	1.00
52	ส่งเสริมให้เด็กได้แก้ปัญหาด้วยตนเองโดยท่านให้คำแนะนำ	+1	+1	+1	3	1.00
53	เปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนาโต้ตอบและแสดงความคิดเห็นร่วมกับท่าน	+1	+1	+1	3	1.00
54	มีการตั้งคำถามปลายเปิดให้เด็กได้ตอบคำถามได้หลากหลาย เช่น ทำไม,อย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00
55	ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้โดยผ่านการเล่น เช่น การเล่นเกมภาพตัดต่อ การต่อดาวต่อ	+1	+1	+1	3	1.00
56	ส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ด้วยการเล่านิทานหรืออ่านหนังสือให้เด็กฟังเป็นประจำ	+1	+1	+1	3	1.00
57	ส่งเสริมให้เด็กได้มีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการในการสร้างผลงาน เช่น การวาดรูป การประดิษฐ์ของเล่น	+1	+1	+1	3	1.00
58	เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยการลองผิดลองถูกในเรื่องต่าง ๆ	+1	+1	+1	3	1.00

ข้อ	รายการพิจารณา	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวม ของ คะแนน	ค่าเฉลี่ย
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
59	เปิดโอกาสให้เด็กเล่าเรื่องหรืออธิบายภาพ จากหนังสือหรือภาพที่เขาวาด	+1	+1	+1	3	1.00
60	มีโอกาสดูโทรทัศน์พร้อมเด็กและเลือกดู รายการที่เหมาะสม	+1	+1	+1	3	1.00

ภาคผนวก ค เครื่องมือการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย

คำชี้แจงแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ วุฒิ การศึกษา อาชีพ ระดับชั้นของนักเรียน ความสัมพันธ์กับนักเรียน และความสามารถในการเข้าใจภาษาไทยและสื่อสารได้เป็นอย่างดี สามารถอ่านออก เขียนได้ ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านวินัย 4) ด้านอารมณ์ 5) ด้านสังคม และ 6) ด้านสติปัญญา เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับ ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended)

เนื่องจากแบบสอบถามนี้ คำตอบที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของท่านจะใช้เฉพาะในขอบเขตทางวิชาการเพื่อการค้นคว้าในครั้งนี้อย่างเดียว และจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอในภาพรวม ไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านได้โปรดตอบแบบสอบถามตรงต่อความจริงมากที่สุด

ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงในการให้ความร่วมมือ

ศิริขวัญ ดวงใจ

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่องว่าง หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพของท่าน

1. อายุของผู้ปกครอง

- 20-30 ปี 31-40 ปี
 41-50 ปี 51 ปีขึ้นไป

2. วุฒิการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครอง

- ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี ปริญญาโทท่านเป็น

3. อาชีพของผู้ปกครอง

- เกษตรกร รับจ้าง
 พนักงานบริษัท พนักงานจ้าง
 รัฐวิสาหกิจ รับราชการ อื่นๆ.....(โปรดระบุ)

4. ความสัมพันธ์กับนักเรียน

- บิดา มารดา อื่นๆ.....(โปรดระบุ)

5. ผู้ปกครองนักเรียน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในระดับ

- อนุบาล 1 อนุบาล 2 อนุบาล 3

6. ผู้ปกครองเป็นผู้ที่เข้าใจภาษาไทยและสื่อสารได้เป็นอย่างดี สามารถอ่านออก เขียนได้

- ดีมาก ดี ปานกลาง น้อย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ซึ่งมีเกณฑ์การประมาณค่ามี 5 ระดับดังนี้

5 คะแนน หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับมาก

3 คะแนน หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับน้อย

1 คะแนน หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย						
1.1	ส่งเสริมด้านโภชนาการ และการดูแลสุขภาพของนักเรียน					
1.2	ส่งเสริมให้เด็กได้นอนหลับพักผ่อน					
1.3	ส่งเสริมให้เด็กได้ตื่นนอนเป็นประจำทุกวัน					
1.4	ส่งเสริมให้เด็กได้ออกกำลังกายเป็นประจำทุกวัน					
1.5	ส่งเสริมให้เด็กได้เล่นกีฬาทั้งในร่มและกลางแจ้ง					
1.6	ส่งเสริมให้เด็กได้เล่นกับผู้อื่นอย่างปลอดภัย					
1.7	ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เช่น การหยิบจับสิ่งของ การเขียน ด้วยตนเองเป็นประจำ					
1.8	ส่งเสริมให้เด็กได้แต่งตัว หวีผม แปรงฟัน และทำงานที่ละเอียดขึ้นด้วยตนเอง					
1.9	ฝึกให้เด็กช่วยงานบ้าน เช่น กวาดบ้าน ถูบ้าน					
1.10	นำเด็กไปรับการตรวจสุขภาพและรับวัคซีนสร้างภูมิคุ้มกันโรค ตามวัย ตามที่แพทย์กำหนด					

ข้อ	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัด ประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของ นักเรียน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ						
2.1	ส่งเสริมให้เด็ก มีความมั่นใจ และกล้าแสดงออก อย่างเหมาะสมตามวัย					
2.2	ส่งเสริมให้เด็กมีความเชื่อเพื่อพ่อแม่ และการ รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น					
2.3	ส่งเสริมให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรม เช่น ซื่อสัตย์					
2.4	ส่งเสริมให้เด็กรัก มีเมตตา กรุณาต่อสัตว์					
2.5	ฝึกให้เด็กไม่หยิบของ ๆ ผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต					
2.6	ส่งเสริมให้เด็กรู้จักการประหยัด เช่น น้ำ ไฟ					
2.7	ส่งเสริมให้เด็กรู้จักการออมเงิน					
2.8	อยู่ใกล้ชิดและหยอกล้อกับเด็กทุกวัน					
2.9	มีโอกาสพาเด็กไปเที่ยวนอกบ้านหรือเยี่ยมญาติ					
2.10	ได้ให้กำลังใจ โดยการยกย่องชมเชย หรือให้ รางวัลเมื่อเด็กทำสิ่งที่ดี หรือประสบความสำเร็จ					
การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านวินัย						
3.1	ส่งเสริมให้เด็กรู้จักการมีระเบียบวินัย การรอ คอย					
3.2	ส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมาย					
3.3	ส่งเสริมให้เด็กรู้จักเก็บของและรักษาของใช้ ส่วนตัว					
3.4	ส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง เช่น แต่งตัว แปรงฟัน รับประทานอาหาร เป็น ต้น					
3.5	ส่งเสริมให้เด็กมีความตรงต่อเวลา					
3.6	ส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติตามกฎระเบียบ					
3.7	ฝึกให้เด็กมีความอดทนต่อความยากลำบาก					

ข้อ	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัด ประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของ นักเรียน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
3.8	ฝึกให้เด็กรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองได้					
3.9	อธิบายให้เด็กทราบถึงเหตุและผลเสมอ เช่น เมื่อ เด็กทำผิดท่านบอกได้ว่าผิดเพราะอะไร แล้วผล จะเป็นอย่างไร					
3.10	เป็นแบบอย่างในเรื่องการมีวินัยให้กับเด็ก					
การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์						
4.1	ส่งเสริมให้เด็กรู้จักควบคุมตนเองด้วยการอธิบาย เหตุผลและยกตัวอย่างให้เด็กเข้าใจ					
4.2	มีการสอบถามเหตุผลจากเด็กทุกครั้งเมื่อเห็น เด็กแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม					
4.3	ฝึกให้เด็กได้แก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง เช่น เมื่อ เด็กหกล้ม					
4.4	ฝึกให้เด็กมีความอดทน อดกลั้น					
4.5	ฝึกให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม					
4.6	เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวด้วย ตนเอง					
4.7	เปิดโอกาสให้เด็กได้ตัดสินใจและทำในสิ่งที่ ต้องการ					
4.8	มีเวลาดูแล เอาใจใส่เด็กสม่ำเสมอ					
4.9	แสดงความรัก ความเข้าใจ รับฟังและพูดคุย โต้ตอบกับเด็ก					
4.10	มีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเด็ก เช่น เล่น ของเล่น ทำอาหาร เล่นกีฬา พาไปเที่ยว เป็นต้น					
การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม						
5.1	ส่งเสริมให้เด็กรู้จักคำว่า “สวัสดี” ทักทายและ แสดงความเคารพผู้ใหญ่ด้วยการไหว้					

ข้อ	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัด ประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของ นักเรียน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
5.2	ส่งเสริมให้เด็กพูดจาสุภาพ ใช้คำลงท้ายด้วย ครับ/ค่ะ					
5.3	เป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กเห็นถึงความเป็นระเบียบ สะอาด และสวยงาม					
5.4	ปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีงาม คอยดูแล สังเกต พฤติกรรมเด็กและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก					
5.5	มีส่วนร่วมในการเล่นกับเด็กเป็นประจำ					
5.6	ส่งเสริมให้เด็กใช้ภาษาและการสื่อสารที่ถูกต้อง เหมาะสมตามวัย					
5.7	ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะร่วมมือกับผู้อื่นใน ลักษณะกลุ่ม					
5.8	ส่งเสริมให้เด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมกับทาง โรงเรียนและชุมชน					
5.9	นำเด็กเข้าร่วมกิจกรรมและประเพณีท้องถิ่น เสมอ					
5.10	ฝึกให้เด็กรู้จักแบ่งปันของเล่น ของใช้ ให้ผู้อื่น					
การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา						
6.1	ฝึกให้เด็กรู้จักสังเกต ขนาดสี รูปร่างของคน สัตว์ และสิ่งของที่อยู่ใกล้ตัว					
6.2	ส่งเสริมให้เด็กได้แก้ปัญหาด้วยตนเองโดยท่านให้ คำแนะนำ					
6.3	เปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนา ได้ตอบและแสดง ความคิดเห็นร่วมกับท่าน					
6.4	มีการตั้งคำถามปลายเปิดให้เด็กได้ตอบคำถาม ได้หลากหลาย เช่น ทำไม,อย่างไร					
6.5	ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้โดยผ่านการเล่น เช่น การเล่นเกมภาพตัดต่อ การต่อตัวต่อ เป็นต้น					

ข้อ	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัด ประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของ นักเรียน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
6.6	ส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ด้วยการเล่า นิทานหรืออ่านหนังสือให้เด็กฟังเป็นประจำ					
6.7	ส่งเสริมให้เด็กได้มีความคิดสร้างสรรค์และ จินตนาการในการสร้างผลงาน เช่น การวาดรูป การประดิษฐ์ของเล่น					
6.8	เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยการลองผิดลอง ถูกในเรื่องต่าง ๆ					
6.9	เปิดโอกาสให้เด็กเล่าเรื่องหรืออธิบายภาพจาก หนังสือหรือภาพที่เขาวาด					
6.10	มีโอกาสดูโทรทัศน์พร้อมเด็กและเลือกดูรายการ ที่เหมาะสม					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการของนักเรียนโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย
คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ตามประเด็นต่อไปนี้

1) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

2) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

3) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านวินัย

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

4) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

5) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

6) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	ศิริขวัญ ดวงใจ
วัน เดือน ปี เกิด	18 มกราคม 2526
สถานที่เกิด	เชียงราย
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2548 คบ. (ปฐมวัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ที่อยู่ปัจจุบัน	3 ม. 7 ต.แม่คำ อ.แม่จัน จ.เชียงราย
ผลงานตีพิมพ์	ศิริขวัญ ดวงใจ(ผู้บรรยาย). 16 มิถุนายน 2561. การมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของ นักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย. ใน การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 4 (หน้า 424-434). พะเยา: อาคารเรียนรวม (หลังเดิม) มหาวิทยาลัยพะเยา.

